

Naturvårdsprogram

Programdel

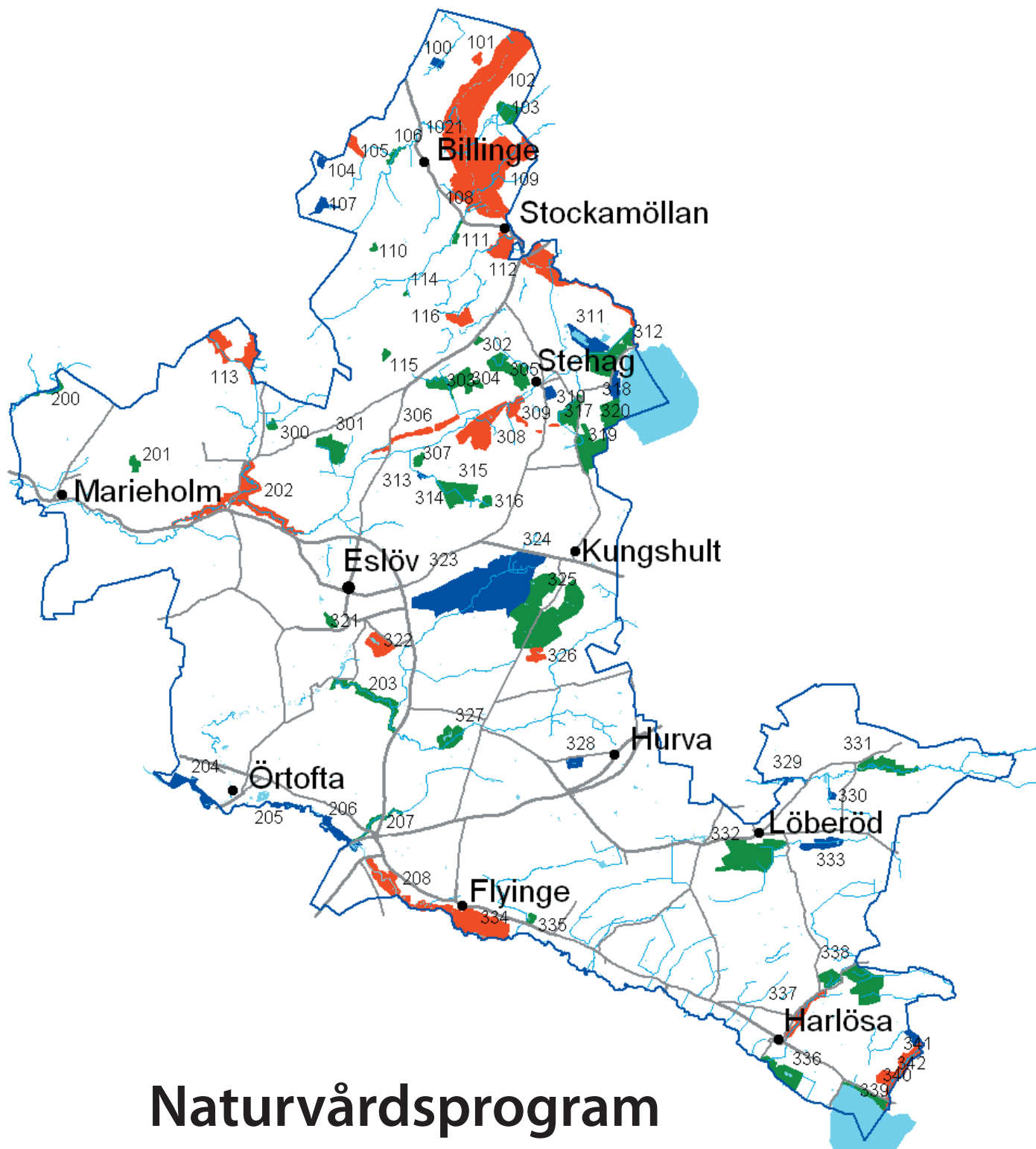

ESLÖVS KOMMUN

Eslöv

2007

Naturvårdsprogram

Eslövs kommun

Innehåll och produktion: Miljö och samhällsbyggnad, Eslövs kommun

Layout: Analysera AB

Omslagsfoto: Håkan Sandbring (samt foton på sid 2, 4-5 och 44)

Övriga foton: Sven Persson (sid 37), Anna Envall Lundberg (sid 8, 16, 19 och 75),

Tord Johansson (sid 18), Anna-Carin Linusson, Birgitta Karlsson,

Olle Nordell, Lars-Erik Williams, iStockphoto med flera

Tryck: Boktryckeri AB

© Eslövs kommun 2008

Innehåll

1. Läsanvisning	6
2. Syfte och sammanhang	6
2.1. Bakgrund	7
2.2. Uppbyggnad	7
3. Ansvarsfördelning och styrmedel	8
3.1. Internationella konventioner	8
3.2. Internationella direktiv	9
3.3. Nationella mål för hållbar utveckling Miljömål	9
4. Mål och strategier för naturvården	10
4.1. Bevara och utveckla naturvärden	10
4.1.1. Åtgärdsförslag	11
4.2. Öka möjligheter för vistelse i naturen	13
4.2.1. Åtgärdsförslag	13
4.3. Öka kunskapen om naturområden och deras innehåll i kommunen	13
4.3.1. Åtgärdsförslag	14
5. Utgångspunkter för naturvårdsarbetet	14
5.1. Ekologiska teorier	14
5.1.1. Ö-teorin	14
5.1.2. Konnektivitetsteorin "stepping stones"	15
5.1.3. Ekologiska korridorer	15
5.1.4. Ekoton	15
5.1.5. Slutsatser ekologiska teorier	16
5.2. Biologisk mångfald	16
5.2.1. Varför hotas den biologiska mångfalden?	17
5.3. Klimat	19
5.4. Berggrund och jordarter	19
5.4.1. Några intressanta geologiska bildningar	22
5.5. Markanvändning	23

5.6. Karaktärsområden.....	24
5.6.1. Skogsbygden.....	24
5.6.2. Mellanbygden.....	25
5.6.3. Slättbygden.....	25
5.7. Naturtyper.....	26
5.7.1. Skogsmark.....	26
5.7.2. Gräsmark.....	26
5.7.3. Hagmarker.....	28
5.7.4. Vatten.....	28
5.7.5. Kulturmark.....	29
5.7.6. Urban naturmark.....	32
5.8. Kulturlandskapets förändring.....	33
5.9. Rödlistade arter.....	40
5.10. Skyddade och andra utpekade områden i kommunen.....	42
5.10.1. Internationellt.....	42
5.10.2. Nationellt.....	44
5.10.3. Regionalt.....	47
5.10.4. Kommunalt.....	57
6 Rörligt friluftsliv.....	63
6.1. Rekreation.....	63
6.2. Förutsättningar för friluftsliv.....	64
6.3. Tätortsnatur.....	65
6.4. Naturen som pedagogisk källa.....	65
7. Tips på utflyktsmål.....	66
7.1. För den växtintresserade.....	66
7.2. För fågelskådaren.....	66
7.3. För vandraren/strövaren.....	67
8. Ordlista.....	68
9. Källor.....	71
Lagstiftning.....	73
1.1 Miljöbalken.....	73
1.2. Plan- och bygglagen.....	74
1.3. Skogsvårdslagen.....	74
1.4. Jordbruksverkets föreskrifter om hänsyn till natur- och kulturvärden.....	74
1.5. Lag om kulturminnen.....	74

1. Läsanvisning

Vi har i detta Naturvårdsprogram samlat in all tillgänglig information som berör naturvård och friluftsliv i kommunen, för att på så sätt få ett samlat dokument som kan användas som en uppslagsbok för dessa värden.

I **Kapitel 2** kan man läsa om varför vi gjort ett Naturvårdsprogram och hur det är uppbyggt. **Kapitel 3** visar på viktiga styrmedel och mål med naturvårdsarbetet. I **Kapitel 4** presenteras de mål och strategier som vi har för naturvårdsarbetet i kommunen, här finns också en idékatalog med en mängd åtgärder för att nå målen med naturvårdsarbetet. I **Kapitel 5** presenteras några ekologiska teorier som ligger till grund för naturvårdsarbete. Här kan man också läsa om biologisk mångfald med olika infallsvinklar. Kommunen beskrivs utifrån berggrund, jordarter och klimat. Detta utgjorde grunden för människans brukande av landskapet och har resulterat i att områden med olika karaktärer har skapats. Detta tillsammans med människans och djurens utnyttjande av landskapet har inneburit att olika naturtyper bildats, som också beskrivs i detta kapitel. En beskrivning av kulturlandskapets utveckling i Eslövs kommun finns här. Dessutom beskrivs de områden i kommunen som har någon form av skydd eller är utpekade för sina höga natur- eller kulturvärden. I **Kapitel 6** behandlas friluftslivet. Natur och naturområden är en förutsättning för utövande av friluftsliv, men friluftsliv är också en förutsättning för att natur och naturområden skall finnas kvar. **Kapitel 7** ger förslag på olika utflyktsområden i kommunen. Därefter följer en ordlista i **Kapitel 8** som förklarar ord och begrepp som använts i programmet och i **Kapitel 9** finns de källor som använts vid framtagningen av programmet. Slutligen finns ett avsnitt med lagstiftning. Här presenteras lagstiftning som berör naturvärden.

2. Syfte och sammanhang

Ett naturvårdsprogram är i första hand en samlad redovisning av naturvårdens bevarandeintressen. I programmet beskrivs vardagslandskapet, områden med höga natur- och kulturvärden samt områden av intresse för friluftsliv i kommunen. Här ges riktlinjer för skydd och vård av landskap och natur som är värdefulla ur naturvårdssynpunkt. Programmet skall ligga till grund för en handlingsplan för naturvårdsarbetet i kommunen.

Programmet har fyra huvudsyften:

- att ange var i kommunen det finns värdefull natur, på vilket sätt den är värdefull och vilka åtgärder som behövs för att bevara naturvärdena.
- att fungera som planeringsunderlag för framtida planer och vid inköp av mark.
- att ligga till grund för ställningstaganden i natur- och miljöfrågor.
- att tillvarata kommuninvånarnas intresse av naturområden värdefulla för friluftsliv och rekreation.

Att värna om naturmiljöns bevarande och en grönstruktur i kommunen innebär att även andra mål kan nås. Natur och naturvård är t.ex. viktigt även för

- människors hälsa (t.ex. lockar till motion, ökar välbefinnande, verkar avstressande)
- luftkvalité och klimat (t.ex. naturlig infiltration, rening av dagvatten, stoftrening, klimatförbättring)
- en god bebyggd miljö (t.ex. ökar boendekvaliteten, även stadsbor får tillgång till natur, skapar mötesplats)
- att ge platser identitet
- uppfylla miljö kvalitetsmålen
- integrationsarbete
- ökad sysselsättning

Dessutom är programmet användbart vid till exempel verksamhetsplanering och budgetarbete, som underlagsmaterial vid information och råd till markägare och brukare och som uppslagsbok för studier och verksamheter inom skola och barnomsorg.

Naturvårdsprogrammet är inte att betrakta som ett slutligt dokument, utan ska fortlöpande revideras när ny kunskap tillkommer.

2.1. Bakgrund

Varje kommun har ett stort ansvar för det lokala naturvårdsarbetet, både inom fysisk planering och för genomförande av konkreta åtgärder. Vi vill ha ren luft att andas, en vacker miljö att bo i, rent vatten samt skogar och öppna gräsmarker att leva i och nyttja på fritiden. Ett led i att nå dessa mål är att upprätta ett naturvårdsprogram, där områden i kommunen med höga värden för naturvård och friluftsliv och åtgärder för deras bevarande presenteras.

Vikiga dokument för arbetet med ett naturvårdsprogram är Agenda 21 (Rio 1992), En samlad naturvårdspolitik (Regeringens skrivelse 2001/02:173), De nationella miljömålen (Riksdagsbeslut 2001 och 2005) och Mål för folkhälsan (Proposition 2002/03:35).

Agenda 21 är en plan för långsiktigt hållbar utveckling inför det 21:a århundradet. I dokumentet redovisas principer och åtgärder som avser ekologiska, ekonomiska och sociala aspekter för en långsiktigt hållbar utveckling.

En samlad naturvårdspolitik behandlar naturvårdens inriktning och förhållningssätt. ”Naturvård ska ha en bevarande och restaurerande inriktning, samtidigt som förutsättningar för friluftsliv och naturupplevelser ges i ett landskap där natur- och kulturmiljövård går hand i hand.”

De nationella miljömålen är 16 övergripande mål som ska vara vägledande i miljöarbetet. De är uppspjkade i delmål. Målen skall vara uppfyllda inom en generation. Regionala mål har utarbetats av länsstyrelsen vilka i sin tur har anpassats lokalt i kommunerna.

Den nya folkhälsopolitiken utgår från elva målområden. Ett av målen är ”Ökad fysisk aktivitet”. Fysisk aktivitet är en förutsättning för god hälsa. Man vill att målet skall stimulera till bl.a. ökad fysisk aktivitet i förskolor skolor och arbetet, men även på fritiden.

2.2. Uppbyggnad

Naturvårdsprogrammet för Eslövs kommun är uppbyggt av två delar;

1. *Programdel med områdesbeskrivningar.* Programdelen tar upp naturvårdsmål med idékatalog och förslag på åtgärder, utgångspunkter och beskrivning av kommunen. I områdesbeskrivningar presenteras särskilt skyddsvärda områden genom beskrivning, naturvärdesbedömning och utvecklingsmöjligheter.

2. *Handlingsplan.* Till naturvårdsprogrammet kopplas en handlingsplan som är en del av avdelningens verksamhetsplan och kommer att revideras årligen.

I samband med upprättandet av naturvårdsprogrammet påbörjades uppbyggnaden av en *naturdatabas* där all information som rör naturvärden och naturområden samlas. Viss del av informationen ska göras tillgänglig på Eslövs kommuns hemsida.

3. Ansvarsfördelning och styrmedel

Naturvården är en både statlig och kommunal angelägenhet. Länsstyrelsen har en central roll i det regionala naturvårdsarbetet för tillsyn som rådgivande och samordnare. Dessutom har de en särskild roll avseende kontakterna med centrala myndigheter, bl.a. Naturvårdverket, Riksantikvarieämbetet, Skogsstyrelsen och Jordbruksverket. Kommunerna har successivt fått en allt större betydelse för naturvårdsarbetet och arbetet har stimulerats med statliga bidrag bl.a. i form av Lokala investeringsprogrammet (LIP), Klimatinvesteringsprogrammet (KLIMP), och Lokala Naturvårdsprojekt (LONA) även kallat Naturvårdsinvesteringsprogrammet (NIP).

När Miljöbalken trädde i kraft innebar det bland annat att både staten och kommunerna har möjlighet att bilda reservat. Det är därför angeläget att ett naturvårdsprogram tas fram i kommunerna som konkretiserar naturvårdsarbetet.

Markägare/brukare är viktiga deltagare i arbetet med att upprätthålla ett rikt och varierat landskap. En dialog med markägare/brukare är därför en förutsättning för ett bra resultat i naturvårdsarbetet. Ömsesidig information mellan kommun och brukare när det gäller de områden som finns med i programmet skapar en god kontaktyta för diskussioner och eventuella överenskommelser eller avtal. Naturvårdsprogrammet är därför kommunicerat med de markägare som berörs av programmet. De har också haft möjlighet att framföra synpunkter. Att ett område ingår i programmet medför inga åtaganden för markägaren utan betyder endast att området har höga natur- och/eller rekreationsvärden som vi vill skall bevaras och värnas.

Den viktigaste lagen som berör naturvården och naturvårdsintresset är Miljöbalken, som trädde i kraft år 1999. För naturvårdens del gäller miljöbalkens bestämmelser främst allmänna hänsynsregler, grundläggande respektive särskilda bestämmelser för hushållning av mark- och vattenområden, skydd av naturen, vattenverksamhet, täkter och jordbruk. Andra lagar är t.ex. Skogsvårdslagen, Plan- och bygglagen och Kulturmiljölagen (se mer i avsnittet om Lagstiftning). Andra styrmedel är internationella konventioner, direktiv, miljömål, civilrättsliga avtal som exempelvis naturvårdsavtal och olika stödformer finansierade av EU. Information om EU-stöd finns på Jordbruksverkets hemsida (www.sjv.se) och Länsstyrelsen i Skånes hemsida (www.m.lst.se).

3.1. Internationella konventioner

Vid FN:s konferens om miljö och utveckling i Rio de Janeiro 1992 undertecknades konventionen om biologisk mångfald av ett stort antal stater, däribland Sverige.

Konventionen har tre övergripande mål:

- bevarande av biologisk mångfald
- hållbart utnyttjande av dess beståndsdelar (mångfalden skall inte minska på sikt)
- rättvis fördelning av nyttan som uppstår vid utnyttjande av genetiska resurser

Konventionen greppar över hela det biologiska livet på jorden; biosfären. Den är bred och omfattar såväl vilda som domesticerade arter, bestämmelser om nyttjande av biologiska resurser och genetiskt modifierade organismer. Till konventionen knöts ett handlingsprogram som fått namnet Agenda 21. Runt om i Sverige har det författats lokala agendor. I Eslövs kommun antogs den år 1997. Agendan ersättes år 2006 av kommunens lokala miljömål.

Andra internationella konventioner som tagits fram och som Sverige antagit är:

- **Ramsarkonventionen** 1975 (skydd av våtmarker av internationell betydelse, speciellt som livsmiljöer för vattenlevande fåglar)
- **Washingtonkonventionen** 1975 (reglerar den internationella handeln med utrotningshotade växt- och djurarter)
- **Bonnkonventionen** 1979 (skydd av över gränser flyttande djurarter)
- **Bernkonventionen** 1979 (skydd av europeiska vilda växter och djur)

Syftena är framförallt att skydda växt- och djurarter och deras livsmiljöer, reglera handel med utrotningshotade djur, bevara genetisk variation och mångfalden av arter samt ha ett hållbart nyttjande av mångfalden.

3.2. Internationella direktiv

Natura 2000 är ett europeiskt nätverk av områden skapat för att hindra utrotning av arter och livsmiljöer. Nätverket baseras på två EU direktiv, fågel- (79/409/EEG) respektive habitatdirektivet (92/43/EEG). I fågel- och habitatdirektivet listas en rad växt- och djurarter samt livsmiljöer som anses hotade eller unika i ett europeiskt perspektiv.

Sverige har genom EU-inträdet år 1995 förbundit sig, liksom alla andra länder i EU, att genomföra Natura 2000. Direktiven har införlivats i respektive EU-lands lagstiftning, för Sveriges del betyder detta främst miljöbalken. I åtagandet ingår att skapa en gynnsam bevarandestatus för biotoperna och arterna. Detta sker genom att bevarandeplaner upprättas och områden skyddas. Skåne tillhör i Natura 2000 sammanhang den kontinentala regionen där även Syd- och Mellanuropa innefattas.

3.3. Nationella mål för hållbar utveckling

Riksdagen har antagit 16 nationella miljö kvalitetsmål om hur tillståndet i miljön skall vara om 20 år, en generation. Länsstyrelsen i Skåne har formulerat Skånes miljömål, som är en regional anpassning av de nationella målen. Till målen redovisas åtgärdsförslag som ska bidra till att miljömålen nås. Eslövs kommun har vidare utifrån de regionala målen formulerat lokala mål, antagna av Kommunfullmäktige den 29 maj 2006. De lokala miljömål som berör naturvård redovisas i handlingsplanen.

De 16 nationella miljö kvalitetsmålen är

1. Begränsad klimatpåverkan	9. Grundvatten av god kvalitet
2. Frisk luft	10. Hav i balans
3. Bara naturlig försurning	11. Myllande våtmarker
4. Giffri miljö	12. Levande skogar
5. Skyddande ozonskikt	13. Ett rikt odlingslandskap
6. Säker strålmiljö	14. Storslagen fjällmiljö
7. Ingen övergödning	15. God bebyggd miljö
8. Levande sjöar och vattendrag	16. Ett rikt växt- och djurliv

4. Mål och strategier för naturvården

För naturvårdsarbetet i Eslövs kommun har följande övergripande mål formulerats (Verksamhetsplan 2006):

- Bevara och utveckla naturvärden i kommunen
- Öka möjligheten för vistelse i naturen
- Öka kunskapen om naturområden och deras innehåll i kommunen

Målen kan ses som delmål till de nationella miljömålen. Här nedan presenteras, som en idékatalog, förslag på åtgärder och strategier för att uppfylla dem. Åtgärderna kommer att konkretiseras i en handlingsplan, som revideras årligen, genom utvärdering och uppföljning. Åtgärdsförslag kan komma att strykas och nya tillkomma.

4.1. Bevara och utveckla naturvärden

Landskapet förändras ständigt men under framför allt de senaste 200 åren har en utarmning av naturtyper och arter skett. För att arter och naturtyper ska bevaras behövs därför både bevarande och vård samt åter- och nyskapande av natur. Detta är viktigt för att människor även i framtiden ska kunna uppleva den variation av naturtyper som finns i kommunen. Det är framför allt i slättlandskapet som nyskapande behövs. I mellan- och skogsbygden är behovet av bevarande viktigare (se kap. 5.6).

De naturtyper som är mest hotade i dag är ängs- och betesmarker, våtmarker och ädellövskogar. Dessutom är också mindre livsmiljöer som t.ex. äldre grova träd, död ved (både stående och liggande), stengården och mägergravar hotade. Det är i dessa miljöer vi hittar de flesta av våra hotade arter.

Ett led i bevarande av arter och livsmiljöer är de åtgärdsprogram som länsstyrelserna har tagit/håller på att ta fram.

Målet "Bevara och utveckla naturvärden" ska resultera i att naturtyper och arter bevaras och nya värden skapas. För att kunna utvärdera de åtgärder som görs i olika områden bör uppföljande inventeringar göras. Målet kan främst kopplas till följande nationella miljömål: Ett rikt växt- och djurliv, Ett rikt odlingslandskap, Levande skogar, Myllrande våtmarker, Levande sjöar och vattendrag samt Ingen övergödning.

Återskapad våtmark vid Viderup

4.1.1. Åtgärdsförslag

Här följer ett antal förslag på åtgärder som bidrar till att nå målet ”Bevara och utveckla naturvärden”.

Generellt

- värdefulla natur- och kulturområden säkerställs genom reservatsbildning eller avtal
- ökad dialog med markägare samt ideella naturvårds- och friluftsförbund och allmänhet
- utvärdering av handlingsprogrammet sker årligen
- kontinuerlig uppdatering av naturdatabasen

Planer

- naturvårdens intressen beaktas i planer och utredningar och beskrivning av miljökonsekvens görs
- nya detaljplaner förses med bestämmelser för naturmark i syfte att stärka och säkra dessa värden
- förluster av naturvärden i planer kompenseras

Bråån vid Benstorp

Landskapet

- det äldre kulturlandskapet på platsen används som inspirationskälla vid nyskapande av natur
- betesförmedling utvecklas dit djurägare och markägare kan vända sig för att få tag i betesmark respektive betesdjur
- de ur naturvårdssynpunkt mest värdefulla ängs- och betesmarkerna skyddas samt hävden säkerställs
- igenvuxna betesmarker och slätterängar restaureras och hävden återupptas
- analys av ålderstrukturen hos ek samt åtgärder för bevarande och skötsel i områden med naturvärden knutna till ek genomförs
- analys av ålderstrukturen hos bok samt åtgärder för bevarande och skötsel i områden med naturvärden knutna till bok genomförs
- lövskogar inventeras och dokumenteras
- prioriterade och särskilt prioriterade naturtyper och arter inventeras
- skogar med höga naturvärden säkerställs
- kommunägd jordbruksmark brukas ekologiskt
- slättermarker skapas där så är lämpligt
- befintliga träd- och buskridåer vårdas och nya läplanteringar, alléer och pilevallar anläggs
- befintliga gränser t.ex. ägo- och sockengränser markeras genom t.ex. plantering av pil
- befintliga småvatten i landskapet skyddas och vårdas samt nya anläggs. Nya kan utformas för att gynna speciella artgrupper t.ex. groddjur eller fåglar
- besprutningsfria kantzoner införs längs dammar/våtmarker, vattendrag och småbiotoper
- artrika åkerrennar och vägrenar bevaras och sköts

Vattendrag/Våtmarker/Dammar

- biotopkarteringar av befintliga vattendrag genomförs och de mest värdefulla skyddas
- vandringshinder i vattendrag tas bort eller nya fiskvägar skapas
- de ur naturvårdssynpunkt mest värdefulla våtmarkerna inom kommunen skyddas
- vattnet i landskapet synliggörs, t.ex. kulvertar bryts upp och vattendrag tillåts meandra
- släntlutningar på diken och dammar görs flacka för att öka mängden livsmiljöer och minska erosion
- översilningsängar skapas där det är lämpligt för att reducera närsalt halten i vattendragen
- alternerande fors- och lugnvatten skapas i vattendrag för att ge variation av livsmiljöer
- skyddszoner anläggs kring vattendrag för att minska näringsämnesläckage och så att refugier, spridningsvägar, samt möjligheter för allmänheten att röra sig i landskapet skapas
- våtmarker nyanläggs eller återskapas för att reducera näringstransporter till vattendrag och hav, öka variation av livsmiljöer samt skapa rekreativmiljöer
- rensningsmassor från årensning sprids på åkermark och följer landskapets naturliga former

Grönstruktur/Tätort

- grönstrukturprogram för kommunen görs
- inhemska arter anpassade för ståndorten används vid anläggning av naturmark i tätorter
- övergripande grönstruktur skapas, där gröna stråk inom tätorterna förbinds med stråk till andra tätorter och naturmark i omgivande landskap
- naturtyper i stadslandskapet bevaras
- dammar eller våtmarker skapas för omhändertagande av dagvatten
- gräsmattor i tätorten ersätts med ängsmark där så är lämpligt
- åkerogräs gynnas genom att ruderatmarker tillåts
- speciella artgrupper gynnas t.ex. sällsynta fjärilar genom plantering av nektarrika växter
- marken i och omkring vägområden ges en vegetation med variation i utformning och innehåll
- skolgårdar görs mer variationsrika och attraktiva för utevistelse och undervisning

Anlagd damm vid Kyrkhult

4.2. Öka möjligheter för vistelse i naturen

Besök ute i naturen, ökad kunskap om naturens värden och biologiska samband ger sannolikt ökad förståelse och känsla för naturen. Det är också konstaterat att vistelse i natur har positiva effekter på hälsa och välbefinnande och att fysisk aktivitet förebygger sjukdomar. Till och med bara utsikt mot ett grönområde gör att man tillfrisknar snabbare under en sjukhusvistelse. Det är därför av stor vikt att naturen görs tillgänglig och där så är lämpligt även handikappanpassad och att grönområden finns i människornas närhet i tätorterna. Tillgången till natur i och i närheten av tätorter har speciellt betydelse för barn och äldre. Flera områden i kommunen har lägen och kapacitet att tillgodose människors vistelse i naturen. Detta kan ske genom att stigar anläggs och att arealen allemansrättslig mark ökar genom t.ex. anläggning av beträddor. Fågeltorn underlättar för dem som vill titta på fåglar. Genom att utveckla gröna stråk för vandring och anvisa lämpliga cykelvägar underlättas möjligheten till rekreation och friluftsliv. Enkätundersökningar kan stödja och utveckla arbetet.

Målet ska resultera i ökad tillgång till natur, ökad förståelse för natur och ökad hälsa och välbefinnande. Det kan främst kopplas till följande nationella miljömål: God bebyggd miljö och Ett rikt växt- och djurliv samt till mål för folkhälsan.

4.2.1. Åtgärdsförslag

Här följer ett antal förslag på åtgärder som bidrar till att nå målet ”Öka möjlighet för vistelse i naturen”.

- antalet vandringsleder/strövstigar utökas
- naturupplevelser underlättas genom att lämpliga cykelvägar och parkeringsplatser vid besöksområden anvisas och anläggs
- rastplatser/övernattningsplatser anläggs kring leder
- lämpliga grillplatser/platser för picknick/utsiktsplatser anvisas
- ytterligare allemansrättslig mark i jordbrukslandskapet skapas
- områden i ”Närmare till naturen i Skåne” säkerställs
- fågeltorn placeras invid intressanta fågellokaler
- rörelsehindrade får lättare att vistas i naturen om t.ex. vissa stigar hårdgörs eller spänger byggs
- tillgängligheten till våtmarksområden ökas och slitage minskas genom att spänger läggs som är lätta att gå på
- skolbarn vistas mer i naturen
- grupper som pga. kulturell bakgrund är ovana att vistas i naturen uppmuntras till detta
- centralorten och samtliga tätorter har tillgång till markerade stigar

4.3. Öka kunskapen om naturområden och deras innehåll i kommunen

Ett naturvårdsprogram är en sammanställning över de naturvärden som finns i kommunen (med den kunskap som råder för tillfället). Det kan också tjäna som ”uppslagsbok” i skolor, på företag, andra förvaltningar och för allmänheten. Här kan man få tips om vart man kan ta sig för att t.ex. ta en promenad, vandra eller paddla, titta på blommor eller bara njuta. En naturdatabas och information på hemsidan underlättar för alla att ta del av kunskaperna. Naturvårdsträffar och arrangemang är andra sätt att öka kunskaperna om naturen i kommunen.

Målet ska resultera i att allmänheten får vetskap om naturen i kommunen och att förståelsen ökar. Målet kan främst kopplas till följande nationella miljömål: Ett rikt

växt- och djurliv, Myllrande våtmarker, Ett rikt odlingslandskap, Levande skogar och God bebyggd miljö.

4.3.1. Åtgärdsförslag

Här följer ett antal förslag på åtgärder som bidrar till att nå målet "Öka kunskapen om naturområden och deras innehåll i kommunen".

- kunskap om naturen i kommunen samlas i en naturdatabas
- naturdatabasen utvecklas så att viss information kan ses på hemsidan
- kommunens naturvårdsprogram publiceras på hemsidan
- på hemsidan informeras om "Smultronställen"
- kunskapen om naturtypers innehåll och utbredning ökas genom inventeringar
- prioriterade och särskilt prioriterade naturtyper och arter inventeras
- informationsmaterial avseende naturvärden i och kring kommunens tätorter framställs och sprids
- informationsmaterial om gamla stora trädets naturvärden samt hur dessa kan upprätthållas tas fram
- ett miljöövervakningsprogram upprättas för att följa utvecklingen av utvalda naturtyper och arter

5. Utgångspunkter för naturvårdsarbetet

5.1. Ekologiska teorier

Att utveckla och återskapa natur bidrar till att nya värden skapas men också att befintliga värden kan vidmakthållas. Kunskaper om arters livsmiljöer och behov samt ekologiska teorier ligger till grund för detta arbetet. En av de mer framträdande teorierna är Ö-teorin.

5.1.1. Ö-teorin

Ö-teorin beskriver sambandet mellan antalet arter och storleken på biotopen, bl.a. att en större ö kan hysa fler antal arter än en mindre ö, att öar som ligger nära varandra kan utbyta arter och om de inte ligger nära varandra kan utbytet av arter öka om en ekologisk korridor förbinder dem. Teorin kan inte bara appliceras på öar som omges av vatten, utan också på "öar" som omges av ett hav av stora skogar eller åkrar.

5.1.1.1. Fragmentering

Förändringar i markanvändning betyder inte bara att arealerna av vissa naturtyper minskar, utan också att områden som tidigare varit sammanhängande splittras, fragmenteras. Detta betyder att en art som är beroende av naturtypen i fråga delas upp i småpopulationer som i värsta fall isoleras från varandra. Dessa s.k. metapopulationer löper alla risk att dö ut på grund av brist på genetisk variation. Fragmenteringen kan inledningsvis påverka en art ganska lite för att plötsligt, vid ett tröskelvärde, resultera i en katastrof. I värsta fall kan arten försvinna från ett område.

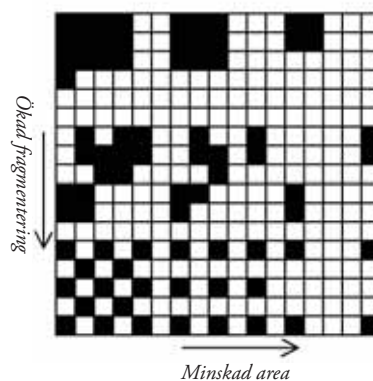

Diagram för fragmentering av landskapet (efter Blomberg, Carlsson & Stenberg 1997)

5.1.2. Konnektivitetsteorin "stepping stones"

För att förhindra isolering och genetisk utarmning måste "öar" i landskapet sammanbindas av ett nätverk av korridorer. Detta skapar förutsättningar för arters långsiktiga överlevnad. En population, för vilken spridningsmöjligheter finns, kan räddas från utdöende genom invandring från andra populationer, vilket inte är möjligt för en isolerad population.

5.1.3. Ekologiska korridorer

Förbindelsesystem mellan olika naturtyper kallas ekologiska korridorer. De är en förutsättning för att individer och arter ska kunna sprida sig och har positiv inverkan för artrikedomen. Det bör dock påpekas att korridorerna kan fungera som både födosöksområden och spridningsvägar för olika predatorer (rovdjur) som lär sig att här finns det gott om mat, vilket kan få ödesdigra konsekvenser för bytesdjuren. Korridorerna kan exempelvis vara stengårdsgårdar, alléer, pilevallar, vägrenar, småvatten, vattendrag, läplanteringar, bullervallar och gång- och cykelstråk.

Exempel på en ekologisk korridor, stenvalvsbro över Bråån

5.1.4. Ekoton

Ekoton är en gränsszon mellan två naturtyper. Gränsszonen är ofta artrikare än de naturtyper eller områden som den gränsar till. Här återfinns växter och djur som har sin huvudsakliga livsmiljö, sida vid sida med dem som lever i de kringliggande miljöerna. Framför allt insekter, men också floran, gynnas i dessa gränsszoner. Gränsszoner utgör ofta tillhåll för rovinsekter som lever av skadeinsekter, de ökar alltså inte spridningen av skadeinsekter.

Skogsbryn är exempelvis gränsszon mellan skogsmark och öppen gräsmark. Här skapas miljöförhållanden som skiljer sig från skogens och den öppna gräsmarkens miljö. Gränsszonen blir inte enbart en övergång utan får egna egenskaper och ofta speciella växt- och djurarter knutna till sig.

Exempel på ekoton, skogsbryn med slån.

5.1.5. Slutsatser ekologiska teorier

Man kan utifrån de ekologiska teorierna konstatera att:

- ju större sammanhängande områden av en viss värdefull naturtyp, desto bättre
- ju mindre avstånd mellan områden, desto bättre spridningsmöjligheter emellan dem
- ekologiska korridorer binder samman naturtyper
- inom ett landskapsavsnitt bör det finnas flera delområden som hyser en population av en art. Delpopulationerna bör ha möjlighet att utbyta gener sinsemellan för att förhindra inavel och utdöende
- det bör finnas spridningsmöjligheter mellan populationer av samma art
- mosaikformade områden med varierad natur hyser fler arter än motsvarande areal likformig natur

De biologiska resurserna på jorden är basen för vårt livsuppehälle idag, så också i morgon. Genom vårt sätt att leva har vi påverkat både arter och landskap. Snabba och omfattande miljöförändringar har medfört att många arter försvunnit i snabb takt.

5.2. Biologisk mångfald

Med biologisk mångfald och biodiversitet menas variationen bland levande organismer i alla miljöer, samt de biologiska processer, som organismerna ingår i och är beroende av. Man brukar tala om biologiska mångfalden på tre nivåer:

- ekosystem, variation inom och mellan ekosystem och naturtyper
- artdiversitet, antalet arter och individer inom ett område.
- genetisk variation, skillnader i arvsanlagen inom och mellan olika arter.

Naturen är inte statisk och dagens biologiska mångfald förändras även utan människan, men kanske inte i den omfattning och hastighet som nu pågår. De biologiska resurserna bör nyttjas långsiktigt och hållbart och i samspel med andra varelser. Att bedriva naturvårdsarbete emot ett mål som skapar en hållbar, artrik,

inspirerande och livsbejakande naturmiljö där många och olika arter kan samspela är ett steg emot ett hållbart samhälle. Men detta räcker inte, utan hela samhällsplaneringen bör dra åt samma håll.

Här följer några av de viktigaste motiven för att bevara biologisk mångfald och bedriva naturvård:

- **ekologiska skäl.** En genetisk utarmning av mångfalden leder till att arter blir mer sårbara och att nybildning av arter minskar. Även inom arten minskar möjligheterna till anpassning.
- **livsuppehållande skäl.** Biologiska processer påverkar livet på jorden, både direkt och indirekt. Någonstans finns en gräns för hur långt flora och fauna kan utarmas utan att det medför allvarliga konsekvenser även för människan. Att bevara en rik biologisk mångfald kan därför även sägas betyda en försäkring mot obehagliga överraskningar, exempelvis miljökatastrofer som stora akuta jorderosioner, översvämningar eller snabba klimatförändringar.
- **ekonomiska skäl.** Naturen är en resurs med ekonomiskt värde vid utveckling av t.ex. nya grödor, avel, biologiska bekämpningsmedel och mediciner.
- **estetiska och kulturella skäl.** Naturen är inte bara fylld av resurser som människan kan dra nytta av. Den är också en källa till skönhet och upplevelser. Naturupplevelser är en förutsättning för god livskvalité och främjar både turism- och friluftaktiviteter.
- **etiska och moraliska skäl.** Naturen har ett egenvärde och är svårt att mäta i ekonomiska termer. Vi som lever nu har skyldighet mot de generationer som kommer efter oss att förvalta naturresurserna.
- **vetenskapliga skäl.** Innebär att arter med stor genetisk variation finns kvar även i framtiden, vilket är nödvändigt för miljöövervakning och både nutida och framtida forskning.
- **praktiska skäl.** Människan har nytta av att växt- och djurarter bevaras. Mer kunskap om arter och deras genetiska variationer kan användas för framställande av nyttigare livsmedel, effektivare läkemedel eller bekämpningsmedel.
- **kunskapsskäl.** För att skapa förståelse för andra och för naturvärden behöver vi ha en relation till den. Då är det bra att vi har tillgång till nära natur.

5.2.1. Varför hotas den biologiska mångfalden?

5.2.1.1. Förändringar inom jord- och skogsbruk

Den viktigaste anledningen till att den biologiska mångfalden hotas är förändringar inom de stora areella näringarna jord- och skogsbruk. Rationaliseringen inom jord- och skogsbruk har framför allt inneburit att naturtyper minskat i yta och isolerats från varandra. Denna så kallade fragmentering innebär att överlevnaden och utbytet av arter mellan biotoper minskar.

De främsta anledningarna är:

- nya och ändrade brukningsmetoder
- eutrofiering (ökad tillgång på näringsämnen) av mark
- totala arealen av vissa naturtyper minskar
- markavvattning genom dikning, invallning, utfyllnad av småvatten

*Rådjur
Hultbräken
Rundsileshår
Backsippa*

Inom jordbruket handlar det t.ex. om rationella jordbruksenheter och avsaknad av betande djur. Inom skogsbruket exempelvis, om kortare omloppstider, högeffektiva brukningsmetoder och minskad förekomst av döende och döda träd. Eutrofiering av mark sker överallt p.g.a. nedfall av kväve från luften.

5.2.1.2. Exploatering

Tätorter som expanderar och förtätas är ett ständigt hot mot naturvärden, grönstruktur och utrotning av arter. Vagnät byggs ut och vägar breddas för att öka trafiksäkerheten. Nya trafikplatser vid våra motor- och trafikleder tar också stora markarealer i anspråk.

5.2.1.3. Miljöstörningar

Miljöpåverkan kan vara *indirekt*, det vill säga den påverkar ekologiska processer, vilket betyder att ekosystemens sammansättning och arters utbredning förändras. Exempel på sådana hot är försurning, övergödning, kemikalieutsläpp, ozonlagrets förändring och växthuseffekten. Hoten kan också vara *direkta*, det vill säga påverka arterna direkt som vid t.ex. slitage i flitigt utnyttjade naturområden, insamling av växter och djur. De direkta hoten påverkar mångfalden på artnivå och har förhållandevis liten betydelse globalt sett. Tåktverksamhet kan medföra både direkt och indirekt miljöstörning.

5.2.1.4. Hotade arter

I dag är många arter representerade av så få individer att deras överlevnad i livskraftiga bestånd inte är säker på sikt. Sedan 1970-talet har den internationella naturvårdsunionen (IUCN) beskrivit hotbilden för världens flora och fauna med hjälp av förteckningar över hotade arter, ofta kallade rödlistor. Den första svenska förteckningen som upprättades gällde ryggradsdjur och publicerades 1975. Därefter har förteckning över andra artgrupper fortsatt. Arbetet drivs av Naturvårdsverket och Lantbruksuniversitetets ArtDatabank. Sveriges rödlistor innefattar idag över 3000 arter.

Skåne innehåller de flesta av landets naturtyper eftersom länet har ett stort antal växlande naturförhållanden och är det landskap som innehåller störst antal växt- och djurarter. Det är också det län i Sverige där artantalet minskat kraftigast under 1900-talet och där det största antalet utrotningshotade växt- och djurarter upptecknats. Antalet rödlistade arter i Skåne beräknades år 2004 till ca 2 429. Av dessa förekommer 60 % i jordbrukslandskapet.

Att det är så många rödlistade arter i Skåne beror på många faktorer, då landskapet under senare år genomgått många och storskaliga förändringar. Det beräknas att 30 kärnväxter försvunnit från Sverige sedan 1850 och 90 % av dem fanns i Skåne.

Även i skogsmiljöer har antalet rödlistade eller hotade arter ökat, på grund av effektivt produktionsskogsbruk och ökat användande av kemikalier. Ungefär 90 % av rödlistade eller hotade arter uppträder söder om norrlandsgränsen. Speciellt ädellövskogen hyser många hotade eller sällsynta arter, så även sumpskogarna. Äldre träd med håligheter, grova stammar eller död ved är idag en bristvara i både skogs- och öppnare miljöer. De djur- och växtarter som är beroende av sådana miljöer tillhör idag de mest hotade arterna i vårt land.

5.2.1.5. Införsel av nya arter

Åtskilliga arter har försvunnit från Sverige under det senaste århundradet, men samtidigt har det pågått en spontan invandring av nya arter. Invandringen har i en del fall fått en aktiv hjälp av människan, om än ofta oavsiktlig. Så har t.ex. den

spanska skogssnigeln ”mördarsigeln” kommit in med importerade växter, alger har förts hit med fartyg, minkar har rymt eller släppts ut från minkfarmer. Mängder av nya arter har införts för odling inom jord- och skogsbruk samt trädgårdsskötsel. Flera av dessa arter har därefter spritt sig i landskapet exempelvis vallväxter, vresros, kanadensiskt gullris och jättelokan. Inom skogsbruket har det främst handlat om införsel av frö från utlandet. Detta har inneburit en uppblandning av de inhemska trädslagens egenskaper. Växterna har i en del fall haft följeslagare i form av skadeinsekter och svampsjukdomar.

Avsiktlig inplantering har också skett främst i syfte att skapa möjligheter till jakt. Så har till exempel fasan, dovhjort och fälthare fått fäste i landets södra delar. Genom inplantering har också vilda arter som försvunnit åter etablerat sig, exempelvis bäver och vildsvin.

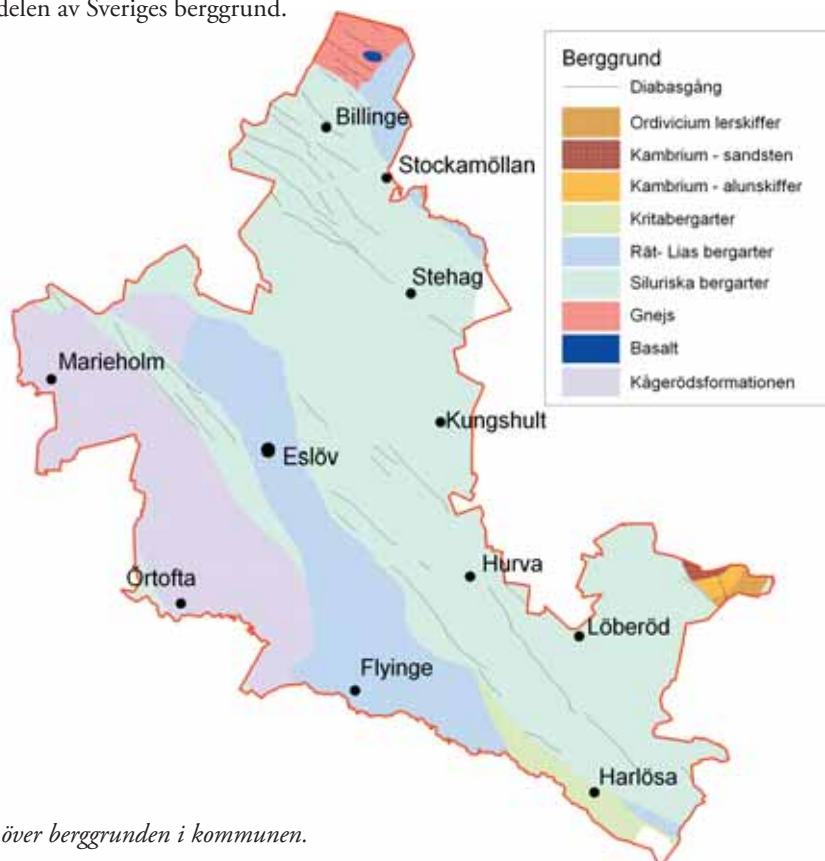
Generellt kan sägas att man ska vara ytterst restriktiv när det gäller inplantering av nya arter, och noga överväga de risker som det innebär.

5.3. Klimat

Skåne ligger inom den norra tempererade zonen. Närheten till Atlanten och Golfströmmen ger Skåne ett oceaniskt klimat med milda vintrar. Årsmedelnederbörden ligger mellan 600 och 700 mm och årsmedeltemperaturen är 7,7 °C, uppmätt vid väderstation i Svalöv åren 1961 – 1990.

5.4. Berggrund och jordarter

Berg- och jordarterna har stor betydelse för markanvändningen. Berggrunden i sydvästra Skåne, sydväst om en ungefärlig linje Ängelholm–Ringsjön–Simrishamn, är uppbyggd av sedimentära bergarter. Om man bortser från fjällen och fjällranden, så upptar områden med sedimentberggrund endast några få procent av Sveriges yta. Dessa sedimentära bergarter är avsevärt yngre än det urberg, framför allt gnejser och graniter, som utgör den dominerande delen av Sveriges berggrund.

Översiktskarta över berggrunden i kommunen.

Jätteloka
Vildsvin

Jordarterna i kommunen är av skiftande ursprung och mäktighet. Jordtäcket bildades av vår senaste inlandsis, för ungefär 14 000 - 12 000 år sedan, och består i huvudsak av moräner. I östra kommundelen dominerar skiffer-urbergsmoränen, en lerig morän med hög sten- och grushalt (nordostmorän), i västra finns i stället en kalkhaltig moränfinlera som innehåller flinta (sydvästmoränen).

Bergart	Ålder (miljoner år)	Geologisk period	Innehåll	Finns i kommunen
Gnejs (urberg)	> 1700	Pre-kambrium	röda/grå gnejser	norr om Billinge
Kambriska bergarter	550	Kambrium	sandsten och alunskiffer	nordost om Löberöd
Ordovisiska bergarter	400 - 500	Ordovicium	lerskiffer och kalksten	nordost om Löberöd
Siluriska bergarter	400 - 500	Silur	ljusa lerskiffrar, Colonusskiffer	större delen av kommunen
Diabasgångar	300	Karbon, Perm	uppträngande magma orsakat av vertikal rörelser och spänningar i jordskorpan	nordväst – sydostliga sprickor i stråk från Billinge ned till Harlösa
Kågeröds-formationen	220	Övre Trias	osorterat sediment av leror och sandsten, kan innehålla salter	västra delen av kommunen
Rät-Lias bergarter	210	Yngre Trias och äldre Jura	olika lager av sandsten, lera och kol	centrala, nordöstra och sydöstra delarna av kommunen
Basalt	85 - 165	Krita, Jura	uppträngande magma, vulkanrester	norr om Billinge
Kritabergarter	64 - 145	Krita	kalksten och sandsten	söder om Harlösa

*Berggrunden i kommunen
(Adriellsson, L. 1996 och SGU serie Af nr 155, 180, 192 och 212).*

Jordart	Innehåll	Ursprung	Finns i kommunen
Urbergsmorän	morän (sandig, grusig)	gnejs	norra delen av kommunen
Skiffer – urbergsmorän	lerhaltig skiffer och urbergsmaterial, hög halt av sten och grus.	material från lerhaltig skifferberggrund blandat med urbergsmaterial.	större delen av kommunen
Sydvästmorän	moränfinlera, krita, kalksten och flinta	från flytande eller strandade isberg som lämnat material	västra delen av kommunen
Isälvs sediment	block, sten, grus, sand	inlandsisens smältvattenströmmar	Nya Värslätt, öster om Billinge, vid Kolebäcken, Bosarps Jär, längs Kävlingeån
Vitringsjordar	lera	berggrunden vittrat och gett upphov till lerjord	väster och nordväst om Billinge
Torv	rester av döda växter i olika nedbrytningsstadier	organiskt ursprung, växter	Rönneholms mosse, Fångeröds mosse, Stavrods mosse, Arups mosse etc

*Jordarter i kommunen
(efter Adriellsson, L. 1996 och SGU serie serie Ae nr 51, 78,85 och 123)*

Översiktskarta över jordarterna i kommunen.

Bosarpsjär – en åsformig isälvsavlagring.

5.4.1. Några intressanta geologiska bildningar

Diabasgångar: Från Billinge ned till Harlösa finns i berggrunden ett flertal nordväst-sydost löpande diabasgångsstråk. De har skapats av vertikala rörelser i jordskorpan.

Diabasgångarna består av stelnad lava som trängt upp från jordens inre och fyllt ut gångarna. Ett utav stråken finns norr om Långaröd, fortsätter i sydostlig riktning mot Hjortsås, vidare genom Gyabjär ned mot Råröd. Berggrunden är synlig bland annat vid Långaröd och Hjortsås (områdena 114, 116).

Basalter: Basalterna i Skåne är unika för landet. De är rester av gamla vulkaner och förekomsterna är koncentrerade till området norr om Ringsjön. Under perioderna Jura och Krita var en mängd småvulkaner verksamma i området. Resterna av dem ses som basalter, vilka utgjorde fyllningen i vulkanrören. De lösa vulkankäglorna har för länge sedan eroderat bort. Öster om gården Dalen i Rönneås dalgång och i sydöstra kanten av Fångeröds mosse (områdena 102 och 101) finns synliga delar av basaltberggrund.

Stenkol och lera: Skåne täcktes för ca 200 miljoner år sedan av stora sumpskogar vilka under årmiljonernas gång omvandlats till stenkol. På 1730-talet hittades stenkol vid Bosarp och brytning pågick där till år 1797. Vid Stabbarp började man bryta stenkol år 1867. Här byggdes också ett tegelbruk då man senare även hittade eldfasta leror. År 1889 övertog Höganäbolaget gruvan. Mellan åren 1867 och 1910 bröts ungefär 8000 ton stenkol och 175 000 ton eldfasta leror från gruvan vid Stabbarp. Idag består området huvudsakligen av ett öppet jordbrukslandskap, huvudsakligen betesmarker. Namnet Gruvgården påminner om vad som varit.

Jordartsgräns: Gränsen mellan den steniga och grusiga skiffer-urbergsmoränen och den kalkhaltiga sydvästmoränen med finlera och flinta, är en av de viktigaste geologiska gränserna i Skåne då den visar strandlinjen i Skåne. Det är vår motsvarighet till högsta kustlinjen. Stranden bildade inga tydliga strandvallar, utan dessa motsvaras i stället av jordartsgränsen. Inom Eslövs kommun kan gränsen ses i naturreservaten Eslövs Allmänning och Abullahagen (områdena 321 och 322).

Isälsavlagringar: Grusiga och sandiga isäls- och issjösediment, bildade av inlandsisens smältvattenströmmar, påträffas utmed Vombsänkans norra kant öster om Gårdstånga. Den vid istidens slut isfyllda Vombsänkan avvattnades västerut av en stor isälv. Rester av dessa sandiga sediment finns kvar vid exempelvis Holmby (område 335) och Flyinge ängar (område 334). Den mäktiga inlandsisen gav också upphov till andra stora forsande smältvattenströmmar som efter avsmältningen blev kvar i landskapet som grusiga och sandiga åsformationer. Norr om Eslöv finns rullstensåsen Bosarps jär (område 306), norrut finns isälsstråket Nya Värslätt–Billinge–Södra Hultseröd (område 107 ingår i detta stråk).

Isräfflor: Andra spår av inlandsisen finns som isräfflor i berggrunden. Räfflorna har bildats genom inlandsisens erosion. Sten och block i isens botten har ristat isräfflorna när isen rört sig. I område 302 finns sådana spår.

Torv: Torv är en jordart som bildas då sjöar och våtmarker växer igen. Torv utgörs av döda växter som på grund av dålig syretillgång bara delvis förmultnat. Fångeröds mosse, Stavröds mosse, Arups mosse och Rönneholms mosse (områdena 101, 324, 333 och 311) är några exempel på större områden med torvmark, en ovanlig naturtyp i kommunen.

Rester av diabasgång, Rönneåns dalgång

Stenig urbergsmorän, Allmänningen

5.5. Markanvändning

Eslövs kommun är en expansiv kommun. Hösten 2005 passerade invånarantalet 30 000 och har fortsatt öka sedan dess. Utbyggnaden av tätorterna, är som en följd av detta, stor.

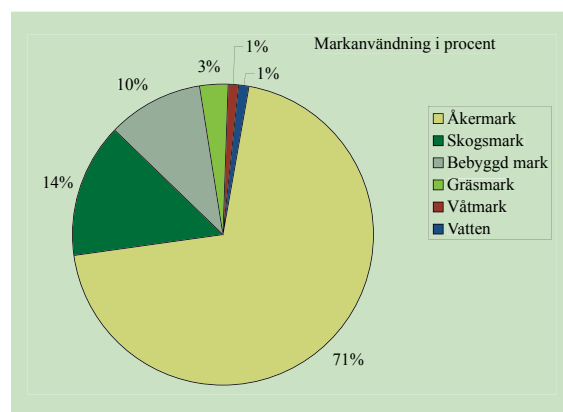
Förutom huvudorten Eslöv finns 11 större samhällen i kommunen: Billinge, Stockamöllan, Stehag, Marieholm, Kungshult, Hurva, Löberöd, Örtofta/Väggarp, Gårdstånga, Flyinge och Harlösa.

Kommunen saknar i stort sett sjöar, endast små delar av Ringsjön och Vombsjön ingår. Fyra större åar rinner genom kommunen, Rönneå, Saxån, Bråån och Kävlungeån.

Angränsande kommuner är Höör, Hörby i öster, Lund i söder, och Svalöv, Kävlunge samt Klippan i norr.

Eslövs kommuns totala areal är cirka 424 km², varav vatten utgör 5 km², våtmark 4 km², tätorter 44 km², skog 61 km², åker 297 km² och gräsmark 13 km².

Åkermark utgör ungefär 70 % av kommunens totala yta. Övervägande delen av jordarna i kommunen är mycket bördiga. Den bördigaste delen finns inom karaktärsområdet Slättbygden. Här är åkermarken klassad från 8 till 10 (av 10 klasser). Det är bara i två mindre områden, på de sandiga markerna i söder vid Kävlungeån samt längst upp i norr, som jordarna är klassade som 5 eller lägre.

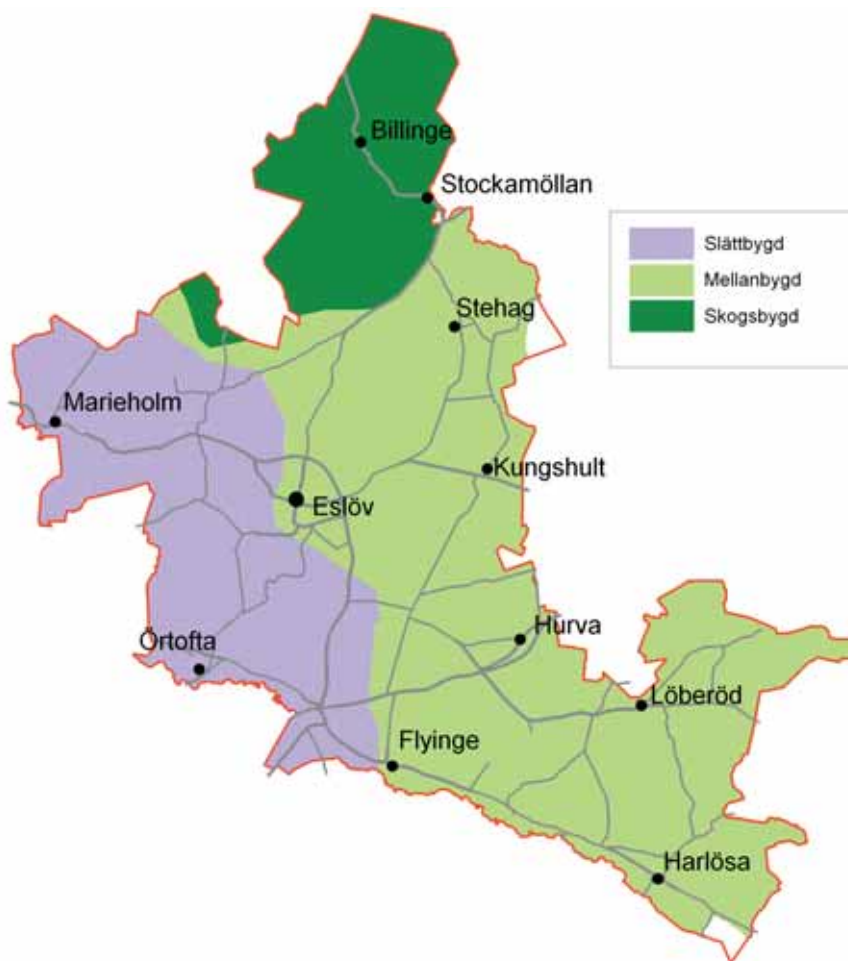

Markanvändning i kommunen i procent.

(Gröna kartan Eslövs kommun och Lantmäteriet år 2002 och 2005).

5.6. Karaktärsområden

Olika naturgeografiska förhållandena (t.ex. berggrund, jordart, klimat) skapar olika förutsättningar för landskapets brukande. Detta i sin tur resulterar i att skillnader mellan landskapen förstärks och kulturlandskapet ser olika ut. Utifrån detta har kommunen delats in i tre övergripande landskapstyper eller karaktärsområden, skogsbygden, mellanbygden och slättbygden. Gränserna mellan områdena är diffusa och kan variera med tiden. I mellanbygden har de delar av Kävlingeåns dalgång som har sandiga marker tagits med, även om de skiljer sig från den övriga mellanbygden.

Kartan visar de tre karaktärsområden som kommunen kan indelas i.

Karaktärsområden stämmer väl överens med den indelning i naturgeografiska regioner som Nordiska ministerrådet gjorde år 1984. I "Naturgeografisk regionindelning av Norden" delas Norden in i 79 naturgeografiska regioner baserat på vegetationens sammansättning, landskapets geomorfologi, klimat och markanvändning.

Karaktärsområdena stämmer också ganska väl med de karaktärsområden som man har definierat i "Det skånska landsbygdsprogrammet" (Skåne i utveckling 2007:10).

5.6.1. Skogsbygden

Skogsbygden omfattar kommunens norra delar. Terrängformerna i denna del ansluter närmast till sydsvenska höglandet. Från trakten kring Billinge och norröver, höjer sig kuperade, skogsbevuxna högplatåer på båda sidor om Rönneåns dalgång.

Urbergsberggrund ger mindre bördiga jordar och markanvändningen är därför huvudsakligen skogsbruk och betesbruk. Skogen består främst av lövskog men inslaget av granskog är ibland stor. Al- och askskog förekommer i fuktigare partier. Den öppna marken domineras av betesmark men här finns också en del åkrar. Kring Rönneån är inslaget av betade strandängar stort. De mest värdefulla våtmarkerna, naturliga relativt opåverkade mossar, förekommer i skogsbygden.

5.6.2. Mellanbygden

Mellanbygden upptar den största delen av kommunen. Landskapet är svagt kuperat och åkermarken omväxlas av betesmarker samt större eller mindre skogsdungar. Skogen utgörs till stora delar av granskog som planterats på fåladsmarker men också en del ädellövskog. Stengärdesgårdar och vegetationsridåer avgränsar åkrar och betesmarker och skapar ett varierat landskap.

Vid Kävlingeån där marken är fuktig närmast ån och torr på de sandiga åsarna som löper en bit från ån dominerar betesmarker.

Mellanbygd

5.6.3. Slättbygden

Slättbygden omfattar kommunens västra och sydvästra delar. Här sträcker ett mjukt böljande slättlandskap ut sig. Bygden präglas av ett intensivt kulturpåverkat och uppodlat landskap. Avbrott i åkermarken utgörs, förutom av gårdar och mindre byar, framför allt av märkegravar, alléer samt träd- och buskridåer längs vattendragen. Slättens jordar präglas av den kalkrika sydvästmoränen och är de bördigaste i kommunen. På grund av kraftig utdikning är arealen våtmarker försumbar. På senare år har dock en del våtmarker anlagts inom Kävlingeåns och Saxåns avrinningsområden.

Slättbygd

Ädellövskog, Rönneåns norra dalgång

Fuktlövskog söder om Billinge

Kabbleka

5.7. Naturtyper

I kommunen finns en rad olika naturtyper representerade. Alla är de mer eller mindre påverkade av människan. Variationen av naturtyper skapar förutsättningar för många arter att finnas. Att säkerställa och vårda befintliga naturtyper samt återskapa naturmiljöer är en förutsättning för att bevara de arter och miljöer som finns.

5.7.1. Skogsmark

Eslövs kommun ingår i den södra lövskogsregionen där den naturliga trädvegetationen domineras av ädla lövträd. Av kommunens totala yta utgörs ungefär 14 % av skogsmark. De största sammanhängande skogsområdena finns i kommunens norra delar och består av ungefär lika delar löv- och barrskog. Skogarna utgörs till största delen av produktionsskog. Skogsområden med höga naturvärden, som exempelvis gamla grova och döda träd eller opåverkade skogsvåtmarker, är sällsynta.

5.7.1.1. Barrskog

Barrskogarna utgörs främst av planterade granskogar. Tall förekommer endast i några mindre dungar, även de planterade. Större sammanhängande områden med granskog finns i huvudsak i kommunens norra och nordvästra delar. I Kastberga skog (315), Snärjet (323), Skarhults Kronopark (325) samt vid Hjularöd (338) finns granplanteringar insprängda i lövskogsområdena.

5.7.1.2. Lövskog/ädellövskog

Sammanhängande områden med lövskog och framförallt ädellövskog finns även de huvudsakligen i kommunens norra och nordvästra delar. I Rönneåns dalgång finns ädellövskogar med höga naturvärden. Här finns betade äldre skogar med parkliknade karaktär men också mer naturliga och vildvuxna i rasbranterna längs ån. Även längs andra mindre ådalar finns i branterna äldre lövskogar med mer naturlig karaktär t.ex. vid Farstorp (113) och Borstbäcken (342). Fältskiktet i ädellövskogarna varierar från att vara mycket rikt i rasbranter med arter som ramslök, kirskål, gulplister och nunneört till att vara artfattigt med arter som harsyra, blåbär och krustätel där marken är näringsfattig.

5.7.1.3. Fuktlövskogar/Sumpskogar

Fuktskogor eller sumpskogor ligger ofta inkilade i lågpunkter i större eller mindre lövskogsområden eller i närheten av vattendrag. De dominerande trädarterna är al (klibbal) och/eller ask. I buskskiktet finns huvudsakligen olika videarter. Fältskiktet är många gånger frodigt och högväxt. Vanliga arter är älgört, vänderot, brännässlor och kabbeleka. I rikare sumpskogor kan man även se t.ex. gullpudra. Med stigande ålder utbildas socklar kring alarna. Fina exempel på sådana alkärr finns i naturreservatet Billinge mölla (1021) men även på andra ställen i Rönneåns omgivning. Ett annat exempel på fuktlövskog finns i Borstbäckens dalgång (342).

5.7.2. Gräsmark

Öppen gräsmark utgörs av ängs- och betesmarker, men kan också förekomma tillfälligt som tidiga successionsstadier på andra platser t.ex. där öppen jord håller på att växa igen eller längs vägar och banvallar. Gräsmarker upptar ca 3 % av kommunens yta.

Ängar är gräsmarker som hävdas med slätter medan hagar hävdas med bete. Har de inte gödslats eller kultiverats har de en naturlig flora. Har de dessutom hävdats under lång tid är artrikedomen stor, med många djur- och växtarter knutna till sig. Artrika ängar som hävdas med slätter är mycket sällsynta i kommunen. Exempel på sådana finns på Kastberga äng (314) och äng vid Alfastorp (317).

Beroende på näringsrikedom och fuktighet delas gräsmarkerna in i olika typer. I detta sammanhang betyder äng att marken har mer eller mindre god näringsstatus medan hed tyder på näringsfattig mark.

5.7.2.1. Torrängar

Torrängar förekommer framför allt i de sandiga områdena vid Flyinge (334), i övrigt är de mycket sparsamt förekommande. Torrängar som inte gödslats är mycket artrika. Några av de arter som är vanliga här är femfingerört, gråfibbla, blåmonkar, backsippa, baktimjan, fårsvingel, rödven, mandelblom, liten blåklocka och bergssyra. Torrängsflora kan man också hitta på banvallar och i vägkanter.

Eftersom det på torrängar finns gott om blommande arter är det också betydelsefulla livsmiljöer för många insekter och fåglar.

5.7.2.2. Friskängar

Friskängar uppträder på näringsrik och väl-dränerad mark. Även friskängar som inte gödslats är artrika. De flesta friskängarna i kommunen förekommer dock på gammal åkermark, eller är gödslade, vilket gör att vegetationen är trivial. Vanliga arter är smörblomma, vitklöver, ängssyra, maskros, ängsgröe och ängssvingel. Exempel på friskängar finns bl.a. vid Tjuvakroksbäcken (303) och Norra Hultseröd (103).

5.7.2.3. Fuktängar

Fuktängar förekommer på fuktiga och delvis översvämmade marker med högt grundvatten. Förr utnyttjades de huvudsakligen som slättermarker och upptog stora arealer kring vattendragen. Idag betas de och kallas sötvattenstrandängar. Betade sötvattenstrandängar finns främst vid åarna Rönneå, Kävlingeån och Bråån. Vegetationen på dem varierar, flera är påverkade av konstgödsel (och därför artfattig flora), medan andra har kvar mer av sin naturliga vegetation. Några typiska arter är tuvtåtel, rödsvingel, smörblomma, kärtistel, älgört och revsmörblomma. På fuktängar med naturlig vegetation finns dessutom t.ex. gökblomster, kabbleka, ängsbrämsa, gåsört, sumpmåra och kärrsålting.

5.7.2.4. Sandhed

Vid Kävlingeån i trakten kring Flyinge finns mindre områden med sandhed på torrängarna. Typiska arter är t.ex. borsttåtel, fårsvingel, sandstarr, hedblomster, blåmonkar och nagelört.

5.7.2.5. Gräshed och rished

Gräshed finns på mager och torr mark, om marken är mycket mager ökar inslaget av ris, främst ljung. Det är marker som har betats under många år, ofta flera hundra. Stora delar av denna typ har planterats igen eller fått växa igen och endast mindre rester finns kvar idag. Ett par fina exempel på denna typ av betesmarker finns i naturreservatet Abullahagen (322) och fåladsmarkerna vid Gustafslund (112) invid Hasslebro.

Torräng, Flyinge ängar

Friskäng vid Rya

Hedblomster

Hagmark, Hemmingsberga

Hagmark, Rönneådalen

Fångeröds mosse

5.7.3. Hagmarker

Hagmarker, det vill säga trädbärande gräsmarker, förekommer sparsamt i kommunen. Endast 12 ha av den mark, totalt ca 953 ha som inventerades inom kommunen i ängs- och betesinventeringen klassades som trädbärande ängs- och betesmark. Betesmark vid Gunnaröd (111), Hagmark vid Värlinge (309) och Bosarps Jär (306) är exempel på områden där denna naturtyp finns.

5.7.4. Vatten

5.7.4.1. Åar och mindre vattendrag

Av kommunens större vattendrag är Kävlingeån, Bråån, Saxån och Braån i huvudsak slättåar, som mestadels lugnt flyter fram genom åkerlandskapet. Rönneå, rinner i början av sitt lopp genom ett öppet odlingslandskap, landskapet ändrar dock karaktär efter en kort sträcka och övergår till att vara en skogsklädd, mer eller mindre djup dalgång, med periodvis översvämmade strandängar.

Det finns dessutom ett flertal större och mindre bäckar. Några exempel på större bäckar är Borstbäcken, Slogstorpsbäcken, Rödabäck och Blekebäcken.

Vattendragen är oftast påverkade av dikningsföretag, vilket innebär att delar av de större vattendragen rätats. Flera av de mindre vattendragen har rätats eller till och med rörlagts för att öka och effektivisera arealen odlingsbar mark.

5.7.4.2. Mossar och kärr

Våtmarksområden med torv kallas antingen kärr eller mosse beroende på varifrån de får sitt vatten. En mosse får sitt vatten via nederbörden, medan ett kärr även får vatten från omgivande marker. Näringstillgången på mossen är därför liten och vegetationen är anpassad efter näringsfattiga förhållanden. Typiska arter är vitmossor, starrarter, ängsull, tuvull, samt olika ris såsom tranbär, hjortron och ljung.

Beroende på berggrund och jordart är kärren olika näringsrika. Man brukar skilja mellan två olika kärrtypen såsom fattigkärr och rikkärr. Fattigkärr har surare miljö (lågt pH) och lägre näringsinnehåll än de andra kärrtyperna och vegetationen är relativt artfattig. Rikkärr finns ofta i kalkrika miljöer och har artrik vegetation. I sådana miljöer trivs bland annat orkidéer.

Naturliga våtmarker såsom mossar eller kärr utgör en försvinnande liten del av kommunen och alla är mer eller mindre påverkade av dikning eller torvtäkt.

Några exempel på naturliga våtmarker är Rönneholms mosse, Arups mosse och Fångeröds mosse. På Rönneholms mosse har industriell torvtäkt pågått sedan år 1884.

Ströröds mosse

5.7.5. Kulturmark

Kulturmarker innefattar naturtyper och biotoper som är mycket starkt påverkade eller skapade av människan.

Mindre biotoper i jordbruksmark, som till exempel alléer, källor, stengärdsgårdar, pilevallar, åkerholmar, odlingsrösen, och småvatten omfattas av miljöbalkens bestämmelser om biotopskydd. Småbiotoperna utgör inte bara livsmiljö för djur och växter i ett i övrigt ensartat och öppet jordbrukslandskap, utan fungerar även som spridningskorridorer. De är en värdefull rest av det gamla odlingslandskapet och det är viktigt för landskapets funktion att kvarvarande småbiotoper bevaras samt att nya tillkommer. Trots detta är de hotade, då de ofta ses som hinder för markens rationella brukning.

5.7.5.1. Åkermark

Åkermark utgör ca 70 % av kommunens totala yta och dominerar markanvändningen framförallt i slätt- och mellanbygden. Jordbruksmarken klassas där mellan 7 och 10, d.v.s. de är mycket bördiga. På den övervägande delen produceras konventionella nyttogrödor, medan en mindre del ligger i träda. Arealen KRAV-godkänd jordbruksmark (se ordlistan) var år 2005 ungefär 2,4 %.

Tidigare, när utsädesrensningen inte var så effektiv och det användes mindre mängder kemiska bekämpningsmedel, fanns det gott om åkerogräs på åkern. Nu har dessa arter möjlighet på trädorna. Exempel på några ovanliga åkerogräs är riddarsporre och gullkrage medan blåklint, baldersbrå och vallmo är mer vanliga.

5.7.5.2. Åkerholmar, odlingsrösen och stengärden

Åkerholmar, odlingsrösen och stengärden utgör spår från äldre tiders odling. De förekommer främst i mellan- och skogsbygden. På slätten, med sina leriga moränleror finns inga stenar eller berg i dagen som hindrar odling. Odlingsrösen skapades då man samlade sten från åkrarna. Sådana rösen saknar oftast träd. Detta skapar en solbelyst biotop där ljuskrävande lavar, insekter och andra smådjur trivs. Inne bland stenarna trivs bland annat ormar och andra kräldjur. Hävdas småbiotoperna och har sprutfria kantzoner kan de bli ett Eldorado för många arter.

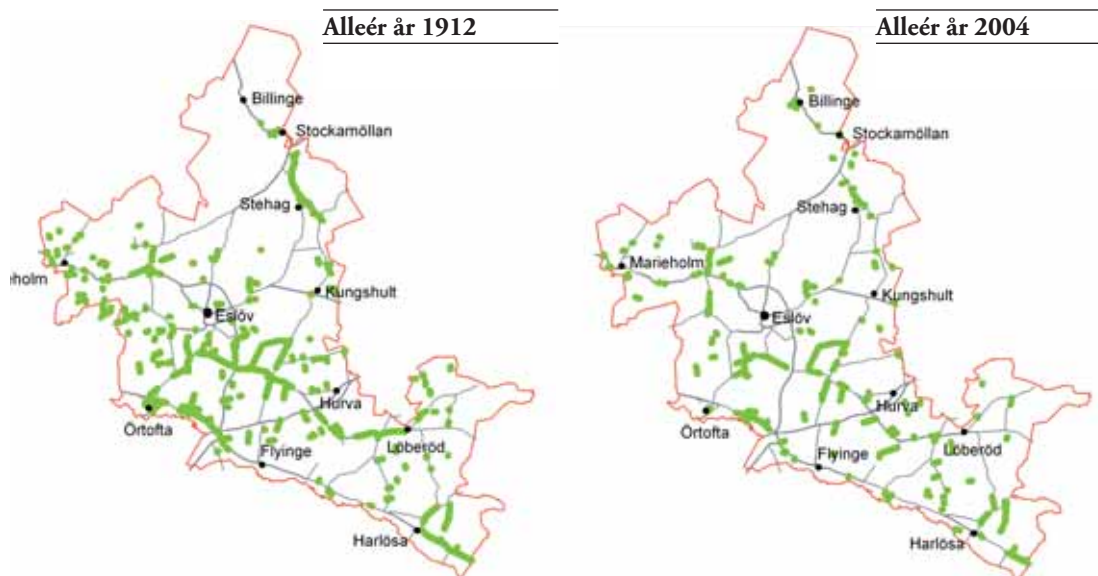
På åkerholmar och vid stengärden förekommer ofta blommande och bärande buskar och träd som slån, hagtorn, hassel, vildapel och rönn, vilket gör dessa små platser betydelsefulla för fåglars och insekters födosök. Några exempel på fåglar som trivs i åkerholmarnas träd- och buskrika miljö är exempelvis törnskata och gulsparv. Samtidigt finns mängder av olika insekter som både utgör föda eller som är rovdjur.

5.7.5.3. Alléer/Pilevallar

Alléer och pilevallar representerar stora natur- och kulturvärden. En allé ska bestå av minst fem träd i rad och kan vara antingen enkel- eller dubbelradig. Alm var och är ett vanligt alléträd i Skåne. Pilevallar ska också bestå av minst fem träd om de står på plan mark eller minst tre träd om de står på en väl upphöjd vall.

Under 1600-talet började man anlägga alléer längs uppfartsvägarna till de stora godsens. De flesta alléerna anlades dock under 1700- och 1800-talen, då alléer även planterades vid böndernas gårdar. Vid denna tid var träd en bristvara i landskapet och därför påbjöds alléplanteringar bl.a. som skydd mot hårda vindar och jorderosion. Bondens allé användes till skillnad från herrgårdarnas även för lövtäkt och bränsle. Vägarna var smala och de i kanten planterade träden kunde bl.a. fungera som regnskydd för de förbipasserande trafikanterna eller visa på markägarens status och sociala ställning. Under 1900-talet har trafiken ökat och

*Kartor över alléer i början av 1900-talet och idag.
(Häradsekonomiska kartan år 1912 1915 och Flygbild år 2004)*

vägar har breddats. Almsjukan har dessutom drabbat många almar, vilket inneburit att alléer sågats ner.

Ur naturvårdssynpunkt är gamla ibland ihåliga träd mycket viktiga för fåglar, fladdermöss, insekter mossor och lavar. Att ersätta borttagna träd med nya är nödvändigt men det kan aldrig fullt ut ersätta stora och grova träd.

Pilevallar förekommer förutom vid vägar också ute på öppen jordbruksmark. Även pilevallar började planteras under 1600-talet, för att öka den knappa förekomsten av virke och ge skydd för hårda vindar, men plantering i större skala skedde inte förrän skiftena genomfördes i slutet av 1700-talet. Det är främst i ägo gränser och sockengränser man ser dem idag.

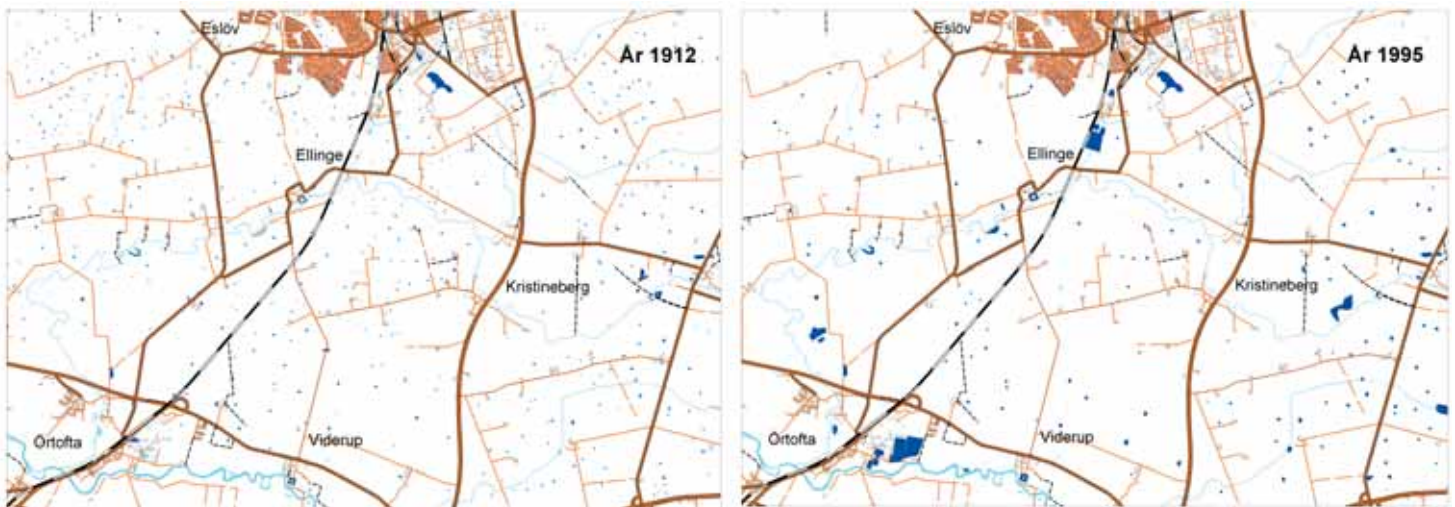

Allé vid Reslöv

5.7.5.4. Småvatten/märgelgravar

Småvatten i odlingslandskapet utgörs ofta av märgelgravar. Märgelgravar uppkom då man på 1800-talet grävde upp kalkhaltig lera (märgel) och spred på åkern som jordförbättringsmedel. När mörkningen upphörde, i slutet av 1800-talet, blev den utgrävda hålan så småningom vattenfylld. Märgelgravarna blev "slättens oaser" där allehanda smådjur och växter kunde finna en livsmiljö. Djur som ofta finns i jordbrukslandskapets småvatten är grodor, paddor, salamandrar, snäckor, och vatteninsekter. Märgelgravar har ofta fått ta emot allehanda avfall som utarmat vattenmiljön på arter.

Under ett projekt år 1995 inventerades ca 700 småvatten i kommunen, både märgelgravar och andra småvatten. Syftet var att inventera deras status och skick. Markägare som hade nedskräpade märgelgravar ombads ta bort skräpet.

Utsnitt av karta söder om Eslöv som visar småvatten i landskapet år 1912 (vänster) och idag (höger).

Märgelgrav vid Gryby.

5.7.6. Urban naturmark

5.7.6.1. Vägkanter och banvallar

I vägkanter och på banvallar har många av våra ängsblommor och åkerogräs hittat en tillflyktsort. Den stora variationen dels mellan fuktigt och torrt, dels mellan öppet och beskuggat gör att många arter kan finnas här. Vägkanter och banvallar kan därmed fungera som spridningskorridorer för djur och växter. Slätter av vägrenarna är en förutsättning för florans. Anpassad skötsel kan utveckla florans bevarande alltmer. Banvallar sköts oftast endast genom röjning av buskar. En annan skötsel skulle kunna gynna florans mer.

Även oönskade arter t.ex. införda arter och rymlingar från trädgårdar kan lätt spridas längs våra vägar och järnvägar. Arter som spritt sig på detta sätt är blomsterlupin och jätteloka.

5.7.6.2. Annan urban natur

Till anlagd natur i våra städer och tätorter kan villa- och koloniträdgårdar, kyrkogårdar samt parker räknas. Dessa områden är viktiga livsmiljöer för de arter som finns i våra städer och tätorter. Här kan finnas utrymme för ett rikt växt- och djurliv, beroende på hur de sköts. Ett minimalt användande av kemiska bekämpningsmedel i trädgårdar och parker och att naturligt förekommande arter tillåts förekomma är av stor betydelse. Att låta döda och döende träd få stå kvar fast de inte är estetiskt perfekta, låta död ved ligga kvar på marken eller behålla ett välutvecklat buskskikt ger många arter tillgång till föda och boplatser.

Även på ruderalmarker (bar jord där arter fått kolonisera fritt) t.ex. bangårdar och industriområden etablerar sig arter. Många av dem är tillfälliga kolonisateurer och försvinner efter ett tag om inte jorden återigen blir bar. Exempel på sådana arter är strimsporre, ullört och ögontröst.

Vägren i Kärrstorp

Vägren i Ulfstorp

5.8. Kulturlandskapets förändring

Ett landskap kan ge ett stabilt intryck, men genom att titta på gamla kartor och fotografier förstår vi snart att så inte är fallet.

Det kulturlandskap som vi ser idag är ett resultat av de givna förutsättningarna i landskapet och människans och djuren påverkan på det. Människan påverkar naturen men landskapets förutsättningar styr människans val av aktiviteter. Resultatet av detta växelspel blir spår i landskapet, som ibland försvinner men som ibland blir kvar mycket länge. Spåren är inte bara döda ting som gravhöggar och odlingsrösen, de kan också vara levande som t.ex. gamla träd med hamlingsspår eller artrika vegetationstyper som skapats genom lång oavbruten hävd.

Utan mänsklig påverkan skulle mycket stora delar av Sverige vara täckt av skog, endast strandängar, kalvfäll och vissa myrar är naturligt trådfria. All övrig öppen mark är skapad av människan och djuren.

Till trakterna kring nuvarande Eslöv kom de första människorna under **jägerstenåldern** för ca 8000 år sedan. De levde då som nomader dvs. man flyttade sina boplatser allt eftersom det behövdes nya jaktmarker. Förflyttningarna följde ofta vattendragen och man slog sig ner längs dessa och kring insjöarna (Ringsjön och Vombsjön). Här var tillgången på föda god, inte bara fisk och sjöfågel utan också många växter exempelvis rötter från vass och vattenklöver. Dessutom jagade man bl.a. uroxe, älg, kronhjort och vildsvin. Landskapet dominerades av skogar som framför allt bestående av björk, hassel och tall.

Vid övergången från jägarstenålder till **bondestenålder** (4000 – 1500 år f Kr) började människan påverka och förändra naturen i större grad. Människorna blev bofasta och man odlade permanenta åkrar. För att få mark till odling och betesmark till gårdens djur genomfördes skogsröjningar som avsatte spår i landskapet. Under bondestenåldern var klimatet gynnsamt och kan ungefär jämföras med klimatet längs Portugals kuster idag. Den varma perioden hade sin kulmen under bronsåldern då stora ädellövskogar av lind, ek, ask och alm bredde ut sig och täckte stora arealer.

Människan påverkade sin omgivning i allt större grad. Odlingsarealen ökade men var fortfarande marginell och skogen och dess produkter (till exempel insamling av löv till djurfoder) användes allt flitigare av den ökande befolkningen. Men fortfarande utgjordes större delen av kommunområdet av skogsmark som fått växa och utvecklas fritt. Idag upptas endast 14 % av kommunen yta av skogsmark och dagens skogar har säkert inte mycket gemensamt med de ”urskogar” som fanns förr. Avverkningar, röjningar och nyplanteringar har skapat en annan typ av skogar. Gamla döende och döda träd som var karaktäristiska i urskogen saknas nästan helt i dagens skogar. Därmed saknas också många växter, svampar och djur som behöver död ved för att leva.

Stenåldern har inte lämnat några idag synliga spår i landskapet.

Bronsåldern (1500 – 500 år f Kr) representeras idag främst av ett antal gravhöggar eller ättehögar. De ligger spridda i landskapet, men företrädesvis längs vattendragen. Ättehögarernas placering tyder på att landskapet var öppet redan på bronsåldern. Högarna byggdes för att synas och det krävdes stora gräsmarker för att få grästov till byggmaterial. Vid Getinge, Örtofta, Slättäng och Trollenäs finns gravhöggar kvar, men många har plöjts bort eller naggats i kanten med åren. Ättehögarerna utgör tillsammans med restbiotoperna i slättlandskapet refugier för den vilda floran och faunan. De har därför stor betydelse för den biologiska mångfalden.

Bronsåldershögar

I början av **järnåldern** (500 f.Kr. – 1050 e.Kr.) blev klimatet kallare. Det uppstod då ett behov av att dels bygga varmare bostäder men också att bygga stall till djuren för vintern. För att djuren skulle få mat under vintern blev det nu nödvändigt att ha fodermarker, för höproduktion. Att djuren stod i stall under vintern innebar att man kunde tillvarata gödsel och använda den på åkern. Gödselhanteringen tillsammans med förbättrad jordbruksteknik var anledningen till att man kunde använda sig av permanenta åkrarna. Begreppet ”Äng är åkers moder” härrör sig från detta. Det var arealen ängsmark och hur mycket hö som den producerade som bestämde hur många djur man kunde föda under vintern. Detta i sin tur avgjorde hur mycket gödsel man fick för att lägga på åkern. I risbygden kunde förhållandet mellan åker och äng vara 1:6, dvs det behövdes sex gånger så mycket ängsmark för att försörja åkern med gödsel.

Under järnåldern bildas de första byarna i modern bemärkelse. Byarna karaktäriserades av en bykärna, omgiven av åker- och ängsmark (inägomarken). Inägomarken var indelad i vångar. Varje vång innehöll både åker- och ängsmark eller bara äng. Utanför byn på utmarken låg den gemensamma betesmarken, den så kallade fåladsmarken eller allmanningen. Här betade alla byns djur. Abullahagen och Toarps fålad är exempel på hur dessa marker som tidigare hade en mycket större utbredning kan ha sett ut. Vångarna var inhägnade för att hålla djuren borta. Som hägnadsmaterial användes det man hade tillgång till i trakten. På så sätt kom hägnaderna att se olika ut i olika trakter. De kunde utgöras av stengården, risgården och jordvallar. En jordvall finns kvar i Hemmingsberga. Jordvallar grundades med sten, och man kan idag se rader av stenar som rester.

En annan typ av hägnad var pilevallarna. Deras historia börjar på 1600-talet då Kristian IV i en Recess (riksdagbeslut) 1643 påbjöd att pilar skulle planteras för att öka den knappa tillgången på virke. Planteringen kom dock igång först i och med skiftena i slutet av 1700-talet. Tidigare hade pilevallarna mestadels planterats vid by- och gårdstomter, nu planterades de i ägogränserna. Redan i landshövdingberättelsen för Malmöhus län 1861-65 talades dock om att pilevallarna började försvinna ur landskapet. Det är främst i ägo- och sockengränser man ser dem idag. De gamla pilarna har höga naturvärden. Många växter och djur framför allt insekter och fåglar är knutna till träden och deras närmaste miljö. Trädraderna delar upp landskapsrummet, ger lä och karaktär åt landskapet, samt påminner oss om historien.

I landskapet kan lämningar från järnåldern ses som gravar och gravfält. Gravfälten vid Galgbacken, Abullahagen och Gröna Lund är sådana. Även ängs- och betesmarker som finns idag kan ha sitt ursprung från den tiden, t.ex. Abullahagen. I Abullahagen finns också rester av den gårdsanläggning från järnåldern som lade grunden till den by som sedan blev Eslöv. Intressanta lämningar från vikingatiden, järnålderns sista del, i form av runstenar finns i Flyinge och Västra Strö.

De som brukade jorden i början av **medeltiden** (1050 – 1500 år e.Kr.) var till största delen självägande bönder. Detta ändrades under 1100- och 1200-talen då såväl kronan som adeln och kyrkan skaffade sig gods och gårdar. Särskilt adeln och kyrkan ägde stora egendomar. I slutet av medeltiden tillhörde en tredjedel av Skånes alla jordbruk kyrkan (Sallius et al. 1961). Inom det område som i dag utgör Eslövs kommun ägde vid 1600-talets mitt självägande bönder endast 4 av 750 gårdar! (Länsstyrelsen 1984). Först under 1700-talet började bönderna att friköpa sina gårdar.

Åke Campell (1928) gjorde en indelning av Skåne i olika bygder, utifrån de naturgeografiska förhållandena. Bygderna kännetecknas av olika odlingsystem, hägnadstyper och byggnadssätt. Indelningen skedde med grund i landskapets utseende i början av 1700-talet. Bygderna var skogs-, ris- och slättbygden. I Eslövs kommun fanns alla typerna representerade och gör så än idag. Gränserna för de olika bygderna har dock flyttats genom åren så att delar av skogsbygden övergått i risbygd och delar risbygden har övergått till slättbygd.

I skogsbygden i norra delen av kommunen fanns den mesta skogen i kommunen. Härifrån försågs andra delar med skogsprodukter. Åkrarna var små, liksom ängarna, och besåddes årligen. Till hägnaderna användes trä liksom till husen. Bete skedde i skogen så kallat skogsbete.

Slättbygden fanns då liksom nu i västra delen av kommunen, men hade då en mindre utbredning. Ekonomin byggde på spannmålsproduktion och huvuddelen av marken utgjordes av åker. Åkermarken var indelad i vångar, ofta tre stycken, där marken odlades med roterande system. Husen byggdes av korsvike och kline. Hägnader utgjordes av risgården och jordvallar.

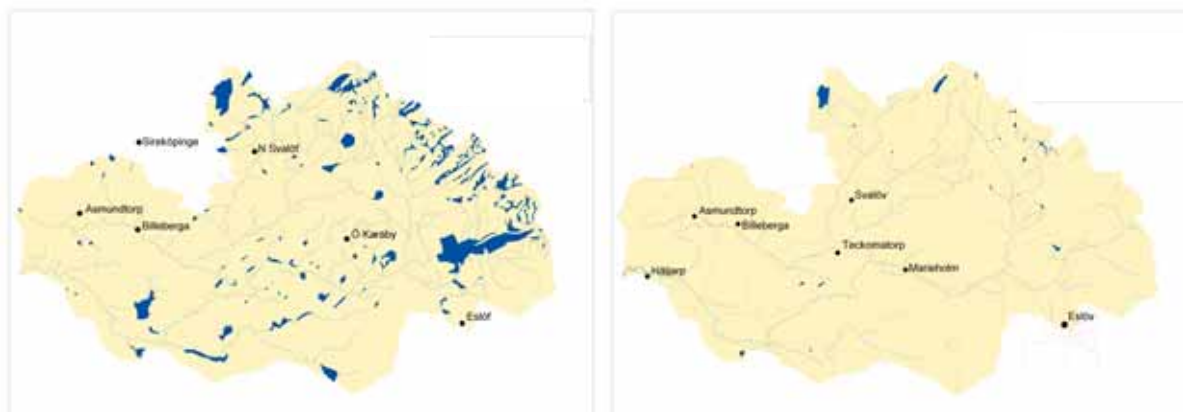
I risbygden, i östra och sydöstra delen, byggde hushållningen på boskapsskötsel. Landskapet var format till äng och betesmark av lien och mulen. Även här var åkermarken indelad i vångar antingen två eller tre. Ibland hade man dessutom en ängavång. Hägnader byggdes av sten och ris. Husen var ofta stenhus. För att få virke till hägnader men också hö hade man skottskogar. Med ett antal års mellan rum höggs träden i skottskogen ner, beroende på vilken dimension av klenvike som man ville ha. De träd som växte i skottskogen var ofta björk, klibbal, ask eller avenbok.

Eftersom träd till vedeldning tidigt var en bristvara framför allt i slättbygden bröt man torv från våtmarker till bränning. Redan på 1700-talet talas därför om en brist på torv i många byar. Det var inte bara torv som var en bristvara. Både åker, äng och skog var överutnyttjade till följd av ökande handel, begynnande industrialisering och mat- och vedbrist hos en växande befolkning. Mer mark behövde odlas upp, vilket ledde till att arealen ängs- och betesmark krympte. Man kunde inte ha så många djur och därför fick man inte heller tillräckligt med gödsel till åkrarna. Detta innebar att ännu mer mark behövdes odlas upp. Man hade kommit in en ond cirkel. För att komma ur detta restes krav på skiftesreformer, som innebar att en gårds ägor samlades, för att man skulle kunna odla marken effektivt och mer rationellt.

På Lantmäteriet finns bland annat geometriska kartor och storskifteskartor. Tillsammans med den beskrivning som finns till dessa kartor ger de en detaljerad bild av hur landskapet såg ut. Kartorna är handkolorerade och ibland riktiga konstverk.

På **1800-talet** genomfördes stora förändringar inom jordbruket, i synnerhet genom enskiftet år 1803 och laga skiftet år 1827. Mellan åren 1803 och 1860 skiftades i stort sett hela kommunen. I risbygden gick det dock långsammare och t.ex. Kastberga by skiftades inte förrän i slutet av 1890-talet. Skiftet innebar att de gamla byarna splittrades och gårdarna flyttades ut till avstyckade landområden. Genom detta skapades det bebyggelsemönster som vi ser i dag med spridda gårdar i landskapet.

Samtidigt med att gårdarna flyttades ut odlades många ängs- och betesmarker upp för att få ny åkermark. Den kraftiga befolkningsökningen på 1800-talet innebar också att mer mark behövdes för odling vilket ytterligare bidrog till utarmningen av livsmiljöer för växter och djur ökade. Detta skedde genom överföring av fler ängs- och betesmarker till åker samt torrläggning av våtmarker och sänkning av sjöar. Ringsjön sänktes mellan åren 1881- 1883. Detta medförde att ca 2250 ha mark blev odlingsbar runt Ringsjön. Många vattendrag rätades och/eller kulverterades. Som exempel kan nämnas att under åren 1812 - 1820 fanns 14,7 km² våtmarker i Saxån - Braåns avrinningsområde medan det år 1990 endast fanns 1,5 km² kvar. Likaså var den sammanlagda längden av öppna

Vattendrag och våtmarker i Saxåns avrinningsområde åren 1812-20 och år 1990 (Saxån-Braåns vattenvårdskommitté)

vattendrag längre än 30 mil åren 1812 - 1820 i samma avrinningsområde, medan endast ungefär 20 mil återstod år 1990.

På 1800-talet ökade antalet gårdar beroende dels på hemmansklyvningar, dels på nyodling i norra delen av kommunen. Vissa av kommunens södra delar blev än mer ensartade när hela byar försvann. Så bestämde sig till exempel baron Ramel i början av 1840-talet att lägga ner Västra Gårdstånga by och lägga all mark under två stora nyskapade arrendegårdar (plattgårdar). Vid sekelskiftet kulminerade expansionen och då hade mycket av våtmarkerna och betesmarkerna försvunnit under jakten på ny åkermark.

Under 1800-talet skedde stora förändringar inom jordbruket. Förutom nyodlingen av stora arealer infördes nya växtföljder, utsäden och redskap. Den stora uppodlingen innebar att man behövde mer näring till den utökade åkerarealen. Detta löste man tillfälligt genom att gräva upp kalkhaltig jord, så kallad mäger, som spreds på åkrarna. På så vis skapades mägergravar. Under de senaste årtiondena har en tredjedel av kommunens småvatten förstörts, varav många hade sitt ursprung som mägergravar. Kvarvarande mägergravar och andra småvatten har därför fått stor betydelse för våra grodor, paddor och salamandrar. Flera andra grupper är också beroende av dessa småvatten t.ex. snäckor, trollsländor, vattenväxter samt fåglar och fladdermöss som livnär sig på insekter.

En bild av hur landskapet såg ut på 1800-talet ger den Skånska rekognosceringskartan, som uppmättes av fältmättningsbrigaden mellan åren 1812 och 1820. Anledningen till kartans tillkomst var statsmakternas oro över Napoleons härjningar nere i Europa. Tyngdpunkten lades därför på strategiska, svårforcerade terrängtyper som våtmarker, vattendrag, höjder och skogar och kartan ger den en god uppfattning av hur landskapet såg ut. Kartan visar att norra delen av kommunen dominerades av våtmark, lövskog (möjligen skottskog) och öppen mark. Våtmarkerna som fanns då är i dag i stort sett utdikade och mycket av lövskogen har ersatts av granskog. Södra delen av kommunen är ett öppet, trädfattigt landskap med slingrande åar och bäckar. Platsen där Eslöv ligger var under denna tid en by med 13 gårdar.

Strax efter mitten av 1800-talet introducerades konstgödningen inom jordbruket. Detta innebar att jord som tidigare ansetts hålla för låg kvalitet nu kunde brukas och att det urgamla flödet av näring från ängen via betesdjuren till åkern bröts. Detta ledde till att kväve- och fosfortillskotten till åkrarna ökade kraftigt.

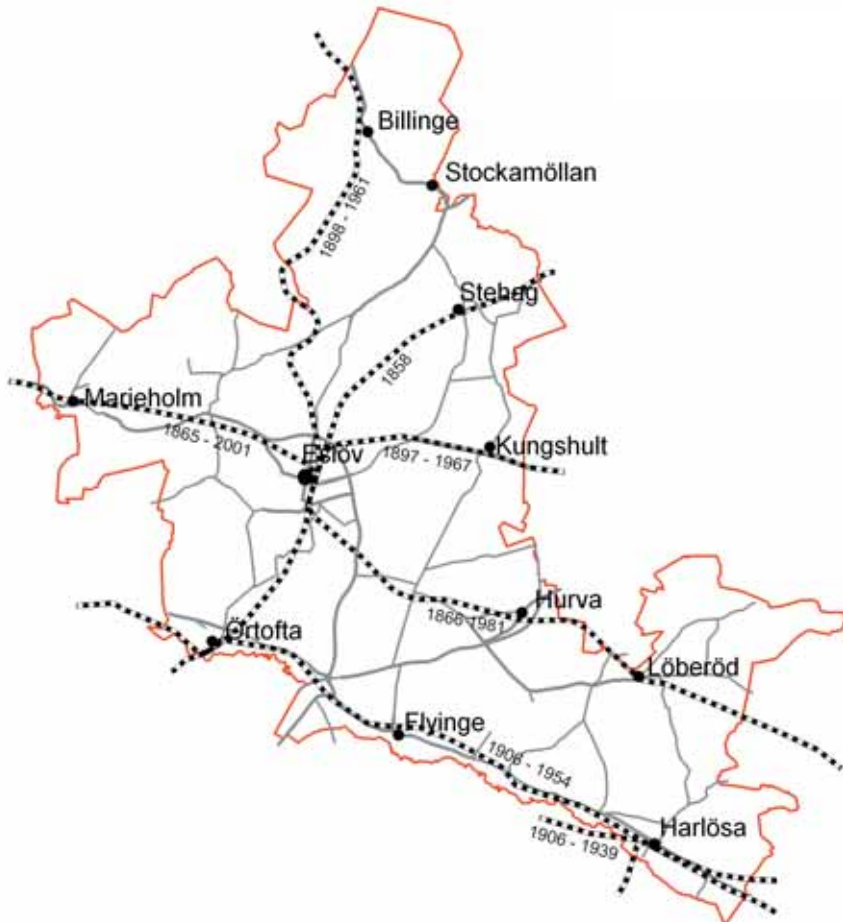
Det svenska jordbruket har under senare delen av **1900-talet** förändrats drastiskt genom att små jordbruk har slagits ihop till större enheter för att göra jordbruket mer rationellt. Samtidigt har åar rätats ut och bäckar kulverterats, utdikningen av våtmarker har fortsatt, stengärdesgårdar, åkerholmar och mägergravar har ansetts vara hinder och tagits bort/lagts igen.

Idag utgörs 70 % av kommunens areal av åkermark. Arealen har då minskat sedan den hade sin största utbredning i början av seklet. Årligen tas nu åkermark ur jordbruksproduktion för att ersättas av framför allt bebyggelse och energiskogsodling, men också skogsmark och våtmark. Åkermarken odlas med nyttogröda, vanligtvis en monokultur av någon ettårig gröda eller en sammansättning av fleråriga arter som i vall. Förr fanns på åkrarna en lång rad arter dels som inslag i den sådda grödan och dels på trädan (åker, där jorden får vila samtidigt som den spontant får växa igen). Detta var arter som är beroende av återkommande störning för att existera. Effektiv jordbearbetning, utsädesrensning och kemisk ogräsbekämpning är huvudorsakerna till att arter anpassade till dessa miljöer har blivit mycket sällsynta, men också att deras frö snabbt dör i fröbanken. Exempel på sådana arter är åkerklätt, linsnärja, råglosta och därrepe. Arter som minskat betydande är blåklint, vallmo och pilörter. Karaktäristiska fågelarter i åkerlandskapet som också minskat är bl.a. sånglärka, raphöna och tofsvipa.

I slutet på 1800-talet gjordes försök att öka produktionen på kvarvarande ängsmarker vid vattendragen. Man anlade då översilningsängar. Genom att gräva grunda diken och kanaler ledde man in och styrde det näringsrika vattnet från åar över ängsmarken. Epoken varade dock bara några år. På Skarhult slott finns ritningar på ett ängavattningssystem och ute på betesmarkerna söder om slottet kan rester av systemet ses.

Transport av varor blev allt viktigare och under 1800-talet byggdes vägnätet ut och under senare delen av århundradet gjorde järnvägen sitt intåg. Av de järnvägslinjer som anlades finns trafik

på linjen Örtofta - Eslöv – Höör (som öppnades 1858) kvar idag. Banvallarna finns dock kvar åtminstone delvis på några av de nedlagda sträckningarna (Eslöv – Hörby 1897 – 1967, Eslöv – Röstänga 1898 – 1961, Eslöv - Teckomatorp 1865 – 2001 (fortfarande öppen för godstrafik), Eslöv - Hurva – Löberöd 1866 – 1981, Kävlinge – Sjöbo 1906 - 1954 och Lund – Revinge- Harlösa 1906-1939 (till 1964 för godstrafik). Både banvallar och vägrenar utgör idag tillflyktsorter för den vilda floran och faunan i det skånska slättlandskapet och har därmed en viktig roll för bevarandet av traktens biologiska mångfald.

Karta över järnvägar som funnits i kommunen. Idag trafikeras endast Örtofta – Eslöv – Stegeg med persontrafik och Eslöv – Marieholm med godstrafik.

Holmby grustag

Industrialiseringen innebar också att behovet av transporter ökade. I kommunen har tegelframställning lokalt haft betydelse för landskapets utnyttjande och husens utseende. I början av 1900-talet fanns det tegelbruk i Marieholm, Stabbarp, Trollenäs och Flyinge. Järnvägen kom att få betydelse för tegelbrukens överlevnad. Bruk som hade oturen att hamna en bit ifrån järnvägslinjerna hade svårare att överleva.

Andra verksamheter som lämnat spår efter sig är grustäkter, som till exempel i Kävlingeådal. Här har förekommit täktverksamhet kring Holmby, Harlösa och Flyinge. Idag finns en täkt i Holmby och en i Harlösa i bruk. De magra sandiga markerna hyser en flora vars utbredning har minskat i takt med att marken blivit näringsrik genom gödning och nedfall av kväve från luften. Sandig mark värms tidigt upp på våren och är därför en miljö som insekter trivs i. Grustäckernas branter är också lämpliga häckningsplatser för backsvalor.

Hjularöds slott

Gods och större gårdar har ofta satt stor prägel på landskapet, till exempel var de ofta ledande i utvecklingen av jordbruket, anlade ofta parker eller större trädgårdar och det är ofta här man finner alléer, trädtrader och dungar. Parker finns vid slotten Hjularöd, Löberöd, Skarhult, Ellinge och Trollenäs. Parkerna hyser ofta gamla träd viktiga för insektsfaunan, fladdermöss, mossor, svampar och lavar. Parken vid Löberöd har också varit en av de artrikaste lokalerna för fladdermöss i Skåne. Här fanns år 1991 åtta olika arter, bland annat fransfladdermus (sårbar) som endast finns på ett fåtal lokaler i Skåne. Efter stormen 1999 och restaurering av parken fanns vid inventering år 2003 endast tre arter kvar.

Ovan: Hjularöds ängsskogar. Till höger: Allé vid Harlösa

5.9. Rödlistade arter

Kärlväxter och fåglar är de artgrupper i kommunen som är bäst kända. Andra artgrupper såsom mossor, lavar svampar och insekter är mer ofullständigt kända.

ArtDatabanken ajourför en förteckning över rödlistade arter. Arterna placeras i kategorier som speglar försvinnanderisken. Av alla arter, kända och noterade inom kommunen efter år 1990 och som rapporterats till ArtDatabanken, bedöms 158 vara rödlistade.

Den svenska rödlistans kategorier (efter Gärdenfors 2005):

RE	Försvunnen (Regionally Extinct)	Hotad
CR	Akut hotad (Critically Endangered)	Hotad
EN	Starkt hotad (Endangered)	Hotad
VU	Sårbar (Vulnerable)	Hotad
NT	Missgynnad (Near Threatened)	
DD	Kunskapsbrist (Data Deficient)	

Totalt finns 39 kärlväxtarter noterade, varav 25 bedöms som hotade (kategorierna CR, EN och VU). Arter som rosenlök, renlost, skärblad, klottullört, kärnäva, kalvnos, källfräne, väggört, klippnejlika, daggbjörnbär, kranssalvia gullstånds, humlesuga och alvarveronika bedöms vara starkt hotade (EN) och arter som grädådra, strävlost, piggtistel, hartmansstarr, vit kattost, revig blodrot, lundviva, åkermadd, åkersyska, sommarklynne och skogsveronika är sårbara (VU).

Sammanställning av kända rödlistade arter efter år 1990 som rapporterats till ArtDatabanken (2007).

	CR	EN	VU	NT	DD	Summa antal arter
Kärlväxter		14	11	14		39
Mossor				5		5
Lavar		1	4	8		13
Storsvampar		2	11	35	2	50
Fåglar			3	2		5
Fiskar						
Grod och kräldjur		1				1
Fjärilar	1			3		4
Steklar				1		1
Tvåvingar			1	1		2
Skalbaggar		1	8	27	1	37
Blötdjur		1				1
Summa	1	20	38	96	3	158

I tabellen finns ingen däggdjursart upptagen. Inom kommunen förekommer dock nominatrasen av kronhjort (VU) i etablerade bestånd, bl.a. vid Hjularöd (muntligen, Larsson A. 2007).

Eslövs kommun hade tidigare en av de artrikaste fladdermuslokalerna i Skåne, vid Löberöds gård. Bland annat fanns fransfladdermus (VU) som endast förekommer på ett fåtal platser i Skåne. Efter år 1999 minskade antalet arter inom området,

enligt Länsstyrelsens miljöövervakningsprogram. Vid inventering år 2003 återfanns tre arter; vattenfladdermus, värgfladdermus och nordisk fladdermus. Enligt inventeraren kan detta bero på att gamla stora träd tagits ner vilket också gjort området mer vindkänsligt. Miljöövervakningen av fladdermöss i Skåne under slutet av 1990-talet och början av 2000-talet visar allmänt på populationsminskningar.

Av kända häckande fågelarter som noterats efter år 1990 i kommunen är fem arter rödlistade. Kungsfiskare, årta och småfläckig sumphöna är sårbara (VU) och arterna göktyta och vaktel missgynnade (NT).

Arter som kungsfiskare är beroende av åar och bäckar med lummig strandvegetation och tillgång till strandbrinkar för sitt bobygge. Kanalisering och bortrensning av strandbuskage vid vattendrag kan omöjliggöra häckning, liksom alltför stor störning nära boet. Årta och småfläckig sumphöna trivs i ett öppet landskap med våtmarker där vattenståndet varierar.

Dagens mekaniserade och kemikalieberoende jordbruk medför svårigheter för arter som vaktel då denna art trivs i kulturskapade öppna miljöer men också med tillgång på högt fåltskikt.

I gruppen blötdjur respektive grod- och kräldjur finns få arter noterade efter år 1990. Tjockskalig målarmussla (gruppen blötdjur) och strandpadda (gruppen grod- och kräldjur) är båda starkt hotade (EN). Musslan har noterats i flera av kommunens åar under 2000-talet. Strandpadda, eller som den också kallas stinkpadda, leker i grunda och vegetationsrika småvatten. Den noterades senast år 2002 i de södra delarna av kommunen. Större vattensalamander har påträffats på ett flertal ställen. Den är inte längre rödlistad.

I tabellen finns 50 arter av storsvampar. Av dessa är två arter starkt hotade (EN), 11 sårbara (VU) och 35 missgynnade (NT). Många av svamparna är trädknutna (exempelvis tickor), andra finns i gräs- och skogsmiljöer. Starkt hotade arter är hartsticka och sepiavaxskivling. Bland kategorin sårbar (VU) finns exempelvis silkesspindelskivling, trådvaxskivling, grålila vaxskivling och saffranspindling.

Under åren 1993 till 1998 inventerades svampfloran i naturreservatet Abullahagen av Skånes Mykologiska förening, Puggehatten. De noteringar som gjordes var främst olika arter av vax- och rödskivlingar samt noppingar (släktet Entoloma). Många av de noterade arterna kräver marker med lång hävdkontinuitet och skyr konstgödning.

Bland gruppen skalbaggar har noterats 37 rödlistade arter. Av dessa är en, platt frölöpare, starkt hotad (EN). I kategorin sårbar (VU) finns åtta arter. Dessa är större vedvivel, sammetsfrölöpare, fyrfläckad vedsvampbagge samt *Euplectus bonvouloiri*, *Hypera dauci*, *Trinodes hirtus*, *Thiasophila inquilina* och *Platysoma compressum*.

Bland missgynnade arter (NT) finns 27. Några exempel är aspögonbagge, kardinalfärgad rödrock, bokborre och läderbagge.

Många av arterna dokumenterades vid en inventering av trädlevande skalbaggar, svampar och lavar knutna till gamla ekar inom Ringsjöområdet år 2003. Ringsjöområdet har sedan 1800-talet varit känt som en viktig insektsbiotop på grund av sitt sammanhängande område av ekar. Vid denna inventering noterades 23 rödlistade skalbaggsarter.

Av övriga insekter som rapporterats till Artdatabanken är en art akut hotad (CR). Det är fjärilsarten förgyllt metallfly.

Sammanställningen över rödlistade arter redovisar endast en art eller grupp som akut hotad (CR). Äldre fynd finns, framförallt när det gäller kärlväxter och skalbaggar. Några förklaringar till att så få nya fynd noterats kan vara många, till exempel kan förändringar har skett i landskapet så att de för arten lämpliga biotoper försvunnit eller utarmats och arten har då helt försvunnit, nyare heltäckande inventeringar saknas eller arten är inte längre akut hotad (CR) utan tillhör en lägre hotkategori.

Ovan: Kungsfiskare
Nedan: Ätlig groda
(finns ej i kommunen)

5.10. Skyddade och andra utpekade områden i kommunen

5.10.1. Internationellt

5.10.1.1. Natura 2000

Inom kommunen finns tre Natura 2000-områden utsedda enligt habitatdirektivet;

- Abullahagen (nr 322)
- Billingemölla (nr 1021)
- Borstbäcken (nr 342)

Natura 2000-områden utsedda enligt habitatdirektivets bilaga 2 (livsmiljöer). (Länsstyrelsen i Skåne län. Planeringsunderlag 2005)

Varje Natura 2000-område ska ha en bevarandeplan. I planen beskrivs vad som skall skyddas, vilka åtgärder som behövs och hur åtgärderna skall genomföras. Områden som ingår i Natura-2000 är av riksintresse och intrång regleras enligt Miljöbalken kap.4 §1.

De växt- och djurarter och livsmiljöer som enligt habitatdirektivet (92/43/EEG) är särskilt angelägna att skydda i nätverket Natura 2000 har förtecknats enligt detta direktivs bilaga 1 och enskilda arter i bilaga 2.

I bilaga 1 nämns ett flertal naturtyper (livsmiljöer) av dem är ett fåtal prioriterade. De prioriterade naturtyper som finns i kommunen är kalkgräsmarker (viktiga orkidélokaler 6210), artrika stagg-gräsmarker på silikatsubstrat (6230), artrika torra-friska låglandsgräsmarker av fennoskandisk typ (6270), lövsumpskogar av fennoskandiska typ (9080), lind-lönnskogar i sluttningar och raviner (9180) och alluviala lövskogar, som tidvis är översvämmade (91E0).

Av de enskilda arter som anses hotade eller unika i ett europeiskt perspektiv enligt bilaga 2 och som ska uppnå gynnsam bevarandestatus i nätverket Natura 2000 har följande kända fynd noterats i kommunen:

- Gulyxne (senaste fynd år 1862)
 - Sjönajas (senaste fynd år 1972)
 - Bred gulbrämad dykare (senaste fynd år 1932)
 - Större vattensalamander (fynd år 1995)
 - Läderbagge* (fynd år 2003)
 - Tjockskalig målarmussla (fynd år 2001-2005)
- (*speciellt prioriterad art)

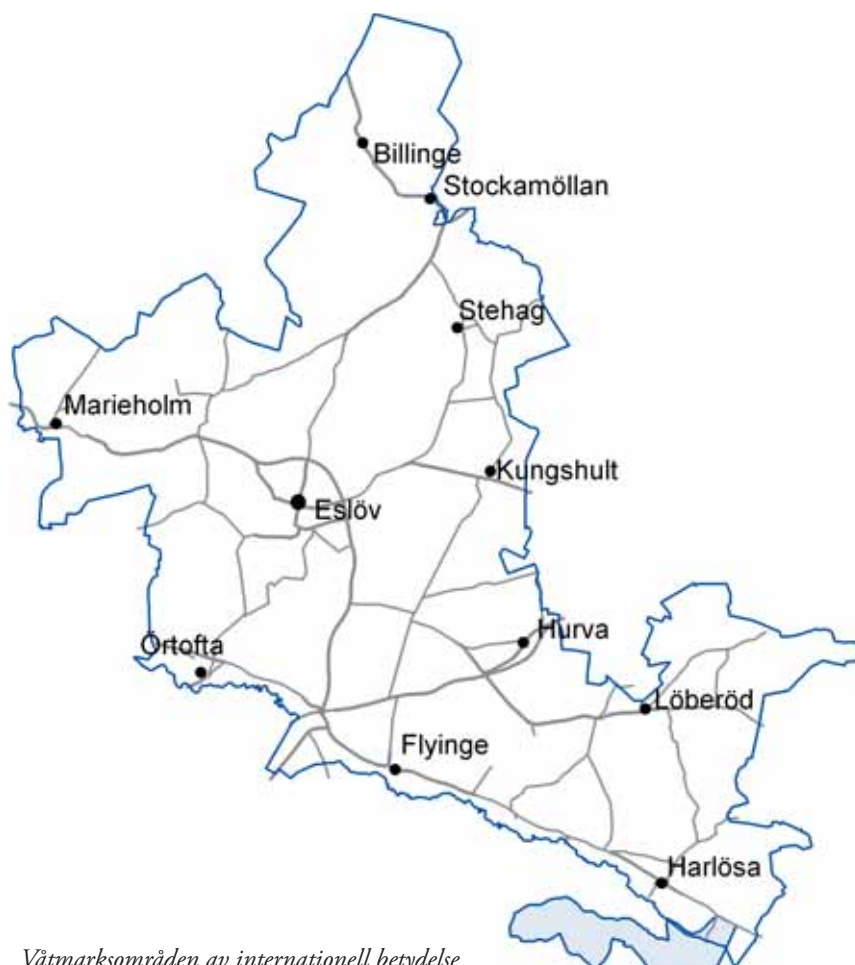
Fågeldirektivet gäller alla fågelarter som förekommer inom ett medlemslands territorium. För Sveriges del gäller att vidta åtgärder för att bibehålla svenska fågelarter i livskraftiga populationer, samt vidta särskilda åtgärder för vissa arter listade i fågeldirektivets bilaga 1. Detta innebär att särskilda skyddsområden ska upprättas. I kommunen finns inga områden utsedda enligt fågeldirektivet.

Länsstyrelsen inventerar musslor i Bråån.

5.10.1.2. Ramsarkonventionen

Ramsarkonventionen även kallad "Convention of wetlands" eller våtmarkskonventionen syftar till att skydda våtmarker ur ett globalt perspektiv, särskilt som livsmiljöer för vattenlevande fåglar. I Lunds kommun finns ett större sådant våtmarksområde som sträcker sig från Krankesjön och Vomsjön och vidare söderöver. Vid Vombsjön berör det även Eslövs kommun.

Våtmarksområden av internationell betydelse (Länsstyrelsen i Skåne län, planeringsunderlag 2003) Ramsar-områden med blått ovan.

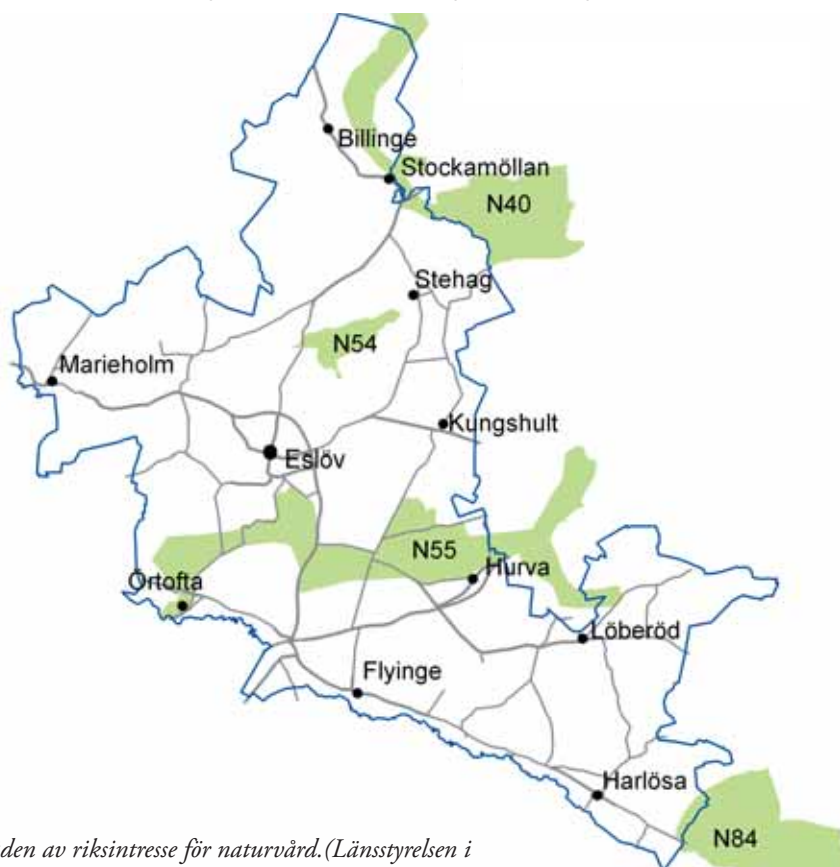
5.10.2. Nationellt

5.10.2.1. Riksintressen

Det finns flera olika typer av riksintresse. De som är intressanta för ett naturvårdsprogram är riksintresse för naturvård, kulturmiljövård och friluftsliv. Det finns inget riksintresse för friluftsliv i kommunen. Intrång i riksintresse regleras enligt Miljöbalken kap.4 §1.

Områden av riksintresse för **naturvård** (N) är:

- Rönneås dalgång - Ageröds mosse (N40). Riksintresse avseende geovetenskap, odlingslandskapet (naturbetesmark, flora) samt vattendraget (fauna).
- Bråån (N55). Riksintresse avseende geovetenskap, naturbetesmark (flora), ädellövskog och vattendrag.
- Hemmingsberga (N54). Riksintresse avseende odlingslandskap (naturbetesmark).
- Borstbäcken - Skartofta ängar - Torpaklint - Helvetesgraven - Frualid (N84). Riksintresse avseende geovetenskap, vattendrag, ädellövskog (flora och fauna).

Områden av riksintresse för naturvård. (Länsstyrelsen i Skåne län. Planeringsunderlag 2005)

Områden av riksintressen för **kulturmiljövård** (K) är:

- Bosjökloster-Stockamöllan (K37)
- Trolleholm (K31, ligger huvudsakligen i Svalövs kommun)
- Västra Strö-Trollenäs (K53)
- Ellinge-Västra Sallerup (K63)
- Skarhult (K58)
- Viderup (K45)
- Övedskloster-Tullebo (K100)
- Eslöv (kan ej redovisas i kartans skala)

*Områden av riksintresse för kulturmiljövård
(Länstyrelsen i Skåne län. Planeringsunderlag 2005)*

Motiveringen till varför områdena utsetts till riksintresse framgår under respektive område. Det blir då uppenbart att natur- och kulturvård har mycket gemensamt.

Bosjöklöster-Stockamöllan (K37)

”Dalgångsbygd och slottslandskap kring Rönneå och Västra Ringsjön med förhistorisk bosättnings- och brukningskontinuitet som präglas av medeltidens kloster (Bosjöklöster) och dess verksamhet samt senare profan storgodsbildning där främst slottet format bebyggelsen och odlingslandskapet efter 1800-talets allt rationellare brukningsmetoder. Lämningar efter stenbrytning som har rötter i medeltiden. Rönneås betydelse som kraftkälla åskådliggörs bland annat i Möllerikets många kvarnanläggningar.”

Trolleholm (K31)

”Vidsträckt slotts- och odlingslandskap kring Trolleholm slott av medeltida ursprung som under 1800-talets slut omdanats i en kontinental- och medeltidsinspirerad blandstil.”

Västra Strö-Trollenäs (K53)

”Slottslandskap med förhistorisk kontinuitet kring Trollenäs slott av medeltida ursprung där godsförvaltningen genom århundraden satt sin prägel på landskapets utformning och den kringliggande till slottet knutna bebyggelsen och underlydande by- och kyrkomiljöerna.”

Ellinge-Västra Sallerup (K63)

Dalgångsbygd och slottslandskap kring Bråån och Ellinge slott där godsförvaltningen sedan medeltiden satt sin prägel på såväl landskapets som bebyggelsens gestaltning samt de till slottet hörande underlydande gårdarna.”

Skarhult (K58)

Slottslandskap kring Skarhults slott beläget i övergångszonen mellan slätt- och skogsbygd där godsförvaltningen sedan århundraden satt sin prägel på såväl landskapets som bebyggelsens gestaltning och de till slottet hörande arrendegårdarna och kyrkan.”

Hviderup (K45)

”Vidsträckt slotts- och odlingslandskap kring Kävlingeån med förhistorisk bosättnings- och brukningskontinuitet som sedan stormaktstiden präglats av godsförvaltningen vid slotten Svenstorp och Hviderup samt Flyinge kungsgård och de spår förvaltningen lämnat på såväl landskapets utformning som på bebyggelsens och kyrkornas utveckling inom området.”

Övedskloster-Tullebo (K100)

Slotts- och odlingslandskap utmed Vombsjön med förhistorisk bosättningskontinuitet, som sedan medeltiden präglats av klostret och senare godsförvaltningen vid Övedskloster och de spår i såväl landskap som bebyggelse som förvaltning genom århundrade bidragit till. Bebyggelsen har ett betydande arkitektur- och socialhistoriskt intresse.”

Eslöv (K182, ej klar)

”Stadsmiljö – järnvägsstad – som visar järnvägen och industrialismens betydelse för den moderna tätortsutvecklingen, hur en hållplats på den rena landsbygden successivt utvecklas till planmässigt uppbyggt stationssamhälle och så småningom stad.”

Trollenäs slott

Skarhults slott

5.10.2.2. Nationell bevarandeplan

Naturvårdsverket presenterade 1996 en nationell bevarandeplan för odlingslandskapet. Syftet med planen var att presentera de, i ett nationellt perspektiv, mest bevarandevärda ängs- och hagmarkerna samt värdefulla helhetsmiljöerna i odlingslandskapet. Underlag till bevarandeplanen var den rikstäckande ängs- och hagmarksinventeringen som utfördes kring år 1990. (Siffror inom parentes hänvisar till områdesnummer i Områdesbeskrivningar).

Särskilt värdefulla ängs- och hagmarksobjekt inom Eslövs kommun:

- Abullahagen (322)
- Rönneå (102)
- Östra Strö fälad (326)

Särskilt värdefulla helhetsmiljöer i Eslövs kommun:

- Hemmingsberga (308)
- Rönneå-Munkarp-Hänninge (ingår i 102)

5.10.2.3. Nationella åtgärdsprogram

För arter och naturtyper som anses så hotade att de kräver speciella åtgärder för sin överlevnad arbetar man nu med att ta fram åtgärdsprogram. Dessa nationella åtgärdsprogram redovisar konkreta och specifika skydds- och bevarandeåtgärder. Naturvårdsverket har fastställt en rad åtgärdsprogram. Programmen är tidsbegränsade och skall förnyas i takt med att nya kunskaper kommer fram.

En del program rör livsmiljöer för flera arter. Totalt omfattar satsningen 210 program och över 500 arter. Till 2015 är målet att andelen hotade arter ska ha minskat med 30 procent. De fastställda som berör kommunen är

- Utter (spår funna år 2006)
- Läderbagge (fynd år 2003)
- Tjockskalig målarmussla (fynd år 2005)
- Strandpadda (senaste fynd år 2002)
- Större vattensalamander (fynd år 1995)
- Sjönajas (senaste fynd år 1972)
- Skyddsvärda träd i kulturlandskapet
- Rikkärr

5.10.3. Regionalt

5.10.3.1. Regionalt naturvårdsprogram

Länsstyrelsen har utarbetat ett Naturvårdsprogram för Skåne län. I programmet pekas områden med stora värden för naturvård och friluftsliv samt områden som är representativa eller kännetecknande för det skånska landskapet. I Eslövs kommun anges följande områden (inom parentes numret i kommunens naturvårdsprogram).

- Billinge skog (100)
- Fångeröds mosse(102)
- Naturbetesmark vid Toarp (105)
- Billabäckens dalgång (106)
- Rönneåns dalgång nedströms Hasslebro (ingår i 102)
- Naturbetesmarker öster om Trumpetarbostället (103)
- Odlingslandskap mellan Bögerup och Hultseröd (109)
- Fuktlövskog vid Knorrenborg
- Odlingslandskap vid Bålamöllan (112)
- Odlingslandskap öster om Hasslebro (delvis i 100)
- Rönneåns dalgång uppströms Hasslebro (ingår i 102)
- Farstorpsområdet (113)
- Diabaskulle vid Hjortsås (116)
- Hagmarker vid Ljusekullen (303)
- Saxåns dalgång vid Trollenäs (202)
- Åslandskapet Nilstorp-Bosarps jär (306)
- Hagmarker sydväst om Stehags kyrkby (317)
- Betesmarker, strandskog söder om Ringsjöholm (318, 320)
- Hagmark nordost om Ullstorp (307)
- Hagmark öster om Ullstorp (313)
- Äng vid Lilla Kastberga (314)
- Hagmark vis Stora Kastberga (316)
- Odlingslandskap vid Haga (319)
- Stavröds mosse (324)
- Eslövs allminning (321)
- Abullahagen (322)
- Östra Strö fälad (326)
- Brååns dalgång (ingår i 329)
- Hagmarker öster om Högseröd (331)
- Kävlingeåns dalgång (208 och 334)
- Löberöds slott
- Arups mosse (333)
- Hagmark norr om Holmby (335)
- Dalgång mellan Hjularöd och Harlösa (337)
- Hagmark vid Hultsberg (341)
- Borstbäckens dalgån (342)
- Hagmark nordost om Berga (340)

Eslövs allmänning

Abullahagen

Billinge mölla

Områden i kommunen som ingår i länets naturvårdsprogram (Länsstyrelsen i Skåne län. Planeringsunderlag 2005).

Även sjöar och vattendrag är naturvärdesbedömda i länets naturvårdsprogram. Rönneå, Bråån, Kävlungeån och Saxån- Braån nämns som särskilt värdefulla vattendrag och Ringsjöarna och Vombsjön som särskilt värdefulla sjöar.

5.10.3.2. Naturreservat (kap 7 § 4 MB)

I kommunen finns fyra naturreservat. De är alla inrättade av Länsstyrelsen. Totalt upptar de en yta av 77 ha dvs. omkring 0,2 % av kommunens yta.

- Eslövs allmänning, år 1919 (321)
- Bosarps Jär, år 1963 (306)
- Abullahagen, år 1994 (322)
- Billingemölla, år 1994 (1021)

Information om skyddsformen naturreservat ges i kapitlet om lagstiftning. Beskrivningar av områdena finns i Områdesbeskrivningar.

5.10.3.3. Landskapsbildsskydd

Enligt övergångsbestämmelserna till Miljöbalken gäller landskapsbildsförordnanden som är avsatta före år 1975 fortfarande. I Miljöbalken finns inte detta skydd kvar.

- Rönneås dalgång (102)
- Brååns dalgång väster om Bingstorp (329)

Rönneås dalgång

Rönneås dalgång fick landskapsbildsskydd år 1965. Syftet var ”att tillvarata områdets stora naturvårdsvärden samt geologiska, biologiska och landskapsbildsmässiga värden”. Förordnandet gäller, i Eslövs kommun, från Sjöholmen upp till

kommungränsen i norr. Skyddet innebär att nybyggnad, upplag, samt schaktning och tipping av massor inte får ske utan länsstyrelsens tillstånd.

Brååns dalgång väster om Bingstorp

Område fick landskapsbildsskydd år 1967. Enligt beslutet är ”Brååns dalgång från Rolsberga i väster till vägen Löberöd – Hörby (nr 1119) i öster ytterst säregen därigenom att den är utbildad som en sprickdal i en lerskifferberggrund från silurtiden”. Dalgången ansågs ha sådana vetenskapliga, sociala och landskapsbildsmässiga värden att skydd var befogat. Skyddet innebär att nybyggnad, nyplantering av barrskog, framdragande av luftledning, schaktning och fyllning inte får ske utan tillstånd från länsstyrelsen.

5.10.3.4. Naturminnen (kap 7 § 10 MB)

- Ek vid Hasslebro. Eken vid Hasslebro fridlystes och förklarades som naturminne år 1939 av länsstyrelsen i Malmöhus län. Eken uppskattades vid denna tidpunkt vara 200-250 år (nu ungefär 300 år). Eslövsbygdens naturskyddsförening har mätt upp omkretsen till 6,3 meter.
- Lundvivor inom Borstbäckens dalgång samt vid Vombsjön (år 1958)

5.10.3.5. Biotopskydd (kap 7 § 11 MB)

Biotopskyddet kan antingen vara generellt (gäller i hela landet) och/eller gälla enskilda områden. I Eslövs kommun finns för närvarande endast områden som har generellt biotopskydd, som till exempel alléer, odlingsrösen, småvatten (margelgravar) och stenmurar. Mer information om biotopskydd finns i kapitlet om lagstiftning.

Vombsjön är strandskyddat.

5.10.3.6. Strandskydd (kap § 13 MB)

I kommunen har de större vattendragen (Saxån, Bråån, Rönne å, Kävlingeån) samt Billabäcken, Braån, Slogstorpbacken, Rödabäck, Borstbäcken, Stavröds mosse och Kolebäck strandskydd. Sjöarna Ringsjön och Vombsjön omfattas också av strandskyddet. Strandskyddet finns för att ge allmänheten möjligheter att röra sig kring sjöar och längs vattendrag samt för att bevara livsmiljöer för växter och djur. Information om skyddsformen strandskydd finns i kapitlet om lagstiftning.

Områden med strandskydd i kommunen
(Länsstyrelsen i Skåne län. Planeringsunderlag 2005)

5.10.3.7. Nyckelbiotoper/Naturvärde/Sumpskogar

Skogsstyrelsen har genomfört en rikstäckande inventering för att identifiera särskilt viktiga livsmiljöer i skogen (nyckelbiotoper, skogsobjekt med naturvärde och sumpskogar). För att i framtiden kunna ge dessa ett lämpligt skydd och rätt skötsel. Nyckelbiotoper kan vara allt från enstaka träd till flera hektar stora skogsområden. Skogsobjekt med naturvärde kan beskrivas som objekt som på sikt kan utvecklas till nyckelbiotoper. Sumpskogar innefattar skogar på blöt mark, där krontäckningen är minst 30 % och marken till minst 50 % täcks av fuktighetsälskande arter.

År 2006 fanns i kommunen 32,5 ha nyckelbiotoper, 40,7 ha skogsobjekt med naturvärde och 172 ha sumpskog identifierade. Dessa objekt utgör ca 4 % av den totala skogsmarksarealen i kommunen.

Gemensamt för livsmiljöerna är att de har en nyckelroll för skogens missgynnade och hotade arter, både växter och djur. Det är därför viktigt att dessa biotoper bevaras samtidigt som det är värdefullt att ytterligare arealer undantas från aktivt skogsbruk för bevarandet av mångfalden i skogsmarken.

Karta som visar var i kommunen som det finns nyckelbiotoper, område med naturvärde och sumpskogar (Skogsstyrelsen 2006)

5.10.3.8. Skånes skogar

Länsstyrelsen i Skåne slutförde år 2005 ett projekt för att tillsammans med Naturvårdsverket utarbeta en strategi för att skydda värdefulla skogsmiljöer. Arbetet skedde i samarbete med kommunerna i Skåne. Syftet var att ge ett faktaunderlag (bl.a. biologiskt, historiskt, skogstyper, naturtyper, presentera värdestrakter och ansvarsbiotoper) för arbetet med formellt skydd av skogar och trädbärande marker.

Områden som berör kommunen och finns med i rapporten är (nummer inom parentes refererar till numret i rapporten);

Trakter med särskilt värdefulla skogar och andra trädbärande marker

- Centrala Skånes basaltberg (5) där Rönneås dalgång ingår och Billinge mölla nämns som en värdekärna
- Öveds kloster (10) där skogarna kring Hjularöd och Borstbäcken ingår och Borstbäcken nämns som en värdekärna

Redan skyddande värdefulla skogar

- Billingemölla (17)
- Bosarps Jär (18)

Andra områden med höga naturvärden

- Borstbäcken (22)

5.10.3.9. Värdefulla trädmiljöer

Skånes Naturvårdsförbund gjorde år 1999 en inventering och dokumentation av "Skyddsvärda trädmiljöer i Skåne". Syftet var bl.a. att sammanställa kunskap om trädmiljöer samt att presentera skyddsvärda områden. I den omnämns särskilt värdefulla trädmiljöer dvs. trädmiljöer med mycket höga naturvärden. Ett relativt stort antal sådana trädmiljöer finns representerade i kommunen, bl.a. i anslutning till större gårdar, men också ute i skogslandskapet. De som nämns är (nummer inom parentes refererar till områdesnumret i rapporten);

- Trolleholm (9.4) skogarna kring Farstorp ingår
- Trollenäs (9.5)
- Bosarps jär (9.6)
- Gyabjär (9.7)
- Västra Ringsjöns strand (9.8)
- Ellinge (9.13)
- Kristineberg (9.14)
- Skarhult (9.15)
- Löberöds (9.16)
- Hjularöd (9.20)
- Borstbäcken (9.21)
- Rönneås dalgång (11.7)

Till de gamla, grova träden är många insekter, svampar, mossor och lavar knutna. På till exempel eken har 1500 arter sin huvudsakliga förekomst. Att bevara träden dels i gårdsmiljöer men också för att ingå nya bestånd är därför viktigt för många arter.

5.10.3.10. Våtmarker

"Våtmarkinventeringen i Malmöhus län" (1993) redovisar våtmarker större än 5 ha i Malmöhus län. Syftet med rapporten var en dokumentering och naturvärdesbedömning av länets större våtmarker. Våtmarkerna indelades i fyra klasser där klass 1 är särskilt värdefulla objekt och klass 4 är objekt utan nämnvärt naturvårdsintresse. Arealen redovisade våtmarksobjekt i kommunen var 169 ha. De var alla påverkade av ingrepp, 1/3 av dem starkt påverkade.

Områden inom kommunen som finns med i rapporten är (nummer inom parentes refererar till områdesnumret i rapporten);

Klass 1

- myr vid Billinge skog (Fångeröds mosse, 03C1J01)
- Rönneå nordost om Billinge (03C1J02)

Klass 2

- våtmarker vid Pingmöllan (ingår i kulturlandskap vid Hemmingsberga, 02C9I01)
- våtmarker i Borstbäcken (02D5C01)
- fuktäng vid Skoghem (ingår i kulturlandskap vid Norra Hultseröd, 03C1J03)
- Kävlingeåns mader mellan Örtofta och Hviderup (02C7I01)
- Kävlingeån nedströms Hviderup (02C7I02)
- Stavröds mosse (02C8J01)

Klass 3

- Mosse 5 km norr om Eslövs kyrka (ingår i våtmarker vid Selarp, 02C9I01)
- Arups mosse (02D6B01)
- Hasslebro 3,6 km so Billinge kyrka (ingår i kulturlandskap vid Gustafslund, 03C0J03)

Klass 4

- Rönneholms mosse (03D0A04)

Våtmarker tillhör den kategori av livsmiljö som minskat mycket dramatiskt i landskapet och bör därför skyddas och bevaras. Det är i första hand de som i rapporten tillhör klass 1 och 2 som bör skyddas.

5.10.3.11. Ängs- och betesmarker

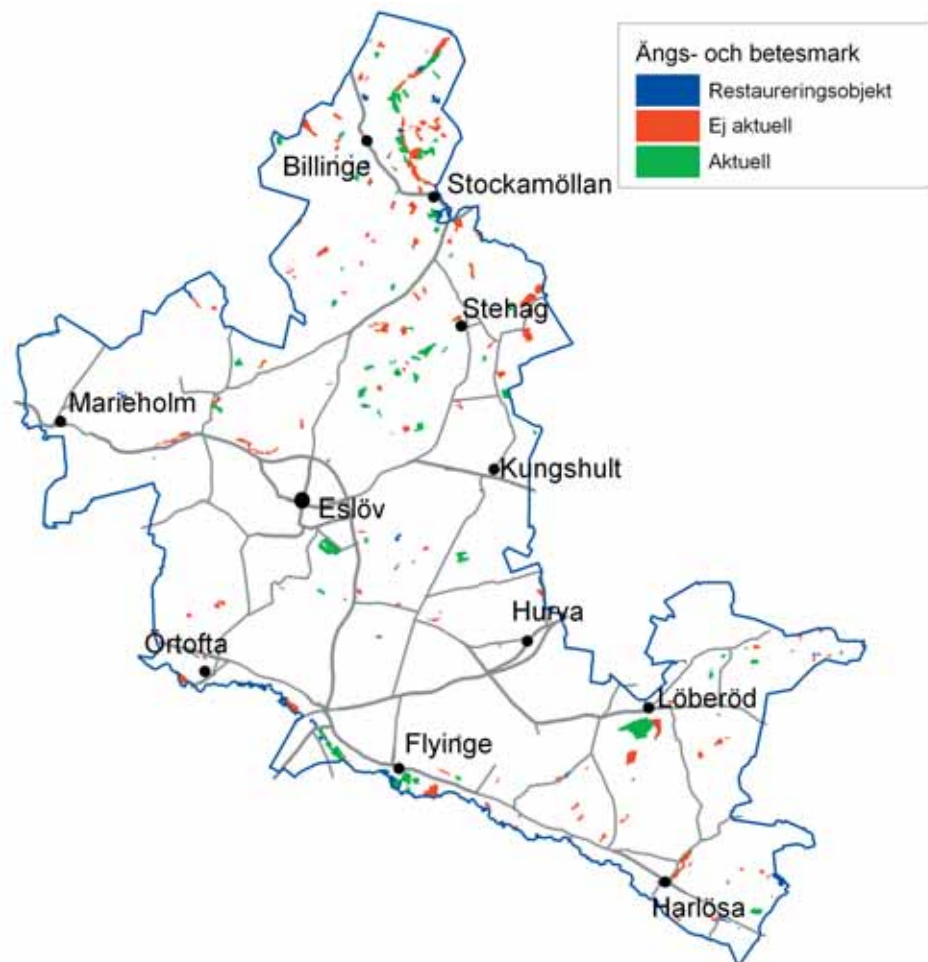
Med början år 1987 genomfördes en landsomfattande inventering av ängs- och hagmarker. Den resulterade i att ett stort antal betesmarker med naturvärden pekades ut. Tre områden i kommunen tillhör högsta klassen, klass I, Östra Strö fålad, Abullahagen och Hagmark öster om Pingmöllan (ingår i Kulturlandskap vid Hemmingsberga, 308).

Inventeringen följdes upp av en inventering av ängs- och betesmarker som slutrapporterades år 2006. I den ängs markerna utifrån ett annat värderingssystem. De två inventeringarna är därför inte direkt jämförbara. Resultaten tyder dock på att arealen ängs- och betesmark har minskat.

Arealer i ha	Klass 1	Klass 2	Klass 3	Klass 4	Aktuella	Restaurerbar	Ej aktuella	Totalt
ÄoH (1987)	23,1	72,7	641	461,3				1198,1
ÄoB (2004)					376,1	90,1	488,1	954,3

Sammanställning av ängs- och hagmarksinventeringen (ÄoH) från år 1987 och ängs- och betesmarkinventeringen (ÄoB) från år 2004 (Länsstyrelsen i Skåne).

Ängs- och hagmarker tillhör också den typ av livsmiljöer som har minskat dramatiskt under de senaste 200 åren. Från att i Sverige ha omfattat en areal på omkring 2,5 milj ha, i slutet av 1800-talet, återstår idag endast cirka 200 000 ha. Många kvarvarande ängs- och betesmarker växer igen eftersom det ofta är svårt att få tag på betesdjur och de ligger långt från gården. Markerna har ofta en liten areal vilket gör det svårt att bruka dem rationellt. Arealen ängsmark, dvs. mark som sköts med slätter, är mycket begränsad i kommunen. Alla ängs- och betesmarker i kommunen har ett högt bevarandevärde och ett lokalt miljömål säger att markerna ska bevaras och skötas så att deras värden bibehålls för att de arter som är knuta till dem ska kunna överleva i livskraftiga bestånd.

Ängs- och betesmarker i kommunen som ingår i Länsstyrelsens inventering (2004).

5.10.3.12. Regionalt bevarandeprogram för natur- och kulturmiljövården i odlingslandskapet

Länsstyrelserna i Sverige upprättade år 1992 ett bevarandeprogram med syfte att slå vakt om de mest värdefulla natur- och kulturmiljövården i odlingslandskapet. Ängs- och hagmarksinventeringen var bakgrundskälla även till detta program.

I Eslövs kommun ingår följande områden i bevarandeprogrammet.

Övergripande områden

- Rönne å samt västra Ringsjöns strand
- Bråån
- Kävlingeån från Flyinge till Kävlinge
- Kävlingeån vid Hammarlunda och Hjularöd
- Östra Karaby
- Västra Strö – Trollenäs
- Hemmingsberga
- Löberöd
- Öved (större delen tillhör Sjöbo kommun, men Borstbäcken och strandängar norr om Vombsjön tillhör Eslövs kommun)

Punktobjekt

- Abullahagen
- Söder om Stehag
- Ämnaröd
- Nordost Stora Kastberga

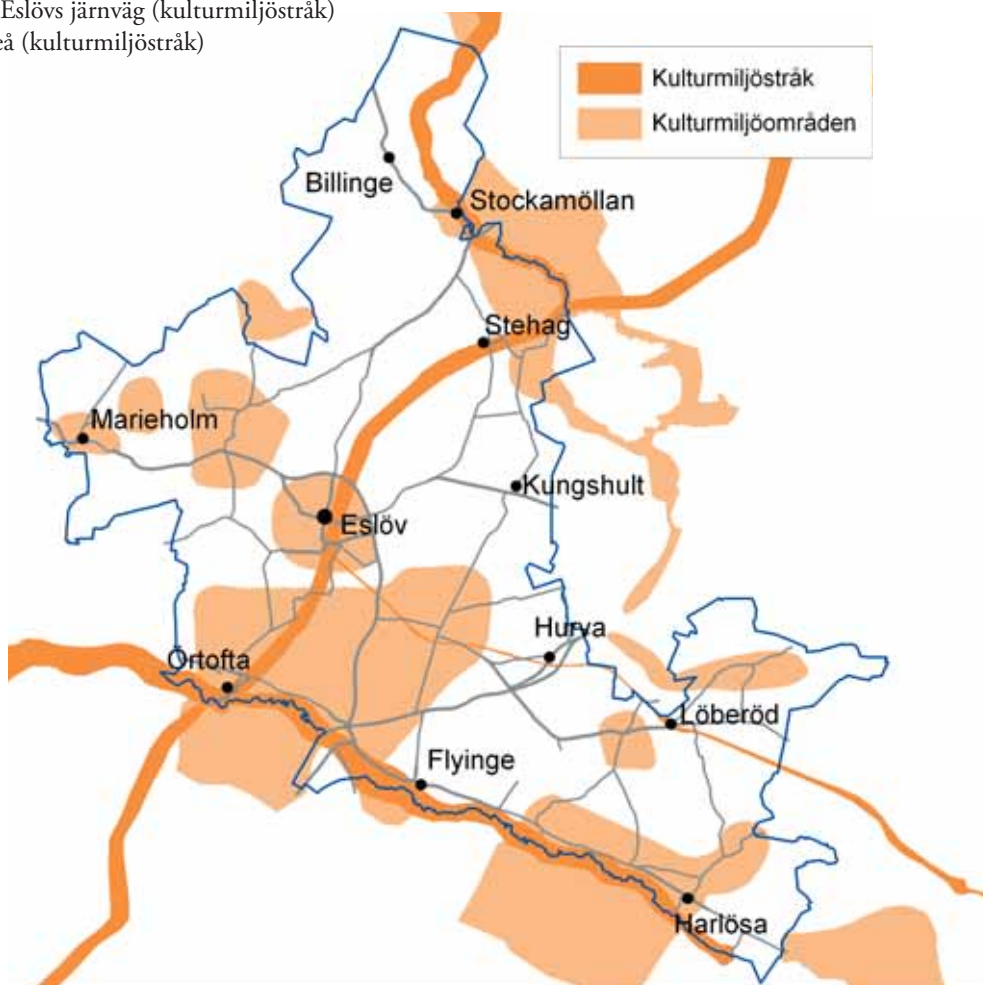
5.10.3.13. Regional kulturmiljö

Av kommunens värdefulla kulturmiljöer har Länsstyrelsen i sitt kulturmiljöprogram lyft 13 miljöer som särskilt värdefulla, av dessa ingår fyra stycken i olika kulturmiljöstråk.

De utpekade miljöerna visar alla på någon typ av kulturhistoriskt värde. Det kan vara för sina historiska värden eller för sina upplevelsevärden. De uppvisar ett eller flera av begreppen kvalitet, autenticitet, pedagogiskt värde, sällsynthet och/eller representativitet.

För Eslövs del ingår följande områden:

- Eslöv
- Hammarlunda-Harlösa-Hjularöd-Revingehed-Silvåkra
- Svenstorp-Örtofta-Ellinge-Skarhult-Gårdstånga
- Löberöd
- Trollenäs-Västra Strö
- Ageröd-Bosjökloster-Stockamällan
- Marieholm
- Östra Karaby
- Brååns dalgång
- Kävlingeån (kulturmiljöstråk)
- Södra stambanan (kulturmiljöstråk)
- Ystad-Eslövs järnväg (kulturmiljöstråk)
- Rönneå (kulturmiljöstråk)

Regionalt värdefulla kulturmiljöer och kulturmiljöstråk i kommunen (Länsstyrelsen i Skåne län. Planeringsunderlag 2005). Kulturmiljöstråken redovisas ej på kartan.

Fornminnen

I landskapet finns spår kvar från människans äldre historia som exempelvis gravhögar och odlingsrösen. Dessa lämningar är värdefulla historiska dokument som utgör intressanta inslag i landskapet. De ger en tidsdimension av landskapet och är viktiga för att även kommande generationer ska förstå historien. För att bevara synliga, kända fornminnens karaktärsdrag är skötseln av dem viktig. Markskötseln kan också vara en fortsättning på den hävd som en gång funnits, d.v.s. slätter- och/eller beteshävd. Är hävdkontinuiteten lång, är attrikedomen oftast hög.

Skötsel av ett tiotal forn lämningar med omgivning sker årligen. Skötseln omfattar huvudsakligen slätter samt röjningar av buskar så att gravhögarna eller stenarna hålls synliga. Forn lämningar där skötsel sker är:

- Thulestenarna vid Västra Strö (runstenar, järnålder)
- Gravhögar vid Getinge och Killehög (gravhögar, bronsålder)
- Stenvägbro vid Hjularöd (valvbro av sten, mitten av 1700-talet)
- Stenbro vid Västraby (stenbro, 1700/1800-talen)
- Domarring vid Grönalund (järnålder)
- Galgbacken vid Gunnaröd (gravfält, järnålder)
- Röse i åkermark vid Gunnaröd (röse, bronsålder)
- Runsten i Flyinge (runsten, gravhög, järnålder/bronsålder)
- Grav hög vid Örtofta (gravhög, bronsålder)
- Hörahög mfl i Abullahagen (gravfältet Hörahög järnålder)

5.10.3.14. Tätortsnära natur

År 2003 färdigställde Länsstyrelsen i Skåne programmet, "Närmare till naturen i Skåne". Programmet är tänkt som ett underlag för kommunerna, länsstyrelsen och Region Skåne i arbetet att långsiktigt skydda och utveckla de mest värdefulla områdena för naturvård och friluftsliv och därmed bidra till att miljömålet "En god bebyggd miljö" uppfylls. I kommunen valdes följande områden ut (nummer inom parentes refererar till områdesnumret i rapporten);

- Ringsjöområdet (49)
- Rönneåns övre dalgång (51)
- Saxåns dalgång (72)
- Gyabjär (75)
- Stavröds mosse och Snärjet (76)
- Kävlingeåns dalgång (79)
- Brååns dalgång (80)

Tiden för genomförandet är indelad i två perioder period 1 skall genomföras åren 2004 – 2008 och period 2 åren 2009 – 2013. Skydd för Stavröds mosse och Snärjet skall genomföras under period 1, övriga områden i kommunen skall skyddas under period 2.

5.10.3.15. Grönstruktur

Det regionala programmet "Strategi för en grön struktur i Skåne" syftar till att stärka den gröna strukturen i Skåne. I programmet visas kartor med grundläggande grönstruktur bland annat "särskilt värdefulla områden och stråk för den biologiska mångfalden", "områden av regional betydelse för friluftslivet" samt "strategi för en grön struktur". Dessa kartor kan ligga till grund för vidare arbete på kommunal nivå.

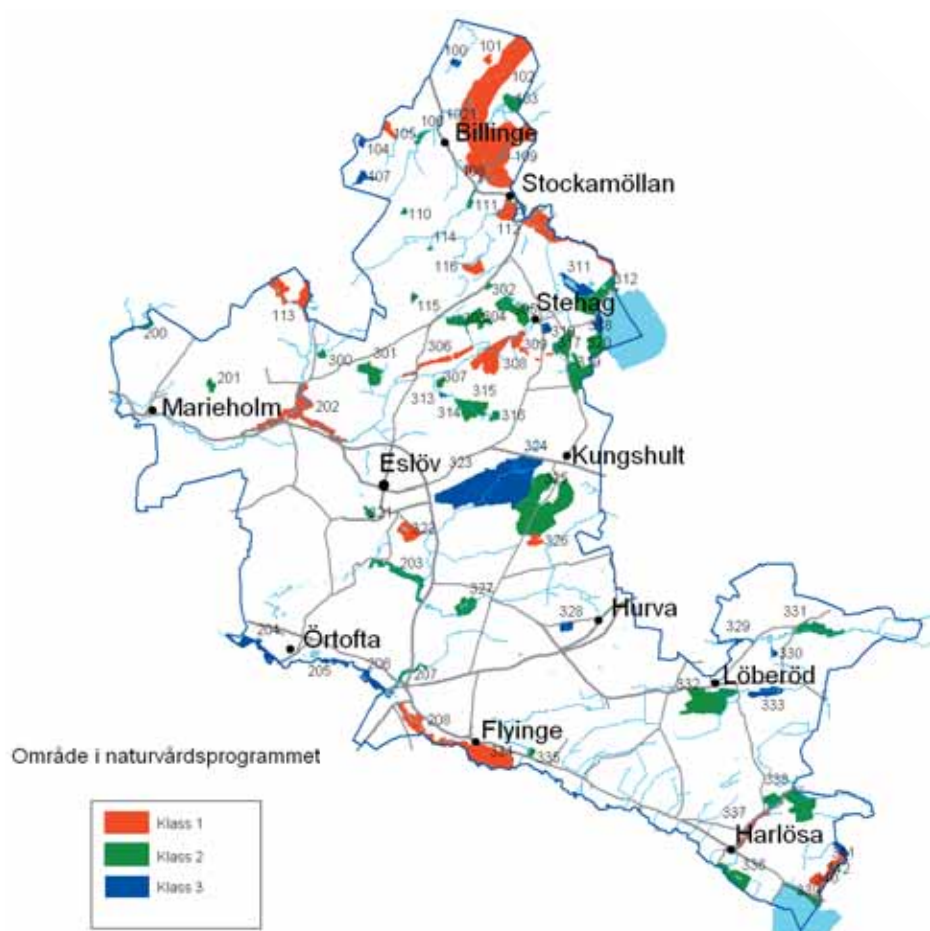
Eslövs kommun saknar en aktuell översiktlig strategisk plan för kommunens grönstruktur. Naturvårdsprogrammet behandlar de värdefulla naturmiljöerna men inte sambanden mellan dem och mellan naturen och parkmarken i tätorterna. Det finns därför ett stort behov av att få ett samlat dokument som beskriver, analyserar

och värderar kommunens grönstruktur. Genom att knyta många mindre natur- och kulturmiljöer till ett grönt nätverk ökar förutsättningarna för arter att spridas men också för människor att röra sig.

5.10.4. Kommunalt

5.10.4.1. Naturvårdsprogrammets utvalda områden med höga naturvärden

I Naturvårdsprogrammet finns drygt 70 områden utvalda för sina höga naturvärden. De finns spridda i kommunen men med tyngdpunkt i de norra delarna. Totalt upptar de en yta av 3627 ha vilket motsvarar ca 8,5 % av kommunens yta. De beskrivs i Områdesbeskrivningar.

Områden som valts ut för att ingå i kommunens naturvårdsprogram indelade i tre naturvärdesklasser.

För inventeringen av områden upprättades ett fältprotokoll. Utifrån insamlade data bedömdes ett antal värdekriterier. Varje värdekriterie var graderat från 1 till 3 (där 1 är högsta värde). De värdekriterier som användes var:

- Ekologisk funktionalitet
- Representativitet
- Kontinuitet
- Mångformighet

- Orördhet
- Raritet
- Förutsättning att bevara
- Skönhet
- Rekreativvärde
- Kulturmiljö

Utifrån kriterierna gjordes en sammanvägd värdering som resulterade i indelning av områdena i tre klasser.

- Högsta naturvärde (Klass 1)
- Mycket höga naturvärden (Klass 2)
- Höga naturvärden (Klass 3)

Trots försök att göra objektiva bedömningar finns det dock alltid en risk för subjektivitet.

5.10.4.2. Områden med särskilt höga naturvärden

Flera områden i kommunen hyser så höga naturvärden att de bör skyddas som naturreservat. Områdena listas i bokstavsordning och kommer att prioriteras i handlingsprogrammet. Bildande av naturreservat bygger på ett samförstånd med markägarna.

- Borstbäcken
- Gustavslund
- Farstorp
- Flyinge ängar
- Fångeröds mosse
- Kulturlandskap vid Hemmingsberga
- Rönneås dalgång
- Saxån vid Trollenäs
- Östra Strö fålad

5.10.4.3. Utförda inventeringar

Kunskaperna om kommunens naturvärden finns huvudsakligen på en översiktlig nivå. Någon mer systematisk genomgång/detaljerad inventering har endast skett i mindre omfattning. Därav är kunskaperna om arter/artgrupper begränsad.

Här följer en lista över utförda inventeringar.

- De stora vattendragen i kommunen, Kävlingeån, Bråån, Rönneå och Saxån, undersöktes under åren 1988 till 1998 med avseende på bottenfauna och vegetation samt vattenkemi. Undersökningen utfördes för att kunna bedöma effekterna av förbättrad rening av enskilda avlopp och några år efter att alla avlopp är åtgärdade kan en uppföljning ske.
- Under år 2000 har vegetationsinventeringar utförts i Gyabjär som en inledning på en utredning av områdets värden inför reservatsbildning.
- I Abullahagen har kärlväxter inventerats i ett tiotal provrutur under sommaren 2002. Rutorna ska följas upp med några års mellanrum för att fastställa att skötseln av reservatet har den effekt som är föreskriven i skötselplanen.
- Vedlevande skalbaggar inventerades år 2003 på gamla ekar i Ringsjöområdet samt vid Hjularöd. I samband med detta inventerades också förekomsten av lavar. Inventeringen följdes upp år 2005 genom att röjningsåtgärder, utfördes kring de inventerade ekarna, för att gynna skalbaggar.
- År 2004 utfördes i Rönneås dalgång en översiktlig vegetationsinventering och en naturvärdesbedömning. Även en inventering av potentiella häckningslokaler

för störningskänsliga fåglar gjordes. Inventeringarna ska ligga till grund för utpekande av lämpliga rast- och övernattningsplatser för kanotister.

- Samma år gjordes en vegetationsinventering och naturvärdesbedömning av Saxåns dalgång mellan Östra Asmundtorp - Trollenäs – Västra Strö. Inventeringen kan ligga till grund för eventuella åtgärder för friluftsliv och naturvård i dalgången. Inventeringen gjordes i Saxån-Braåns vattenvårdskommittés regi.
- Inventering av råkor har utförts i kommunens tätorter ett flertal gånger, senast år 2005. Inventeringen har utförts av representant för Skånes ornitologiska förening.
- Uppföljningsrapporter om biologisk mångfald vid och i anlagda våtmarker och dammar inom Kävlingeåprojektet har utförts, under 1990-talets senare hälft och senare, av Ekologgruppen i Landskrona AB. (www.ekologgruppen.com)
- Uppföljningsrapporter om biologisk mångfald vid och i anlagda våtmarker och dammar inom Saxåprojektet har utförts, under 1990-talets senare hälft och senare, av Ekologgruppen i Landskrona AB. (www.ekologgruppen.com)
- Uppföljningsrapporter om fåglar, vegetation och bottenfauna vid och i anlagda våtmarker och dammar inom Kävlingeåprojektet har utförts, under 1990-talets senare hälft och senare, av Ekologgruppen i Landskrona AB. (www.ekologgruppen.com)
- Skånes flora har utfört en inventering av kärlväxter i kommunen. Inventeringen ska utmynna i en flora över Skåne. Projektet påbörjades år 1990 och att slutredovisades år 2007. Kommunen har fått ta del av inventeringsmaterialet.
- För Skånes fågelatlas räkning pågår mellan åren 2004 och 2009 en landskapstäckande inventering av fåglar. Inventeringen är en uppföljning av en inventering utförd under 1974-1984. För Eslövs del är några av de 5x5 km stora rutorna färdiginventerade under år 2005, ytterligare 5-6 är bokade(<http://skof.se/>).

5.10.4.4. Behov av inventeringar och utredningar

Även om ett flertal inventeringar har utförts i kommunen finns fortfarande mycket att undersöka innan man har en komplett bild över de naturvärden som kommunen hyser. Som några exempel på vad som behövs för inventeringar och utredningar kan nämnas:

Inventeringar/utredningar

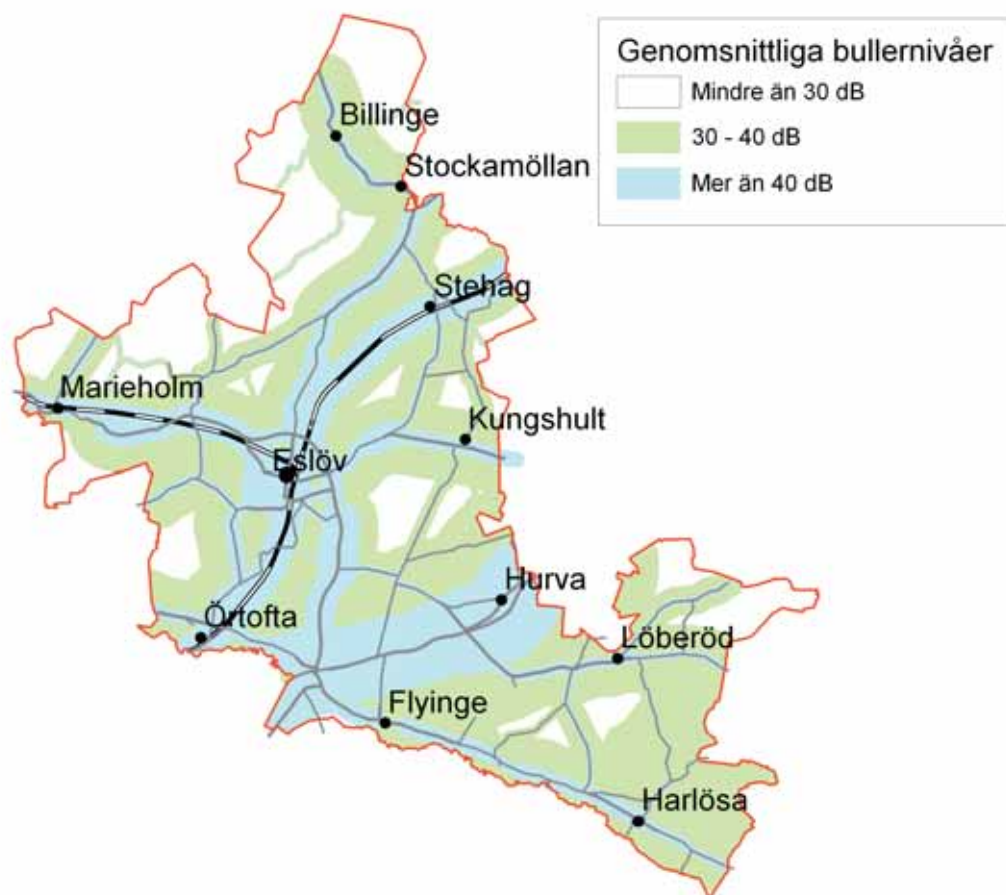
- Insekter
- Svampar
- Lavar och mossor
- Groddjur
- Fladdermöss
- Grönstrukturprogram
- Tillgänglighetsanalys
- Ängs- och betesmarker i behov av åtgärder
- Åldersstruktur hos ek och bok
- Karta som visar kommunen på 1700-talet
- Behov av nyanläggning av natur i samband med skolor/förskolor

Gulplister

Vit flugsvamp

Karta över tysta områden i kommunen.
(Källa: Miljö och Samhällsbyggnad 2001)

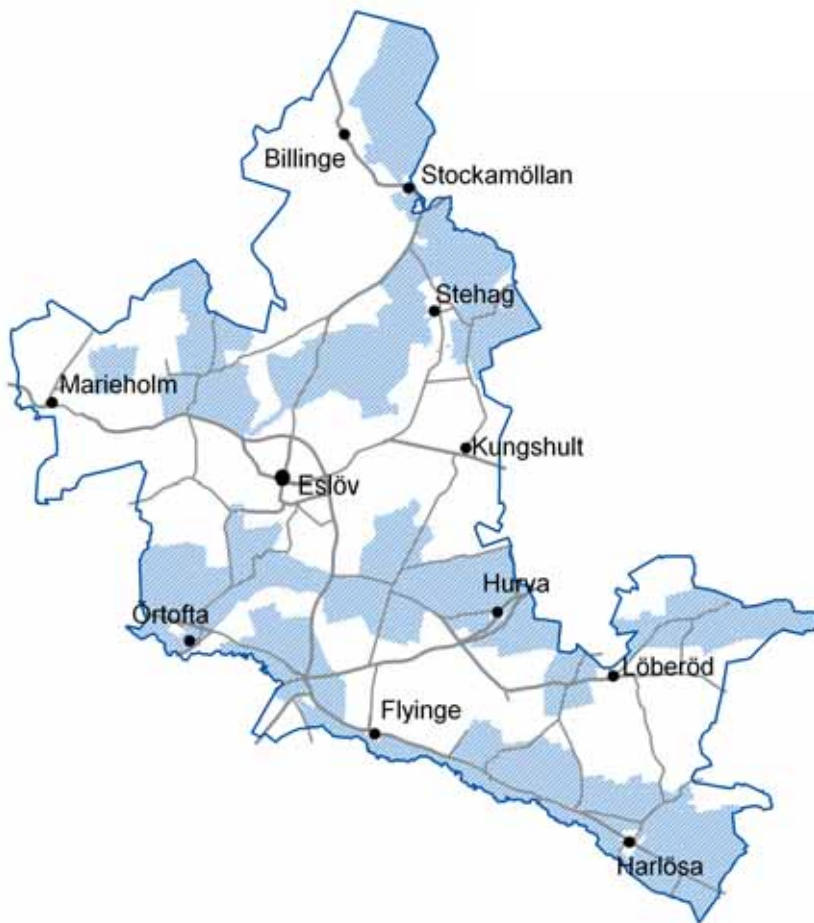
5.10.4.5. Tysta områden

En stor resurs för naturupplevelser och friluftsliv är tillgången på tysta områden. En inventering av tysta områden gjordes av kommunen år 2001. Med tysta områden menas områden där bullret från mänskliga aktiviteter i genomsnitt understiger 30dB. Man kunde då konstatera att de flesta tysta områden finns i kommunens norra delar men också att Snärjet som ligger strax öster om Eslövs tätort har dessa kvalitéer.

Tysta områden är en bristvara i många kommuner, framför allt i sydvästkåne. Sådana områden är därför en tillgång som bör skyddas från intrång av störande verksamheter. I dagens många gånger stressiga samhälle kan tillgång till områden med bara naturljud många gånger vara en ovärderlig tillgång.

5.10.4.6. Vacker landskapsbild

Kartan på nästa sida redovisar områden med tilltalande landskapsbild. De underlagsmaterial, som använts vid val av områden, har varit länsstyrelsens kartor över storskaliga terrängformationer och landskapsbild samt riksintresse för kulturmiljövården. Kartorna har kompletterats med områden som, ur ett kommunalt perspektiv, kan anses ha vacker landskapsbild, företrädesvis vyer med äldre kulturlandskap.

Områden med vacker landskapsbild ur ett kommunalt perspektiv (ÖP 2001).

Rönneåns dalgång

Rönneåns dalgång här finns flera olika naturtyper med höga naturvärden. Ån har till största delen ett naturligt förlopp omgiven av öppna gräsmarker, på flera ställen med en kantzon av träd och buskar i åns omedelbara närhet. Omgivningarna bjuder dels på flacka stränder med våtmarker och öppna betsmarker vid åns utlopp från Ringsjön, dels en djupt nerskuren dalgång med ädellövsskogsklädda branta sluttningar och rasbranter i de norra delarna.

Saxåns dalgång kring Trollenäs

Saxån rinner fram genom ett i huvudsak öppet jordbrukslandskap och omges framför allt av åkermarker. Kring Trollenäs Slott förekommer huvuddelen av de betsmarker som finns längs ån men också trädbevuxen mark. Uppströms slottsmiljön finns vackra meandrande åpartier där omgivningarna utgörs av betade öppna hagmarker.

Östra Karaby backar

Östra Karaby backe är en markerad höjd som avtecknar sig i ett annars ganska flackt landskap. Höjden är bildad som en isälvsavlagring av sand/grus som avlagrats i en isälv under inlandsisen. På toppen av avlagringen ligger moränlera. En mindre dalgång med nordsydlig sträckning ligger i östra delen av området. Uppe på höjden ligger Östra Karaby by med kyrkan och församlingshemmet. Härifrån är utsikten milsvid.

Hagmark vid Värlinge

Kävlingeåns dalgång

Borstbäckens dalgång

Braåns dalgång

Vid gränsen mot Svalövs kommun i nordväst gör Braån en sväng in i kommunen. Den rinner då i en markerad dalgång där den dominerande markanvändningen är bete.

Stehag - Sjöholmen - Haga

I området mellan Stehag, Sjöholmen och Haga finns många strukturer, som stengården och vegetationsridåer, kvar från kulturlandskapet på 1700- och 1800-talet. Markanvändningen varierar också med både betes- och åkermark. Detta skapar ett småskaligt och vackert landskap.

Brååns dalgång

Bråån är i sitt nedre lopp en flack, meandrande ådal som vid Örtofta mynnar i Kävlingeån. Ån rinner i kommunen omväxlande genom ett uppodlat storbrukslandskap och smala djupa raviner som till exempel vid Bingstorp och Kristinetorps gård. Vid Bingstorp och Högseröd finns rester kvar av det äldre kulturlandskapet såsom stenomgärdade mindre betesmarker, stenmurar, trädridåer, stenbroar och en naturligt meandrande åfåra.

I de centrala delarna kantas ån av odlade åkrar. Ån är här mer påverkad av dikningsåtgärder än längre uppströms och nedströms. Dalgången blir här mycket bred. På flera platser längs dalgången har man fin utsikt över Brååns landskap som exempelvis vid Hurva och från vägen kring Ängtofta.

Värlinge-Hemmingsberga-Bosarp

Området är ett svagt kuperat omväxlande odlingslandskap. Inslaget av rester från det äldre kulturlandskapet är stort. Stenomgärdade mindre betesmarker, gårdar med träd- och buskvegetation, fåladsmarker, ädellövskogslundar och mindre åkrar. Fina exempel på stora, grova ekar finns i trakten. En stor, 1,5 km lång, lövskogsklädd rullstensås (Bosarps Jär) dominerar landskapet västerut kring Bosarp/Öslöv.

Kävlingeåns dalgång

Kävlingeåns dalgång är flack och de svaga sluttningarna utgörs av ett omväxlande odlingslandskap med trädridåer och stengårdsgårdar i fältgränserna.. Nivåskillnaden är också liten mellan källa och mynning, varför ån flyter stilla fram. Historiskt har de flacka områdena kring ån brukats som betesmark och stora delar utgjordes av sankmarker. Betesmarker finns idag kvar främst kring Flyinge. Här finns översvämningssmarker som hävdas genom slätter och bete men också betade torra sandbackar på grusåsar som löper genom området samt åkrar. Från sluttningarna är utblickarna över landskapet vida. Höga vallar ligger här och var i strandkanten utefter åns sträckning. De är minne från en storskalig rensning och rätning av ån i början av 1940-talet.

Borstbäckens dalgång

Borstbäcken rinner i en djupt nerskuren dalgång i lerskifferberggrund. De branta dalsidorna är bevuxna med framförallt bokskog med inslag av andra ädla lövträd som ek, ask och alm. Ädellövskogen är högväxt och gallrad, vilket medför att skogen är ganska öppen. En gammal banvall skär över dalgången i dess nedre lopp. Denna dämmer bäcken till viss del och en våtmark har bildats uppströms.

6 Rörligt friluftsliv

6.1. Rekreation

Allemansrätten är en grundläggande förutsättning för friluftsliv, men den innebär också skyldigheter.

Faktaruta

Allemansrätten innebär en begränsad rätt för var och en att färdas över annans mark och tillfälligt uppehålla sig där. Med rätten följer krav på hänsyn och varsamhet; mot natur och djurliv, mot markägare och mot andra människor ute i naturen. Naturvårdsverket har sammanfattat allemansrätten i orden Inte störa - Inte förstöra.

De allmänna hänsynsregler som gäller för alla som nyttjar naturen och allemansrätten hittar du i Miljöbalkens 2 och 7 kap. I miljöbalkens 7 kapitel 1 § sägs att ”var och en som utnyttjar allemansrätten eller annars vistas i naturen ska visa hänsyn och varsamhet i sitt umgänge med den”

Friluftsliv och naturvård är två intressen som har mycket gemensamt och oftast kan kombineras. Dock kan de vara på kollisionskurs t.ex. kan det bli det konflikt när faunans krav på ostördhet kombineras med människors krav på fritt strövande eller när det finns intresse för ett stort besöksantal i naturområden med slitagekänsliga marker. Störningskänsliga områden i kommunen är framför allt lokaler som fungerar som rast- eller häckningslokaler för fåglar t.ex. strandängar kring vattendragen och andra våtmarker. Slitagekänsliga områden är områden med dels fuktiga eller blöta marker, men också sandiga marker. Inte bara slitage från människors tramp kan vara besvärande. Även ett för hårt betesutnyttjande kan slita på mark och vegetation. En viss grad av störning kan dock komma en del artgrupper till godo t.ex. vissa insekter och ettåriga växter som vill ha bar jord för att kunna bygga bo respektive etablera sig.

För att undvika att djur störs eller vegetation slits kan man t.ex. kanalisera människors rörelse genom att anlägga stigar och placera spänger där marken är fuktig eller blöt. Det är också viktigt att områden som människor hänvisas till har tillräckligt stor yta.

Flera faktorer styr hur attraktivt ett område är för friluftsliv, bland annat tillgängligheten, variationen av naturmiljöer, närhet till vatten och inslaget av kulturhistoriskt intressanta miljöer. Hur ofta man besöker ett område beror dessutom på avståndet till det. Både människor som bor i tätorter och på landet önskar att avståndet till natur- eller parkområden är kort. Ett kort avstånd kan motverkas av barriärer av olika slag som exempelvis större vägar, järnvägar, stängsel eller åkermark och därmed betyda att man inte går dit.

Begrepp	Gångavstånd (km)	Cykelavstånd (km)	Bil-/bussavstånd (km)
Promenadområde (promenad, lek, motionslöpning)	0,2-0,8	2,5	8
Utflyktsområde (halvdagsutflykt, skidåkning, bär- svamplockning, naturstudier)	3	10	30
Fjärrekreatiomsområde (heldagsutflykter, semester)	-	-	100

Rekommenderat avstånd till olika typer av rekreationsområde (Handboken bygg fysisk planering, 1981).

Promenadområden som ligger i anslutning till bostaden används förutom till promenader också för lek och motion. Områdena har stor betydelse för människors fysiska och psykiska hälsa. Tätorternas parker är därför mycket betydelsefulla. Utflyktsområden används för kortare utflykter och ligger inom cirka en halvtimmes färdväg. Fjärrekreatiomsområdena ligger längre bort och dit åker man när man beräknar vara borta en stor del av dagen.

6.2. Förutsättningar för friluftsliv

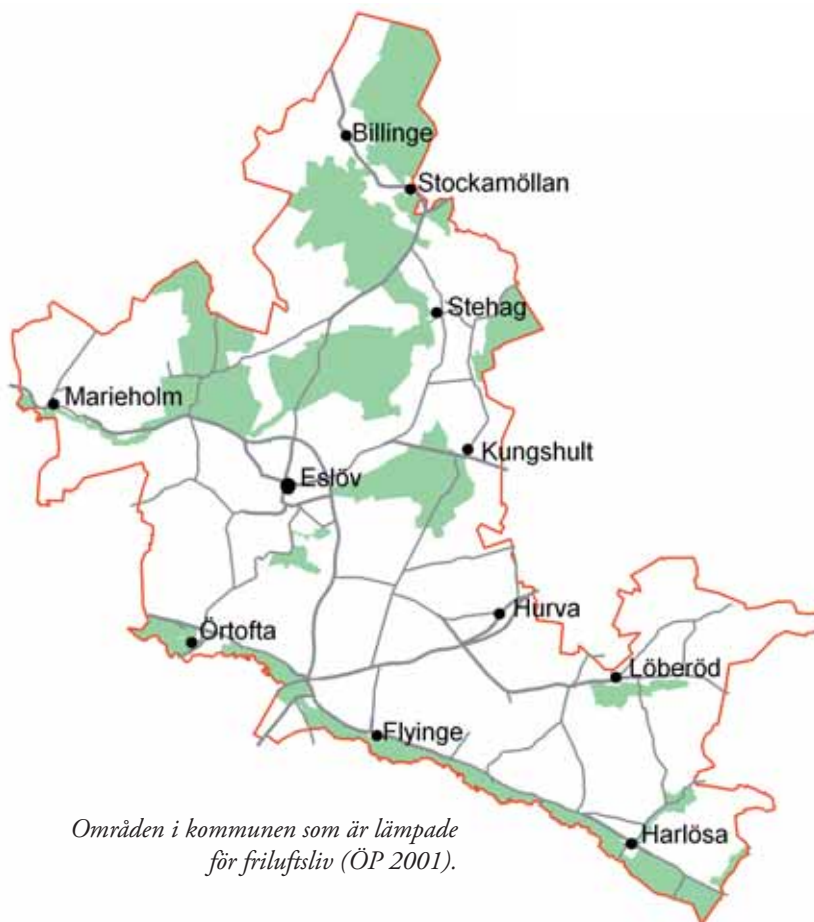
Vardagslandskapet, det landskap som finns omkring oss, kanske inte innehåller höga naturvärden men utgör i många fall grunden för möjligheterna att röra sig naturen och för arter att spridas. Det är grundstenar i grönstrukturen. Utan möjlighet att sprida sig kommer många hotade arter som finns idag att försvinna.

Grönstrukturen är också viktig för oss människor, för vårt välbefinnande och vår hälsa. Förutsättningar för rekreation och friluftsliv varierar mycket mellan kommunens olika delar. I slättbygden finns endast mindre naturområden eller kanske bara småbiotoper som mägergravar och alléer. I skogsbygden däremot finns rikligt utbud på både skogar och mer eller mindre öppna gräsmarker. Mellanbygden utgör ett mellanting.

I tätorterna Marieholm, Billinge, Stehag, Stockamöllan, Löberöd, Eslöv och Flyinge finns anlagda stigar. Lokala byaföreningar har också skapat strövstigar på flera platser. Skåneleden löper genom kommunens östra delar.

Rönneå är en populär kanotled, speciellt sträckan från Stockamöllan och nedströms. Här paddlar varje år flera tusen kanotister. I Stockamöllan finns en kanotuthyrare.

Ådalarna, större skogsområden och småvägar i det äldre kulturlandskapet är lämpliga områden för friluftsliv och rekreation.

Områden i kommunen som är lämpade för friluftsliv (ÖP 2001).

6.3. Tätortsnatur

Tätortsnaturen har stor betydelse för rekreation och friluftsliv, men också för att den berikar miljön kring bostäder, skolor och verksamheter.

Grönområdena i våra tätorter ligger nära bebyggelsen och är oftast lättillgängliga. Områdena är av stor betydelse för vår fysiska och mentala hälsa men också för flora och fauna. I planeringen av tätorter och deras utbyggnad är det viktigt att grönområden planeras in. Detta anges både i Plan- och bygglagen och Miljöbalken.

Tätortsnaturen (främst parker) är viktiga ur flera aspekter.

- För människors rekreation, hälsa och vardagsfritid.
- För bevarande av den biologiska mångfalden.
- För stadsbyggnaden och stilideal inom trädgårds- och landskapskonsten.
- För den kulturella identiteten.
- För luftkvaliteten och klimatet.
- För kretsloppsanpassad teknik för dag- och avloppsvatten samt avfall.

I länsstyrelsens rapport "Närmare till naturen i Skåne" valdes följande områden i kommunen ut för att skyddas för sina värden för friluftsliv och naturvård (nummer inom parentes refererar till områdesnumret i rapporten);

- Ringsjöområdet (49)
- Rönneåns övre dalgång (51)
- Saxåns dalgång (72)
- Gyabjär (75)
- Stavröds mosse och Snärjet (76)
- Kävlingeåns dalgång (79)
- Brååns dalgång (80)

Tiden för genomförandet är indelad i två perioder period 1 skall genomföras åren 2004 – 2008 och period 2 åren 2009 – 2013. Skydd för Stavröds mosse och Snärjet skall genomföras under period 1, övriga områden i kommunen skall skyddas under period 2.

Inte alla tätorter har tillgång till tätortsnära rekreationsområden. Ur folkhälsoperspektiv är det viktigt att människor har nära till områden för t.ex. en kvällspromenad. Billinge som är en tätort i skogsbygden har trots sitt läge inte någon riktigt nära tätortsnatur. Även i Kungshult, Hurva och mindre byar som t.ex. Hammarlunda finns inga naturområden i anslutning till bebyggelsen. Många som bor "ute på landet" är hänvisade till att promenera på vägarna. När tätorter byggs ut bör detta beaktas och ingå i planeringen för grönsstrukturen.

6.4. Naturen som pedagogisk källa

Områden som används i undervisningssyfte skall innehålla lätt identifierbara naturföreteelser och vara lättillgängliga.

Den tätortsnära naturen är ofta lättillgänglig, men innehållet är kanske ofta trivial. Enklare artstudier och fältförsök under en lektionstimme kan ändå utföras. Man kan t.ex. lyfta stenar och se vad som finns där eller imponeras av växternas oanade krafter när maskrosor, björkar eller andra växter sticker upp genom asfalten.

De skolor i Eslöv som har tillgång till park- eller naturområden är Ekenässkolan (Trollsjöområdet), Norrevångskolan och Västra skolan (Onsjöparken). Sallerupskolan och Fridasroskolan är det något sämre för, men områden finns inte allt för långt bort. Dåligt är det för Östra skolan och Berga gymnasiet. Från Berga gymnasiet är det dock inte så långt till Snärjet. För skolorna i kommunens övriga tätorter är det framför allt barnen i skolorna i Löberöd och Billinge som har långt till något natur- eller parkområde. Det finns drygt 25 stycken förskolor i

kommunen. Många av dem ligger i samband med skolorna medan andra mer ligger i bostadsområden. Utbudet av närnatur är mycket varierande.

En annan typ av pedagogiska områden är de som innehåller något utöver det vanliga t.ex. geologiska formationer eller stor artrikedom. Hit kan man ta sig när man har lite mer tid till förfogande. För skolorna i Eslöv är naturreservaten Abullahagen och Allmänningen två sådana områden. I dessa områden finns mycket att studera som exempelvis flora, fauna, kulturhistoria och geologi.

Innehållsrika områden för skolbarnen i de andra tätorterna är:

Marieholm, Karaby backar, Billinge, Rönneåns dalgång, Stehag, Gya bjär, Löberöd Rövarekulan (Höors kn), Flyinge, Flyinge ängar, Harlösa, Harlösabäcken dalgång.

Gröna områden på eller i närheten av skolgårdar är också bra för barnens allmänna utveckling, t.ex. påverkar det barnens val av lekar och om man kan klänga och klättra utvecklas motoriken. En timmes undervisning utomhus med omväxlande ”lyssnande och springande” skapar intresse och koncentration hos eleverna. Det höjer ”upptäckarkänslan” om det förekommer lite vild natur som exempelvis stora stenblock, träd, buskar eller kännedom om biologiska sammanhang.

7. Tips på utflyktsmål

7.1. För den växtintresserade

Flera botaniskt intressanta områden finns i kommunen, om än små och i vissa fall svårtillgängliga. Här följer ett urval av dem. (Nummer inom parentes syftar på områdesnummer).

- Rasbranter i Rönneåns dalgång (102)
- Strandskog vid Ringsjön (320)
- Kulturlandskap kring Hemmingsberga (308) östra delen, invid järnvägen
- Abullahagen (322)
- Östra Strö fälad (326)
- Flyinge ängar (334)
- Borstbäckens dalgång (342)

7.2. För fågelskådaren

Om man är intresserad av att studera fågellivet i kommunen finns bra förutsättningar vid ett flertal platser. Ett axplock av sådana platser finns uppräknade nedan (Källa: Persson B-G 2003, muntligen). (Nummer inom parentes syftar på områdesnummer).

- Rönneå (102)
- Farstorpsområdet (113)
- Billingemölla (1021)
- Våtmarker vid Trolleås slott (ingår i 202)
- Strandängar vid Örtofta (204 och 205)
- Strandängar vid Hviderup (205 och 206)
- Strandängar vid Gårdstånga (208)
- Rönneholms mosse (311)
- Abullahagen (322)
- Snärjet (323)
- Skarhults Kronoskog (325)
- Östra Strö fälad (326)
- Skarhults våtmark (327)
- Strandängar vid Vombsjön (339)
- Dammarna vid Ellinge reningsverk
- Dammarna vid Örtofta sockerbruk (ligger vid Lunds kommungräns)

Stare

7.3. För vandraren/strövaren

Att ströva i naturen och lyssna på naturens ljud är fantastiskt. Här följer ett antal exempel på områden lämpliga för strövande. (Nummer inom parentes syftar på områdesnummer).

På stig/väg:

- Stockamöllan (ingår i nummer 102)
- Diabaskulle med omgivning vid Hjortsås (116)
- Bosarps Jär (306)
- Gyabjär (305)
- Eslövs allmänning (321)
- Snärjet (323)
- Skarhults Kronopark (325)
- Flyinge ängar (334)
- Harlösabäckens dalgång (337)

Fritt strövande:

- Rönneås dalgång (102)
- Snärjet (323)
- Skarhults Kronopark (325)

I de södra delarna av kommunen har man nära till Krankesjön, Revingehed och områdena kring Vombsjön. Dessa områden erbjuder intressanta miljöer för både fåglar, växter och strövande och är naturligtvis intressanta även om de ligger i Lunds kommun.

Överst: Amiraler.
Mitten: Skogshallon.
Nederst: Citronfjäril.

8. Ordlista

Alunskiffer; svart lerskiffer som är rik på organiskt material

Baltisk morän; ett annat namn för sydvästmorän, moränfinlera med krita, kalksten och flinta.

Basalt; svart, finkornig vulkanisk bergart

Bergart; består av ett eller flera slags mineral, till exempel gnejs och granit

Biologisk mångfald; rikedom av arter, genetisk variation inom arter samt mångfald av ekosystem.

Biosfär; är en sammanfattande beskrivning för de delar av Jorden där liv kan förekomma

Biotop; ett mer eller mindre avgränsat och ekologiskt enhetligt område – en del av ett större ekosystem – som en eller flera arter kan utnyttja och är beroende av

Botanik; läran om växterna

Colonusskiffer; lerskiffer som har bildats under silurtiden. Den innehåller fossil av graptoliten *Monograptus colonus*, som gett skiffern dess namn. Graptoliter är utdöda, kolonibildande, marina evertebrater

Diabasgång; bildas när glödande lava tränger upp genom sprickor i jordytan och stelnar till en svart, finkorning bergart

Diversitet; mångfald, uttrycker artrikedom i relation till individantal

Dråg; kallas även surdråg. Liten vattenmättad mark, ofta långsmal, i sänkor med rörligt markvatten

Ekologi; läran om samspelet i naturen

Ekosystem; allt levande och dess livsmiljö inom ett område

EU direktiv; en rättsakt inom EU som riktar sig till EU:s medlemsländer. De nationella lagarna ska uppfylla kraven som krävs i direktiven

Evertebrater; ryggradslösa djur. Omfattar många olika djurgrupper som varierar mycket avseende byggnad och levnadssätt. Exempel på ett par grupper är insekter, spindeldjur

Fattigkärr; kärr som bildats på fuktig mark med lågt pH.

Fragmentering; sönderdela; en process vid exploatering av olika biotoper som leder till uppstyckning av dessa i smärre "öar" isolerade av omgivande "hav" av en annan biototyp

Geologi; läran om jordklotets sammansättning, struktur och historia

Geologiska tidsperioder; Kvartär började för 2 miljoner år sedan

Tertiär 65 miljoner år sedan

Krita 140 miljoner år sedan

Jura 195 miljoner år sedan

Trias 225 miljoner år sedan

Perm 280 miljoner år sedan

Karbon 345 miljoner år sedan

Devon 395 miljoner år sedan

Silur 435 miljoner år sedan

Ordovicium 500 miljoner år sedan

Kambrium 570 miljoner år sedan

Prekambrium jorden skapas

Gnejs; kristallin, omvandlad bergart bestående av mineralen kvarts, fältspat, glimmer och ofta hornblände. I gnejs har mineralen skiktats parallellt i samband med omvandlingen. Utgör tillsammans med granit urbergsgrunden

Göl; liten skogssjö eller permanent (ofta djup) vattensamling på myr

Hamling; beskärning eller huggning av grenar för vinterfoder eller material till stängsel. Tunnare grenar med skott och löv togs till vara och torkades till kreatursfoder

Hotad art; arten klassad i någon av följande kategorier akut hotad, starkt hotad, eller sårbar

Hävd; sköta, hålla i gott skick. För fodermarker innebär detta bete och/eller slåtter

Hörsandsten; sandsten som bildats under slutet av Trias- till början av Jura perioderna för ca 200 miljoner år sedan. Sandstenen har brutits i Skånes centrala delar

Impediment; mark som inte ger något ekonomiskt utbyte

Infiltration; inom hydrologin innebär infiltration att regn- och smältvatten tränger ner i marken

Inäga; en bys mark var fram till 1800-talets skiften indelad i inäga och utmark. Inägan var inhägnad mark som bestod av åker och äng

Jordart; beteckning för lösa avlagringar på jordskorpan

Klimat; vädertyp som råder i ett större område. I vädertypen ingår vädrets växlingar under året
Exempelvis fastlandsklimat med torra somrar och kalla vintrar

Kolflöts; lager av kol i berggrunden

Kontinental region; ett av de biogeografiska områdena inom Natura 2000 nätverket. De delar av Europa som ingår i den europeiska unionen tillhör nio olika regioner avseende naturtyper. I Sverige finns tre av dessa: alpin (fjällen), boreal (nordliga barrskogsregionen), kontinentala (södra lövskogsregionen). I den kontinentala regionen ingår bland annat Sveriges sydliga delar, östra Danmark, Tyskland, Tjeckien, Polen, östra Frankrike och nordöstra Italien. Mer information www.naturvardsverket.se

Konvention; överenskommelse, fördrag

KRAV-odling ; på ekologiska gårdar är växtföljden ofta längre än på konventionella, på spannmålsgårdar är 5–8 år vanligt. Principen är att balansera spannmål och andra tärande grödor med närande baljväxter. I växtföljden på en KRAV-godkänd gård ska vall eller grüngödsling ingå. Man ska också sträva efter att hålla en stor del av marken grön året om. I övrigt får man utforma växtföljden efter den egna gårdens förutsättningar och driftsinriktning. Baljväxter som rödklöver har en huvudroll i ekologisk odling.

Kryptogamer; sporväxter; den ena av växtrikets två huvudavdelningar. Den andra är fanerogamer (fröväxter). Exempel på kryptogamer är alger, lavar, svampar, mossor, ormbunksväxter

Kärlväxt; växt som har ledningsvävnad med kärl, dvs. ormbunksväxter, nakenfröiga växter (barrträd) och blomväxter

Lerig morän; morän med stort lerinslag

Lerskiffer; en skiktad bergart av hårdnad lera

Mad; sank äng vid sjö/vattendrag

Mineral; en fast kemisk och fysikalisk homogen kropp som utgör en del av jordskorpan

Monokultur; odling av en och samma växt. T.ex. granplantering eller sädesfält

Morän; osorterad jordart **Moränlera;** lera med inslag av morän

Märgelgrav; gropar som uppkommit där man brutit kalkhaltig lera

Naturtyp; olika typer av mer eller mindre enhetliga biotoper som exempelvis skog, vatten eller gräsmark

Nordostmorän; skiffer-urbergsmoränen, som är lerig med hög sten- och grushalt

Norra tempererade zonen; klimatzon där medeltemperaturen under den kallaste månaden är lägre än +18° C och högre än +10° C under den varmaste. Zonen sträcker sig från Medelhavet (40:e breddgraden) till norra polcirkeln. Den kännetecknas av förekomsten av barrskog, odlade områden och stäpp

Norrlandsgränsen; *Limes norrlandicus*. Gränsen mellan norra och södra barrskogsregionen, följer i stort sett nordgränsen för ekens utbredning

Nyckelbiotop; ett skogsområde där biotopens struktur, artinnehåll, historiska och fysiska miljö har mycket stor betydelse för områdets flora och fauna. Där finns eller förväntas finnas rödlistade arter

Organogen; består av organiskt (kolbaserat) material

pH; surhetsgrad. Är ett mått på koncentrationen av vätejoner i en lösning

pH = 7 neutralt

pH < 7 surt

pH > 7 basiskt

Population; alla individer av en och samma art som finns inom ett visst område vid en viss tidpunkt

Porositet; materialets innehåll av håligheter. Låg porositet – få håligheter, svårgenomsläppligt för vatten

Purror; kontinuerligt betade bok- och avenbokbuskar som inte är mer än 50 cm höga. Fenomenet är typiskt för Skåne. Ibland kallas även andra betade buskar, t ex hagtorn och slån, för purror

Rasbrant; en i varierande omfattning blockrik mer eller mindre brant sluttning

Rikkärr; kärr som bildas på fuktig, näringsrik mark med högt pH. Ofta stor artrikedom

Rullstensås; långsträckt ås av sten, grus och sand, vilken bildats av smältvattenströmmar vid isranden under inlandsisens avsmältning

Rät-lias; Rät är den yngsta triasepoken och lias är den äldsta juraepoken (se Geologiska tidsperioder) Klimatet i Skåne var under denna tid varmt och fuktigt. Floran var riklig med stora ormbunkar, kottpalmer, fräken- och lummerväxter. Sumpmarker var dominerande

Rödlistad art; arten är klassad i någon av följande kategorier försvunnen, akut hotad starkt hotad, sårbar, missgynnad eller kunskapsbrist

Sandig-moig morän; morän med inslag av de finare fraktionerna sand och mo

Sandsten; sedimentär bergart som består av sandkorn, främst kvarts, som sammankittats (läkt ihop)

Sedimentär bergart; utgörs av fast sediment. Ett sediment är en avlagring av fasta partiklar, som vatten, is eller luft har avsatt på jordytan

Skiffer; fin till medelkornig bergart som går att klyva till tunna plattor. Exempel på olika skiffrar är ler- respektive alunskiffer

Skottskog; skog där träden regelbundet beskurits ner till marken och därefter vuxit upp flerstammigt. Bildar typiska buketter av skott.

Solitär; använt som uttryck för enstaka träd, till exempel så kallade sparbanksekar

Strandäng; en tidvis översvämmad mark invid sjö, hav eller vattendrag. Då marken översvämmas tillförs näring från vattnet. Strandängen är delad i olika zoner, allt efter fuktighet. Högst upp förekommer landväxter, närmare vattnet arter som tål både översvämning och uttorkning

Sumpskog; är ett samlingsnamn för all skogklädd våtmark, till exempel alsumpskog. Vattnet kan vara stillastående eller rörligt. Skogarna har ofta lång kontinuitet och många specialiserade och rödlistade arter kan här finna en fristad. Sumpskog kan vara både av löv- och barrtyp

Södra lövskogsregionen; eller den nemorala zonen. Sverige är uppdelat i fyra skogliga vegetationszoner: alpin-, boreal-, boreonemoral- och nemoral zon (södra lövskogsregionen). I den nemorala zonen är lövfällande skog med bok och ek typisk. Zonen omfattar sydligaste Sverige där delar av Halland och Blekinge och Öland ingår samt Skåne

Torräng; äng som bildats på torr mark med relativt högt pH

Torv; jordart av organiskt ursprung som bildats på sank mark eller i grunt vatten av döda växter, t ex mossor, starr och vass, som bara delvis förmultnat på grund av dålig syretillgång

Urberg; berggrund som bildats i tidig geologisk tid, i jordens urtid. Berggrunden bildades tidigare än Kambrium (570 miljoner år sedan). Denna period brukar kallas med ett ord för Prekambrium. Vanliga bergarter som ingår i urberget är granit, granitdiorit samt vulkaniska och sedimentära bergarter som till stor del omvandlats till gnejs och migmatit

Utmark; utmarken var gemensam betesmark (fälad) för en eller flera byar som även gav ved och virke och som i vissa fall tillfälligt odlades upp (svedjeåkrar)

Vittring; sönderdelning av bergarter till lösa jordarter. Vittring kan ske på kemisk väg genom att t ex surt vatten löser upp kalksten, eller på mekanisk väg genom frost och solsprängning. Biologisk vittring förekommer också; bakterier och växter bryter ner bergarter

Vittringsjord; en jordart som har uppstått genom kemisk eller mekanisk vittring

Värdekärna; ett koncentrerat område som bedömts ha mycket höga naturvärden och sällsynta arter/biotoper

Våtmark/sankmark; område som under en stor del av året har vattenmättad mark. Grundvattenytan är nära markytan eller över denna. Jordarten utgörs av torv

Ytvatten; vatten som förekommer i sjöar och vattendrag. Bildas av nederbörd

Zoologi; läran om djuren

Ädellövskog; skog som består till minst 70 % av ett eller flera av de ädla lövträden, nämligen alm, ask, avenbok, bok, ek, fågelbär, lind och lönn

9. Källor

- Artdatabanken. 2003. Utdrag av rödlistade och hotade arter i Eslövs kommun (datamaterial).
- Bokförlaget Bra Böcker AB, 1989-1996. Nationalencyklopedin, band 1-21, Höganäs.
- Ekologgruppen i Landskrona AB, 2006. Saxån-Braån – Vattenkontrollen 2005. Årsrapport. Ekologgruppen. Landskrona.
- Emanuelsson, U., Bergendorff, C., Billquist, M., Carlsson, B., Lewan, N. 2002. Det skånska kulturlandskapet. Naturskyddsföreningen i Skåne. Lund.
- Eslövs kommun MHF 1995:9. Märgelgravar och andra småvatten i Eslövs kommun. ALU-projekt. Miljö- och hälsoskyddsförvaltningen, Eslöv.
- Eslövs kommun MHF 1996:5. Naturvårdsprogram för Eslövs kommun – del I: dokumentationsdel. Miljö och hälsoskyddsförvaltningen, Eslöv.
- Gärdenfors, U. (ed.) 2005. Rödlistade arter i Sverige 2005. ArtDatabanken, SLU, Uppsala
- Gerell, R. och Gerell Lundberg, K. 2003. Övervakning av fladdermöss i skåne – fladdermusfaunan på 20 platser i Skåne 2003. Länsstyrelsen i Skåne län, Malmö.
- Jönsson, M. 2005. Sammanställning av information om Ageröds- och Rönneholms mosse – dess bildning samt verksamheter under 1800-1900-talen. Sammanställningen bygger på "Från sjö till mosse" en skrift från Lunds universitet 197. Eslövsbygdens Naturskyddsförening.
- Hagerberg, A., Krook, J., Reuterskiöld, D m fl på Ekologgruppen i Landskrona AB. 2004. Åmansboken – vård, skötsel och restaurering av åar i jordbruksbygd. Landskrona.
- Jordbruksverket. 1999. Ett rikt odlingslandskap. Jordbruksverkets rapport 118-1999, Jönköping.
- Larsson, A. 1996. Från Kullaberg till Sandhammaren – naturvårdsprogram för f.d. Malmöhus län. Länsstyrelsen i Skåne län, Malmö.
- Lindup, B. 1994. Våtmarksinventering i Malmöhus län. Länsstyrelsen, Malmö.
- Loman, J. 2004. Inventering av vanlig groda och åkergröda i Skåne 2003. Skåne i utveckling 2004:16. Länsstyrelsen i Skåne län, Malmö.
- Länsstyrelsen i Malmöhus län. 1974. Skötselplan för naturreservatet Bosarps Jär. Länsstyrelsen, Malmö.
- Länsstyrelsen i Malmöhus län. 1993. Våtmarksinventering i Malmöhus län. Rapport 1993:4, Malmö.
- Länsstyrelsen i Malmöhus län. 1994. Bildande av naturreservat Abullahagen i Eslövs kommun. Länsstyrelsen, Malmö.
- Länsstyrelsen i Skåne län. 1999. Natura 2000 i Skåne, delrapport 3. Länsstyrelse, Malmö.
- Länsstyrelsen i Skåne län. 2003. Skånes miljömål och miljöhandlingsprogram. Rapport 2003:62. Malmö.
- Länsstyrelsen i Skåne län. 2003. Övervakningsprogram över jordbrukslandskapets fåglar i Skåne. Länsstyrelsen, Malmö.
- Länsstyrelsen i Skåne län. 2004. Förslag till regionalt kulturmiljöprogram för Skåne. Länsstyrelsen, Malmö (nätversion).
- Länsstyrelsen i Skåne län. 2004. Hur påverkar miljön skåningarnas hälsa? Miljötillståndet i Skåne årsrapport 2004. Länsstyrelsen i Skåne län, Malmö.
- Länsstyrelsen i Skåne län. 2005. Skånes skogar – historia, mångfald och skydd. Rapport 2005:12. Länsstyrelsen i Skåne län. Malmö.
- Malmqvist, A. 2003. Skalbaggar, svampar och lavar knutna till gamla ekar i Eslövs och Höörs kommuner. Naturcentrum AB, Stenungsund.
- Malmö Stad, 2000. Naturvårdsprogram. Malmö stadsbyggnadskontor, Malmö.
- Mattiasson, G. 2004a. Biologisk mångfald i Skåne. Länsstyrelsen i Skåne län, Malmö.
- Mattiasson, G. 2004b. Nationella åtgärdsprogram för bevarande av arter och biotoper i Skåne. Länsstyrelsen, Malmö.
- Naturvårdsverket. 1994. Myrskyddsplan för Sverige. Naturvårdsverket, Solna.
- Naturvårdsverket. 1997. Sveriges finaste odlingslandskap- Nationell bevarandeplan för odlingslandskapet, etapp 1. Naturvårdsverkets rapport 4815. Stockholm.
- Naturvårdsverket. 1998. Planera för natur. Rapport 4911. Stockholm.

- Naturvårdsverket. 2000. Sydsvenska lövskogar och andra lövbärande marker. Rapport 5081. Naturvårdsverket, Stockholm.
- Naturvårdsverket. 2004. Vägledning för bidrag till lokal kommunal naturvård. Rapport 5359. Naturvårdsverket, Stockholm.
- Naturvårdsverket 2004. Åtgärdsprogram för särskilt skyddsvärda träd i kulturlandskapet. Naturvårdsverkets rapport 5411. Stockholm.
- Norén, M., Nitare, J., Larsson, A., Hultgren, B. Och Bengtsson, I. 2002. Handbok för inventering av nyckelsbiotoper. Skogsstyrelsen, Jönköping.
- Regeringskansliet 2002. En samlad Naturvårdspolitik. Regeringens skrivelse 2001/01:173. Stockholm.
- Skogsstyrelsen. 2003. Nyckelbiotoper - livsmiljöer för rödlistade arter. Skogsstyrelsen, Jönköping.
- Skogsstyrelsen. 2004. Nyckelbiotoper, objekt med naturvärden och sumpskogar, naturvårdsavtal. Kartunderlag. Skogsstyrelsen, Jönköping.
- Svensson, S. 1999. Övervakningsprogram för jordbrukslandskapets fåglar i Skåne. Årsrapport för 1999. Länsstyrelsen i Skåne län, Malmö.
- Svensson, S. 2002. Övervakningsprogram för jordbrukslandskapets fåglar i Skåne. Årsrapport för 2002. Länsstyrelsen i Skåne län, Malmö.
- Svensson, S. 2003. Övervakningsprogram för jordbrukslandskapets fåglar i Skåne. Årsrapport för år 2003. Länsstyrelsen i Skåne län, Malmö.
- Vägverket Region Skåne. 1996. Allévårdsplan. – Skötsel och vård för samtliga alléer på det statliga vägnätet i Skåne. Kristianstad.
- www.artdata.slu.se
- www.eslov.se
- www.fsc-sverige.org
- www.m.lst.se
- www.naturvardsverket.se
- www.sjv.se
- [www. Skof.se](http://www.Skof.se)
- www.skogsstyrelsen.se

Muntliga källor

- Larsson, Anders 2007.
- Hovi, Vilho. Lantbrukare 2004.
- Nilsson, Gösta. Ordförande i Eslövsbygdens naturskyddsförening 2003.
- Persson, Bo-Göran. Advokat och fågelskådare 2003.

Lagstiftning (exempel på lagar rör naturvård)

Miljöbalken

Miljöbalken trädde i kraft den 1 januari 1999. Den ersatte då ett stort antal äldre miljölagar för att få ett mer samordnat synsätt på miljölagstiftningen.

Balkens bestämmelser syftar enligt **kapitel 1** till ”att främja en hållbar utveckling som innebär att kommande generationer tillförsäkras en hälsosam och god miljö. Detta bygger på att naturen har ett skyddsvärde och att människans rätt att bruka naturen är förenad med ansvar för att förvalta den väl.”

Kapitel 2 tar upp de allmänna hänsynsreglerna (bl.a. kunskapskrav, försiktighetsprincipen, bästa möjliga teknik, lokaliseringsprincipen, hushållnings- och kretsloppsprincipen och produktvalsprincipen). Hänsynsreglerna gäller alla och man är skyldig att visa att dessa regler följs.

Kapitel 3 behandlar de grundläggande bestämmelser för hushållning med mark- och vattenområden, bl.a. opåverkade område, ekologiskt känsliga områden och riksintressen. Dessa ska så långt möjligt skyddas mot åtgärder som kan skada intressena.

Kapitel 4 hanterar särskilda bestämmelser för hushållning med mark och vatten för vissa områden i Sverige. Områden av nationellt intresse namnges. Även bestämmelser för nationalstadsparker tas upp.

Kapitel 7 tar upp olika former av områdesskydd.

Allemansrätten behandlas i detta kapitel. Här står att den som vistas i naturen ska visa hänsyn och varsamhet i sitt umgänge med den (se faktaruta om allemansrätten i kapitel 6.1).

Nationalpark har det starkaste skyddet och är det finaste ett naturområde kan bli. Nationalparker bildas på mark som tillhör staten.

Naturreservat är den mest använda skyddsformen. Möjligheten att bilda naturreservat uppkom 1964 i samband med naturvårdslagens tillkomst. Naturreservat kan bildas i syfte att bevara biologisk mångfald, vårda, bevara, skydda, återställa eller nyskapa värdefulla naturmiljöer, tillgodose behov av områden för friluftslivet, eller för att skydda, återställa eller nyskapa livsmiljöer för skyddsvärda arter. I och med miljöbalkens inträde får även kommuner bilda natur-/kulturresevat.

Kulturresevat är en näraliggande skyddsform, som kan bildas för att bevara värdefulla kulturpräglade landskap.

Naturminnen. Särpräglade naturföremål som är i behov av skydd eller vård kan förklaras som naturminnen. Exempel på sådana kan vara flyttblock, jättegrytor eller gamla och storgrova träd eller mycket små områden med intressanta naturföreteelser. Både länsstyrelse och kommun kan bilda naturminnen. (Skyddsformen infördes 1909, och flertalet befintliga naturminnen skapades före naturvårdslagens tillkomst 1964.)

Biotopskyddsområde. Ett biotopskyddsområde är ett mindre mark- eller vattenområde som utgör livsmiljö för hotade djur- eller växtarter eller som annars är särskilt skyddsvärda. Inom ett sådant område får inte bedrivs verksamhet som skadar naturmiljön. Biotopskydd kan vara generellt eller endast omfatta ett speciellt objekt. Generellt biotopskydd har alléer, pilevallar, åkerholmar, källor med omgivande våtmark i jordbruksmark, odlingsrösen i jordbruksmark, småvatten och våtmarker i jordbruksmark samt stenmurar i jordbruksmark. Länsstyrelsen eller Skogsstyrelsen kan förklara enskilda områden eller objekt som biotopskyddsområden.

Djur- och växtskyddsområden kan avsättas för att skydda sällsynta eller störningskänsliga djur- eller växtarter. Inom sådana områden kan rätten till jakt, fiske och tillträde begränsas, men i övrigt råder inga inskränkningar av rätten att bruka mark eller vatten. Merparten av de drygt 1000 djurskyddsområden som finns i dag är belägna vid kuster eller insjöar och har tillkommit för att freda sjöfågel eller säl.

Särskilt skyddade områden, det vill säga Natura 2000 områden, är områden som är skyddade enligt fågel- eller habitatdirektivet.

Strandskyddsområde finns för att tillförsäkra allmänheten möjligheter att röra sig vid och kring

vatten och vattendrag samt för att bevara livsmiljöer för växter och djur i strandzonen. Miljöbalken ger allt vatten ett generellt strandskydd 100 meter från strandkanten, både på land och i vatten, inklusive undervattensmiljön. Länsstyrelsen kan besluta att utöka strandskyddet till högst 300 meter eller undanta vissa sträckor från strandskyddet. I hela länet har strandskyddet reviderats så att det följer naturliga eller administrativa gränser och kan variera i utsträckning mellan en och 300 meter.

Kapitel 8 behandlar särskilda bestämmelser om skydd för djur- och växtarter, exempelvis fridlysning, samt reglerar utsättning av främmande djur- eller växtarter samt handel med arter.

Kapitel 9 behandlar miljöfarlig verksamhet, även täkter. Det krävs tillstånd från Länsstyrelsen för att bedriva täktverksamhet. Vid prövningen ska behovet av materialet vägas mot skador på naturmiljön som kan tänkas uppkomma.

Kapitel 11 behandlar vattenverksamhet., exempelvis uppförande och utrivning av dammar eller andra anläggningar, fyllning och pålning, bortledning av vatten och avvattning av mark.

Kapitel 12 behandlar jordbruk och annan verksamhet. Här står bl.a. att tillstånd måste sökas på Länsstyrelsen för att få sätta upp vilthägn. Vidare föreskrivs att samråd (MB kap 12 § 6) med Länsstyrelsen ska ske när företag som väsentligt kan påverka eller ändra naturmiljön ska företas.

Plan- och bygglagen

Plan och bygglagen (1987:10), innehåller bestämmelser om planläggning av mark och vatten och om byggande. Denna lag har uppdaterats och kompletterats flera gånger sedan 1987. Här följer några exempel på delar som är viktiga ur naturvårdssynpunkt.

Kapitel 2 reglerar hänsyn till allmänna intressen bl.a. sägs att planering ska ske med beaktande av natur- och kulturvärden och att planering av bebyggelse ska ske med hänsyn till bland annat behovet av parker och grönområden.

Kapitel 3 tar upp bl.a. att byggnaders placering och utformning ska ta hänsyn till stads- och landskapsbild, natur- och kulturmiljövärden.

Kapitel 4 handlar om att alla kommuner ska ha en översiktsplan där det bl.a. ska framgå hur man på kommunen ska tillgodose riksintressen samt hur mark- och vattenområden avses användas och var framtida bebyggelse bör placeras.

Skogsvårdslagen

Nuvarande skogsvårdslag trädde i kraft 1980 (1979:429). Den har uppdaterats och kompletterats flera gånger sedan dess. Sedan år 1996 jämföras miljömålet med produktionsmålet och lagen fastslår att den biologiska mångfalden ska bevaras. Tvånget att avverka skog har avskaffats och även andra avverkningsmetoder än kalavverkning godkänns. Natur- och kulturmiljöhänsyn behandlas bl.a. i §§ 14a samt 30.

1.4. Jordbruksverkets föreskrifter om hänsyn till natur- och kulturvärden

Jordbruksverket får meddela föreskrifter om hänsyn till natur- och kulturvärden som ska tas i samband med skötsel av jordbruksmark. De kan omfatta skydd av odlings- och kulturlandskapet samt djur- och växtlivet men pågående markanvändning får inte försvåras.

1.5. Lag om kulturminnen

Denna lag (1988:950) omfattar skydd och vård av kulturmiljön. ”Det är en nationell angelägenhet att skydda och värna vår kulturmiljö. Ansvaret för detta delas av alla”. Även skogsvårdslagen, skötsellagen och vägglagen m.fl. lagar stadgar att hänsyn skall tas till kulturhistoriska värden. Skyddet i dessa lagar är emellertid inte lika starkt som kulturminneslagens bestämmelser.

Länsstyrelsen kan förklara en byggnad med omgivningar samt parker, trädgårdar och alléer som kulturminnen för sina kulturhistoriska värden.

ESLÖVS KOMMUN